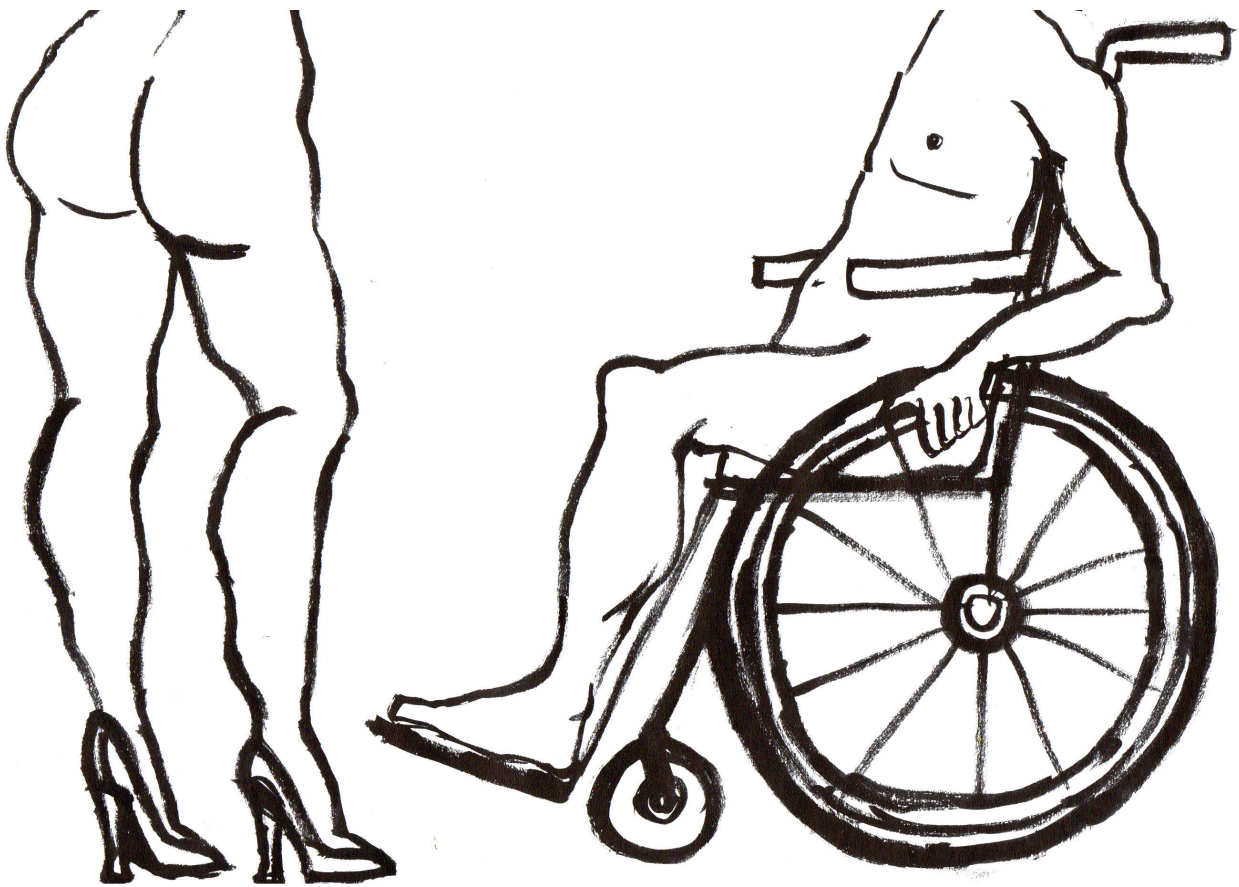

Mødet mellem sexarbejdere og personer med svære fysiske funktionsnedsættelser

- et kvalitativt studie af de implicerede parters oplevelser

Amma Asare-Nyako
Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Speciale - Januar 2015
Vejleder: Dorte Caswell
Antal anslag: 239.852

Abstract

This study is regarding the meeting between sex workers and individuals with severe physical disabilities. The study is conducted via qualitative interviews regarding the personal experience of the meeting and how it affects the individual. The referral to the meeting is related to the purchase and sale of sexual services and what these services mean for the individual. This field of study is filled with dilemma; it is complex and inadequately exposed, which is why the subject is considered relevant and justifiable in understanding the individuals perspective.

My approach to the field is inspired by the social constructivism and philosophical hermeneutic science theoretical approach. This means that I assume the informants and myself, as being influenced by the historical and cultural context that we find ourselves in. By using the philosophical hermeneutic method I seek to interpret meaningful phenomena in order to understand them, while combining social constructivism, I seek to open up new perspectives on “the meeting” between the sex worker and individuals with severe physical disabilities. I view the social reality as being a social construction. It is a construction that Influences how the informants see and describe “the meeting”. I enter this field with predetermined understanding and an awareness of the fact that as the investigator I am a part of the field. Through my actions and social interaction with the informants and subsequent interpretations I will affect my research.

Prior to my study, there have been nine primary interviews, conducted with five individuals with severe physical disabilities (two women and three men) and four female sex workers. Furthermore, for background research, five expert interviews have been conducted.

The primary interviews are qualitative conducted with the help of a semi-structured interview guide. The statements of the informants are transcribed via open coding. Central categories have been identified, these have been condensed to four general themes: 1) *Having a significant other*, 2) *I also have sexual needs*, 3) *I have another role in the meeting*, 4) *Quality of life*.

Within these themes, the descriptions of the informants are analyzed using Erving Goffmans theory of stigmatization and his theory on roles; these theories open up and make it possible for the experiences to be viewed from a micro-sociological perspective. Both sex workers and individuals with severe physical disabilities have a marginalized position in society and the stigmatization among others challenges, is the reason for this. The informants have expressed that due to stigmatization, they experience different challenges in their contact with the society at large. Therefore in my study it is highlighted how the social order, due to societal norms, limits the opportunities of an individual.

The focus, with both groups of informants, is predominantly based on the experiences of clients with severe physical disabilities and their narration reveals that sex workers have another role in their meeting, compared to their other clients without physical disabilities. This role involves a more caring demeanor and it adds a humane aspect to their work, making it a bidirectional advantage to both client and the sex worker, which can break some of the stigmatization that prostitution is characterized by. This compassionate role goes against the stereotypical idea that sex workers merely work for their own sexual gratification, that they are focused on money and that the work is tied into exploitation and captivity. Their additional qualities can contribute to a change in social identity and create an opportunity for the world to recognize the sex workers value in society.

Individuals with severe physical disabilities testify that this meeting has a positive outcome socially, physiologically and psychologically. Initially the purchase is an alternative for sex with a significant other, however they experience ends up developing their sexual identity, they become more aware of their own bodies, develop their self-efficacy, increased self esteem and feel like a “functioning” member of community. Breaking the internalized and external prejudices that disability is inability moreover asexual.

Keywords: sex work, prostitution, sexuality, stigma, impairment, disability, Denmark

Nøgleord: sexarbejde, prostitution, seksualitet, stigma, funktionsnedsættelse, handicap, Danmark

Forord

Denne undersøgelse er forfattet på 4. semester på kandidatuddannelsen i Socialt arbejde ved Aalborg Universitet, København under vejledning af Søren Juul og Dorte Caswell, som jeg gerne vil takke for konstruktiv feedback under udarbejdelsen.

Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at takke de fagpersoner, som har medvirket til at give mig indblik i deres arbejde med personer med funktionsnedsættelsers seksualitet.

Yderligere vil jeg særligt takke informanterne med svære fysiske funktionsnedsættelser for at stille op til interviews og dele private erfaringer med køb af seksuelle ydelser. En lige så stor tak skal der lyde til sexarbejderne, som har bidraget til, at læserne kan få et indblik i deres salg af seksuelle ydelser til personer med fysiske funktionsnedsættelser. Jeg kunne ikke have udført undersøgelsen uden indblik i disse personlige oplevelser.

Afslutningsvis vil jeg gerne takke min kære veninde Elianna Morningstar for at udfærdige en fin illustrativ tegning til min forside og en tak skal lyde til de venner og familie, som har støttet mig i specialeprocessen.

God læselyst.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	2
FORORD.....	4
KAPITEL 1 – INTRODUKTION TIL UNDERSØGELSESFELTET	7
PROBLEMFELT	7
<i>Seksualiteten i det sociale arbejdsfelt.....</i>	<i>8</i>
<i>Seksualitet i form af køb af seksuelle ydelser</i>	<i>10</i>
PROBLEMFORMULERING.....	14
INDKREDSNING AF PROBLEMFORMULERINGEN.....	14
<i>Begrebsforståelse: Personer med svære fysiske funktionsnedsættelser.....</i>	<i>16</i>
<i>Begrebsforståelse: Sexarbejder.....</i>	<i>18</i>
<i>Begrebsforståelse: Seksualitet</i>	<i>19</i>
KAPITEL 2 – UNDERSØGELSER PÅ FELTET	20
SEKSUALITET HOS PERSONER MED FYSISKE FUNKTIONSNEDSÆTTELSESR.....	20
SEXARBEJDERNES TABUBELAGTE ARBEJDE.....	22
STUDIER OM MØDET MELLEML SEXARBEJDERE OG PERSONER MED FYSISKE FUNKTIONSNEDSÆTTELSESR.....	23
LIVSKVALITET OG KØB AF SEKSUELLE YDELSER.....	25
KAPITEL 3 - VIDENSKABSTEORETISKE OVERVEJELSER	27
FILOSOFISK HERMENEUTISK TILGANG	27
SOCIALKONSTRUKTIVISTISK TILGANG.....	28
FORFORSTÅELSER OMKRING UNDERSØGELSESFELTET	28
KAPITEL 4 - METODISKE OVERVEJELSER	30
OVERVEJELSER OMKRING REKRUTTERING SAMT INTRODUKTION TIL INTERVIEWET	30
<i>Valg og præsentation af informanter med svære fysiske funktionsnedsættelser.....</i>	<i>32</i>
<i>Valg og præsentation af sexarbejdere med erfaring.....</i>	<i>35</i>
<i>Ekspertinterview</i>	<i>36</i>
VALG OG ANVENDELSE AF DET KVALITATIVE INTERVIEW	36
ANONYMITET OG ETISKE OVERVEJELSER.....	40
KAPITEL 5 - TEORETISKE RAMME.....	42
ERVING GOFFMAN.....	42
<i>Stigma, den tilsyneladende identitet og den faktisk sociale identitet.....</i>	<i>42</i>
<i>Den sociale identitet, den personlige identitet, og jegidentitet</i>	<i>43</i>
<i>At passere og sløre.....</i>	<i>44</i>
<i>Ind-gruppen og ud-gruppen.....</i>	<i>45</i>
<i>Roller</i>	<i>45</i>
KAPITEL 6 – ANALYSESTRATEGI	47
FREM GANGSMÅDE.....	47
ANALYSENS OPDELING	49
<i>Det at have en kæreste</i>	<i>50</i>
<i>Jeg har også et seksuelt behov.....</i>	<i>51</i>
<i>Jeg har en anden rolle i mødet.....</i>	<i>51</i>
<i>Livskvalitet.....</i>	<i>52</i>
KAPITEL 7 - ANALYSE	53
TEMA 1 – DET AT HAVE EN KÆRESTE.....	53
<i>Et alternativ til en kæreste</i>	<i>54</i>
<i>Nærhed med følelsesmæssige begrænsninger.....</i>	<i>59</i>

Opsummering på tema 1	62
TEMA 2 – JEG HAR OGSÅ ET SEKSUELT BEHOV	64
<i>Min seksualitet er som alle andres</i>	64
<i>Min krop kan også dyrke sex</i>	68
Opsummering tema 2	74
TEMA 3 – JEG HAR EN ANDEN ROLLE I MØDET	75
<i>Det kræver noget særligt</i>	76
<i>En relation med omsorg</i>	84
<i>Jeg gør en forskel</i>	86
OPSUMMERING AF TEMA 3	92
TEMA 4 - LIVSKVALITET	93
<i>Fysiologiske betydninger</i>	94
<i>Mentale betydninger</i>	96
Opsummering af tema 4.....	98
KAPITEL 8 - DISKUSSION	100
KAPITEL 9 - KONKLUSION.....	103
LITTERATURLISTE	106

Kapitel 1 – Introduktion til undersøgelsesfeltet

Nærværende undersøgelse omhandler mødet mellem sexarbejdere¹ og personer med svære fysiske funktionsnedsættelser² med fokus på de implicerede parter oplevelser.

I følgende kapitel vil jeg gøre rede for mit valg af emne gennem indkredsning af feltet, præsentere læseren for problemstillingen og afgrænse i forhold til denne.

Problemfelt

Personer med svære fysiske funktionsnedsættelser har sværere ved at få opfyldt deres seksuelle behov sammenlignet med personer uden funktionsnedsættelser. Dette skyldes blandt andet, at de grundet deres fysiske udseende bliver kategoriseret og vurderet som værende afvigere fra de normative forventninger i samfundet i henhold til kroppen, hvilket resulterer i, at omverdenen stigmatiserer og nedvurderer målgruppens seksualitet (McCabe, 2000; Damsgaard, 2013). Som følge af dette afsøger nogle personer med fysiske funktionsnedsættelser andre muligheder for seksuel tilfredsstillelse, og et af disse alternativer er køb af seksuelle ydelser (Esmail, 2010; McCabe, 2000; Damsgaard, et al., 2013:118-119).

Prostitutionsområdet er domineret af stereotype forestillinger om sexarbejdernes motivation og situation i arbejdet. Det samme gælder kundernes intentioner (Kofod et al., 2011:27; Laustrup, 2005). Når prostitution diskuteres forefindes der en generel tendens til i højere grad at fokusere på sexarbejderne end deres kunder og der tales oftest på vegne af sexarbejderne og ikke med dem (Monto, 2000:67; Kofod et al., 2011:27), (Dagbladet Information, 2008). I Danmark har man diskuteret, hvorvidt kunderne skal kriminaliseres, hvilket synliggør, at man anser sexarbejderne som uskyldige og de, som har behov for hjælp (Rasmussen, 2008; Københavns Kommune, 2014).

¹ Jeg definerer i nærværende undersøgelse en person, som sælger seksuelle ydelser en *sexarbejder*. Denne betegnelse anvender jeg ud fra en betragtning af, at dette ord er defineret af målgruppen selv og blandt andet er en del af målgruppens tiltag for at bryde med den stigmatisering, de er underlagt og som ordet prostitueret blandt andet associeres med. Hermed er brugen af ordet et bevidst valg som er truffet, til trods for større aktører på det sociale felt i Danmark ikke anvender denne betegnelse for målgruppen.

² Jeg vil fremadrettet kalde målgruppen personer med svære fysiske funktionsnedsættelser for *personer med fysiske funktionsnedsættelser* for at gøre det mere læsevenligt.

Køb og salg af seksuelle ydelser mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser er et område, som er domineret af tabuer og stigmaer, hvilket gør, at mødet forekommer dilemmafyldt. (Sanders, 2007; Esmail, 2010:1154; Damsgaard, 2013).

Seksualiteten i det sociale arbejdsfelt

Socialstyrelsens håndbog *Seksualitet på dagsordenen. En håndbog om professionel støtte til voksne med funktionsnedsættelse* (2012) forholder sig til med udgangspunkt i den eksisterende lovgivning, hvorledes fagpersoner, som arbejder med voksne personer med funktionsnedsættelser, skal og kan håndtere borgerens seksualitet. Formålet med håndbogen er at beskrive den rådgivning og støtte, som ydes til personer med funktionsnedsættelser og tydeliggøre de retslige rammer herfor. Ydermere ønskes der med håndbogen at angive pædagogiske retningslinjer samt konkrete metoder og redskaber til fagpersoner, der står i en situation, hvor de skal vejlede, støtte og oplære i forhold til seksualitet (Socialstyrelsen, 2012:4).

Selvom fagpersoner er forpligtet til at varetage behov vedrørende borgerens seksualitet, viser en nylig undersøgelse foretaget blandt FOA's medlemmer, at der eksisterer behov for mere viden i uddannelsessystemet. I undersøgelsen tilkendegiver 60 % af social- og sundhedsassistenterne, at de ikke føler sig fagligt klædt på til at håndtere borgerens seksualitet. Undervisning i seksualitet er ikke obligatorisk på SOSU-uddannelserne, og ifølge Karen Stæhr, forkvinden for FOA's social- og sundhedssektor, bør dette ændres. Der skal ydermere være mulighed for at efteruddanne sig inden for området (Holland, 2013:22). Flere aktører giver udtryk for, at der generelt er der behov for mere fokus på denne del af det sociale arbejde. Der skal skabes bedre forudsætninger for, at personer med fysiske funktionsnedsættelsers kan udleve deres seksualitet (Idehen Mille, 2013; Holland, 2013).

International Federation of Social Workers definerer socialt arbejde som:

The social work profession promotes social change, problem solving in human relationships and the empowerment and liberation of people to enhance well-being. Utilising theories of human behaviour and social systems, social work intervenes at

the points where people interact with their environments. Principles of human rights and social justice are fundamental to social work (IFSW, 2014).

For størstedelen af befolkningen spiller seksualitet en væsentlig rolle i deres hverdag, og denne har ligeledes betydning for den enkeltes fysiske og psykiske velvære (Graugaard et. al, 2012) (Idehen, 2013). For at kunne leve op til formålet med det sociale arbejde med personer, der har fysiske funktionsnedsættelser, forekommer det af afgørende betydning, at hjælpemedarbejderne anerkender og prioriterer det seksuelle behov.

I 1975 definerede en arbejdsgruppe under *World Health Organisation* (WHO) begrebet seksualitet³. Denne definition af seksualitet, Handicapkonventionen og FN's Standardregler om lige muligheder for handicappede er overordnede retningsgivende for den danske stats håndtering af personer med funktionsnedsættelser og deres seksualitet (WHO, 2014; Skov & Skov, 2012; Hansen, 1994; Folketinget:2010; Institut for menneskerettigheder, 2014). Dette er en indikator for, at man inden for det sociale arbejde anser den enkeltes seksualitet for at have betydning for livskvaliteten. Standardreglerne er implementeret i den danske handikappolitik blandt andet via Servicelovens § 1, som sigter mod at tilgodese personer med funktionsnedsættelser behov ved at tilbyde rådgivning, støtte og en række serviceydelser. Hjælpen skal være med til at *fremme den enkeltes mulighed for at klare sig selv, lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten* (Retsinformation, 2014).

Under FN's standardregler, regel nr. 9: *Familieliv og personlig integritet*, står der blandt andet:

2. Mennesker med handicap må ikke nægtes mulighed for at opleve deres egen seksualitet, have seksuelle forhold og blive forældre. Idet der tages hensyn til, at mennesker med handicap kan have svært ved at blive gift og stifte familie, bør de enkelte lande støtte oprettelse af relevant rådgivning. Mennesker med handicap skal have samme adgang som andre til svangerskabsforebyggende midler samt til oplysning i tilgængelig form om deres seksuelle funktion.

3. De enkelte lande bør fremme foranstaltninger til at ændre negative holdninger, der stadig findes i samfundet, til ægteskab, seksualitet og forældreværdighed for mennesker med handicap, specielt for så vidt angår piger og kvinder med handicap. Medierne bør opfordres til at spille en vigtig rolle i udryddelsen af sådanne negative holdninger (Hansen, 1994:29).

³ Definitionen er blot en arbejdsdefinition og dermed ikke en overordnet definition af seksualitet ved WHO

Organisationen *Sammenslutningen af Unge Med Handicap* (SUMH) er en af flere aktører, som stiller sig kritisk overfor, hvorvidt Danmark lever op til standardreglerne. SUMH påpeger, at personer med funktionsnedsættelser diskrimineres i henhold til regel nr. 9. De foreslår at der uddannes flere seksualvejledere samt ydes hjælp til dækning af merudgifter til hjælpemidler til udforskning af seksualiteten, da dette vurderes at kunne medvirke til at flere unge med funktionsnedsættelse får bedre mulighed for at udleve deres seksualitet (SUMH, 2011).

Seksualitet i form af køb af seksuelle ydelser

Særlige tiltag og fokus på personer med fysiske funktionsnedsættelsers seksualitet er væsentligt, da det at besidde en fysisk funktionsnedsættelse i nogle sammenhænge kan skabe barrierer, som kræver særlige hjælpemidler, støtte og rådgivning for, at personen bliver i stand til at foretage en given handling. Når seksualitet er på dagsordenen, kan seksuel tilfredsstillelse være fysisk umuligt at håndtere uden hjælp. Behovet og ønsket om at være seksuelt sammen med en anden person er en særlig udfordring, da denne målgruppe oplever at have svært ved at skabe intime relationer. De seksuelle behov kan for personer med fysiske funktionsnedsættelser og fagpersoner være udfordrende at håndtere og få tilfredsstillet, hvorfor nogle personer vælger at købe seksuelle ydelser (Kofod et al., 2011; Idehen Mille, 2013; Skov & Skov, 2012). I Socialstyrelsens håndbog er mødet mellem personer med funktionsnedsættelser og sexarbejdere overfladisk berørt. Der står herom:

I enkelte tilfælde oplever fagpersoner, at en borger udtrykker ønske om hjælp til at tage kontakt til en prostitueret. Fagpersoner har ikke pligt til at formidle en sådan kontakt. Kommunalbestyrelserne har desuden, inden for lovens rammer, mulighed for at præcisere medarbejdernes råderum i arbejdet med seksualitet (Socialstyrelsen, 2012:36).

I håndbogen kortlægges ydermere det retslige aspekt af området, og der lægges vægt på, at det ikke er strafbart som fagperson at hjælpe en borger med at skabe kontakt til en sexarbejder (Ibid.36,53). Der angives dog ingen pædagogiske retningslinjer eller konkrete metoder og redskaber i henhold til denne situation, jf. formålet med håndbogen (Ibid.:4). Dette betyder, at fagpersoner i håndteringen af mødet, som kan være forbundet med mange etiske og praktiske overvejelser, selv skal vurdere, hvorledes det er mest hensigtsmæssigt at handle.

Håndbogen kritiseres blandt andet af *Dansk Handicap Forbud* for at være for snæver i sin tilgang til prostitution, og forbundet pointerer, at de finder det dobbelt moralsk, at hjælperen bliver gjort til dommer for noget, som er muligt for resten af befolkningen (Beim, 2012).

I Socialstyrelsens (daværende Socialministerium) vejledning fra 2001 *Seksualitet uanset handicap* står der:

Kontakt til en prostitueret. Hjælpepersonen må i nogle tilfælde følge personen til den prostituerede. Det kan også være relevant, at hjælpepersonen har en samtale med den prostituerede for, sammen med personen, at formidle ønsker, sørge for at der er afsat tid nok etc. (Socialministeriet, 2001:16).

Ændringen fra 2001 til 2012 blev foretaget efter en større debat og et forslag fra den nye regering om at forbyde handicapmedhjælpere landsdækkende med at hjælpe personer med funktionsnedsættelser i forbindelse med kontakten til sexarbejdere (Damsgaard, 2013:117-18). Københavns Kommune besluttede allerede i 2006, at hjælpepersoner, som arbejder under kommunen, ikke må være involveret i kontakten mellem personer med funktionsnedsættelser og sexarbejdere. Dengang var beslutning en fravigelse i henhold til Socialstyrelsens vejledning, (Københavns Borgerrepræsentation, 2006), (Pedersen, 2007a). Beslutningen blev vedtaget på baggrund af Københavns Kommunes Borgerrepræsentations grundlæggende holdning mod prostitution (Københavns Kommune, 2014); Pedersen, 2007a). Ud fra deres mødereferat fra 23. februar 2006 fremgår det blandt andet at Thor Buch Grønlykke har udtalt:

Socialdemokraterne ønsker at begrænse prostitution og hjælpe de kvinder, der er fanget i prostitution. Derfor har vi fremsat vores medlemsforslag om at undersøge problemet og intensivere indsatsen. Som en del af dette ønsker vi, at kommunens medarbejdere ikke længere skal hjælpe handicappede med at opsøge prostituerede. Det sker af hensyn til de prostituerede. Ødelagt seksualitet, helbredsproblemer og fastholdelse i en dårlig social situation er konsekvensen af prostitution. Derfor er det en vigtig politisk opgave at minimere prostitutionen i København (...) Handicappede bør til gengæld sikres bedre adgang til ordentlig seksualvejledning og andre tiltag, som kan hjælpe flere handicappede til et tilfredsstillende seksualliv (Københavns Borgerrepræsentation, 2006).

Begrundelsen fik opbakning og i 2012 kom regeringens forslag om forbud som blandt andet også var afledt af, at staten ikke ønskede indirekte at blåstemple prostitution ved at "fungere

som mellemmand". Dette var ligeledes argumentet for at ændre ordlyden i Socialstyrelsens vejledning (Damsgaard, 2013:117-118).

Dilemmaet ved fagpersoners deltagelse i køb af seksuelle ydelser er blandt andet til stede, da prostitution overordnet anses for et socialt problem (Beim, 2012; Socialudvalget, 2010). At sexarbejdere anses som særligt udsatte i samfundet fremgår af Serviceloven. Også personer med fysiske funktionsnedsættelser er en af de målgrupper, som Serviceloven retter sig mod. Begge målgrupper har en øget risiko for at blive stigmatiseret i samfundet (Socialudvalget, 2010).

Et decideret landsdækkende forbud mod hjælp til seksuelle ydelser gennem hjælpemedarbejdere blev droppet, og i 2012 blev det også konkluderet af *Straffelovrådet* efter gennemførelse af en større undersøgelse, at et generelt forbud mod prostitution vil kunne have negative konsekvenser i form af øget stigmatisering. Endvidere vurderede man, at et forbud kun vil have en lille indvirkning på omfanget af ulovligt prostitution, hvorfor et forbud mod købese ikke kunne anbefales. Der var i regeringen stor uenighed omkring beslutningen, men i stedet for at indføre et forbud blev det besluttet, at der skulle igangsættes helhedsorienterede indsatser, hvis formål er at få flere ud af prostitution og forbedre sexarbejdernes vilkår blandt andet gennem indsatsen Exit Prostitution (Politiken, 2012; Kristelig dagblad, 2012; Etik, 2012; Socialstyrelsen, 2014).

Et forbud mod hjælpermedarbejderes støtte i processen kan potentielt være medvirkende til at hindre nogle personer med fysiske funktionsnedsættelser i at få kontakt til en sexarbejder, hvorfor forbuddet er blevet beskyldt for at være diskriminerende. Dette kan også forekomme i situationer, hvor hjælpepersoner vælger ikke at anerkende det seksuelle behov hos en borger eksempelvis ved at undgå at drøfte emnet med personen eller nægte at beskæftige sig med det. En begrænsning af den enkeltes handlerum, i denne sammenhæng i forhold til køb af seksuelle ydelser, anskues af forskellige aktører som et brud på handicaplovgivningens formål om at skabe lige muligheder (Beim, 2012). Dette er et eksempel på, at det sociale arbejde altid vil manøvrere mellem samfundet og borgerens interesser (Egelund, 2011:441). Det er underlagt de politiske rammer. Selvom en hjælpeperson kan have et ønske om at hjælpe borgeren med køb af seksuelle ydelser, kan et forbud være med til at forhindre dette. Det

sociale arbejde er imidlertid ikke kun karakteriseret ved politiske beslutninger, hvilket også kommer til udtryk i sammenhænge, hvor fagpersoner bidrager til debatten og ved interaktion med politiske aktører forsøger at præge processen (Egelund, 2011:450).

Marie Sonne Næstformand i Socialpædagogernes Landsforbud udtalte sig i forbindelse med Københavns Kommunes forbud mod hjælpepersoners hjælp i forbindelse med køb af seksuelle ydelser, at hun ud fra et ligebehandlingsprincip mener, at det er diskriminerende. Hun fremhævede, at *forudsætningen for, at mennesker med funktionsnedsættelse reelt kan udøve selvbestemmelse er, at deres hjælpere støtter dem til at realisere ønsker og behov.* (Pedersen, 2007b). Fortalere for forbuddet argumenterer med, at sex ikke er en menneskeret. Forstander fra Reden, Dorit Otzen udtrykte i 2007, at Reden har et håb om, at andre kommuner vil følge i Københavns Kommunes fodspor, og Reden arbejdede på at få afskaffet afsnittet omkring prostitution i vejledningen. Denne tilgang bygger på deres erfaringer med, at kvinder traumatiseres af at sælge seksuelle ydelser (Pedersen, 2007c). Et gængs argument, som fordrer, at hvis personer med funktionsnedsættelser køber seksuelle ydelser og håndhæver retten til dette, kan det medføre fysiske og psykiske skadevirkninger hos sexarbejderne (Pedersen, 2007b), (Københavns Borgerrepræsentation, 2006).

Mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser har været en tilbagevendende debat men få fra målgrupperne har deltaget. Den har i mindre grad omhandlet regeringens og kommunernes håndtering af og tilgang til borgerens seksuelle behov og der er ikke undersøgt hvilke årsager, der ligger til grund for den enkeltes køb af seksuelle ydelser. I stedet har debatten omhandlet, hvorvidt det er etisk forsvarligt, at personer med funktionsnedsættelser køber sig til seksuelle ydelser (Jensen, 2009:127; Rasmussen, 2008). Undersøgelsens emnefelt er udsprunget af en undren over den manglende viden og dokumentation omkring området og en nysgerrighed over for hvilke årsager, der ligger til grund for mødet mellem sexarbejderne og personerne med fysiske funktionsnedsættelser. Mødet er som omtalt mellem to i samfundet marginaliserede grupper og deres ytringer er mangelfulde; af samme årsag bygger analysen primært på egne interviews med sexarbejdere og personer med svære fysiske funktionsnedsættelser.

Problemformulering

Hvilken betydning har mødet mellem sexarbejdere og personer med svære fysiske funktionsnedsættelser for de implicerede parter?

Indkredsning af problemformuleringen

Jeg finder det væsentligt at undersøge sexarbejdernes og personer med fysiske funktionsnedsættelsers oplevelser med det indbyrdes møde for gennem deres beskrivelser at kunne få en nuanceret forståelse af, hvilken betydning mødet har for målgrupperne. I undersøgelsen af betydningen af mødet tages der altså udgangspunkt i den enkeltes italesatte oplevelser i forhold til mødet.

Med mødet menes i denne sammenhæng interaktionen samt betydning af mødet i forhold til hvorledes interaktionen og den enkeltes oplevelse af mødet påvirker personen efterfølgende. Hermed rækker begrebet mødet udover selve interaktionen mellem de to parter. Jeg er bevidst om, at mødet ligger op til en interaktionistisk analyse, men da betydningen af mødet ikke er isoleret til dét, som sker mellem de to parter, vil det afspejles i analysen. Ydermere henviser problemstillingen til en analyse af begge parter oplevelser med mødet. I fortolkningsprocessen blev det dog mig klart, at særligt personerne med fysiske funktionsnedsættelsers oplevelser blev italesat af begge målgrupper, hvorfor dette ligeledes afspejles i analysen

Prostitutions- og handicapområdet er to brede felter, som rummer lang historisk udvikling, dybder og nuancer. De to felter er komplekse og seksualitet er i nærværende undersøgelse det samlende element. Et element som er præget af individuelle præferencer og faktorer og som samtidig åbner op for etiske og rettighedsmæssige krav, holdninger og værdier, der bidrager til, at mødet er dilemmafyldt og kompleks. Jeg er hermed bevidst omkring kompleksiteten, divergerende holdninger og forhold, som er til stede i begge felter og med denne bevidsthed skildrer jeg den enkeltes oplevelser. Jeg tager i undersøgelsen ikke normativt stilling til,

hvorvidt mødet bør finde sted eller ej, men ønsker at komme bagom den etiske debat og undersøge erfaringerne for de berørte parter.

Jeg vil undersøge den enkeltes oplevelser og interaktionen parterne imellem. Med det ønsker jeg at skabe en indsigt i den interviewedes livsverden for herved at få større forståelse for, hvilken betydning køb og salg af seksuelle ydelser har for parterne i netop disse møder. Det er dog umuligt at se på dette sociale felt uden at forholde sig til den samfundsmæssige kontekst, der påvirker de implementerede parter og det sociale arbejdsfelt. Betydningerne, parterne beskriver, er influeret af den samfundsmæssige kontekst, som de befinder sig i. Her menes de normer og holdninger, som eksisterer til køb og salg af seksuelle ydelser, deres marginaliserede position som hhv. sexarbejder og person med fysiske funktionsnedsættelser, hvorfor jeg i analysen også løbende vil forholde mig til dette.

I fortolkningsprocessen vil jeg særligt have fokus på den marginaliserende position, som begge målgrupper oplever at blive tildelt i samfundet. En position, der er resultat af stigmatiserende forestillinger, som betyder, at disse målgrupper i nogle situationer er mere udsatte i samfundet end andre borgere. Jeg vil undersøge, hvorvidt og hvorledes denne position og oplevelser med stigmatisering har betydning for den enkeltes oplevelser med mødet.

Undersøgelsen er bygget op om de følgende fire temaer som vil blive specificeret i analysestrategien: *Det at have en kæreste, Jeg har også et seksuelt behov, Jeg har en anden rolle i mødet og Livskvalitet*. I temaerne vil den betydning sexarbejderne og personerne med fysiske funktionsnedsættelser tillægger mødet være i fokus.

Problemstillingen er et udtryk for en afgræsning på flere fronter hvilket er nødvendigt for at kunne gå i dybden. Afgrænsningen af målgrupperne vil blive præciseret nærmere i næste afsnit og i kapitel 4 under de metodiske overvejelser.

Begrebsforståelse: Personer med svære fysiske funktionsnedsættelser

Personer med funktionsnedsættelser er en bred målgruppe med forskellige forudsætninger og ressourcer, hvorfor jeg har valgt at specificere målgruppen til personer med svære fysiske funktionsnedsættelser. For at skabe indblik i mit udgangspunkt i forhold til målgruppen vil jeg gøre rede for min forståelse af begrebet fysisk funktionsnedsættelse. Definitionen har betydning for, hvorledes jeg opfatter målgruppen samt deres livssituation og vil dermed influere undersøgelsens udfald.

Der findes to dominerende modeller inden for handicapforståelse: *Den medicinske model* (kaldes også for den *individuelle model* og *personlige tragedie model*) og *den sociale model*.

Den medicinske model udspringer af den medicinske sociologi og *den sociale model* fra disability studies. Disse to klassiske teoretiske modeller har hver især stor betydning for, hvorledes det handicappolitiske område er indrettet. De har et forskelligt perspektiv og tilgang til handicap. Der findes dog efterhånden forskellige varianter og fortolkninger af de klassiske modeller (Kurth, 2013:36).

Den medicinske model rummer kort beskrevet en forståelse af handicap som primært værende individuelle funktionsnedsættelser, der begrænser den enkeltes råderum. Modellen benægter ikke betydningen af sociale og kulturelle aspekter af handicappet, men tillægger det ikke ligeså stor betydning som de individuelle funktionsnedsættelser. Denne forståelse af personer med funktionsnedsættelser er forholdsvis udbredt i den professionelle praksis og i samfundet generelt (Ibid:38-39).

Den sociale model udsprang som kritik af den medicinske models fokus på de individuelle og biologiske aspekter af et handicap. Med inspiration af marxistisk teori og ved at skelne mellem *impairment* (funktionsnedsættelser) og *disability* (handicap) ønskede man med modellen at skabe en ny forståelse af handicap som værende skabt grundet samfundets tendens til at isolere og ekskludere personer med fysiske funktionsnedsættelser. Hermed bliver ordene *impairment* og *disability* afgørende for at kunne adskille og skelne mellem de egentlige fysiske funktionsnedsættelser (*impairment*) og de samfundsskabte begrænsninger (*handicap*) (ibid, 2013:40-41).

En kritik af den sociale model lyder på dens manglende forståelse af, at den individuelle funktionsnedsættelse eksisterer uafhængig af omgivelserne og at denne til trods for omgivelsernes accept og inklusion vil bestå og medføre, at den enkelte vil opleve barrierer i hverdagen. (Kruth, 2013:44-45). Den kritiseres for ikke at indeholde det relationelle fokus, som sociologen Carol Thomas anser som væsentlig i det akademiske arbejde, da hun mener, der skal fokus på, at begrænsninger ikke kun opstår i det sociale rum. Disse anskuelser læner sig op af den *relationelle tilgang til handicap*, som er dominerende i Danmark (Ibid.:41). Den sociale model er til trods for kritikken stadig dominerende i den internationale handicapforskning. Kritikken har dog været med til at åbne op for mere rummelige fortolkninger (Ibid.: 48).

Ud fra disse betragtninger vælger jeg at benytte begrebet *personer med fysiske funktionsnedsættelser* om målgruppen, da jeg anser denne betegnelse for værende mere favnende end ordet handicap hvad angår forståelse af funktionsnedsættelse, som er både fysisk, socialt og relationelt influeret. Undersøgelsen indeholder et "handicapbegreb", som er en kombination af den medicinske, sociale og relationelle tilgang. Jeg anser funktionsnedsættelsen som foranderligt, varierende samt kompleks og som differentierende i tid og rum alt afhængig af personens identitet, konteksten og selve funktionsnedsættelsen. Funktionsnedsættelser rummer sociale, psykologisk og følelsesmæssige aspekter som endvidere varierer afhængig af hvilken interaktion og kontekst personen befinder sig i (Eggert, 2007:5-7). Forståelse af funktionsnedsættelsen som influeret af forskellige parametre er væsentlig i forhold til den enkelte oplevelse af egen seksualitet og muligheden for at udleve og realisere den. Med det brede perspektiv lægger jeg op til, at informanternes udfordringer med at udleve deres seksualitet ikke blot er den enkeltes problem, men omverdenen og samfundet medtages som mulige begrænsende faktorer.

Begrebsforståelse: Sexarbejder

En sexarbejder defineres i undersøgelsen som værende en person, der yder prostitution til kunder. Prostitution defineres som udveksling af en seksuel ydelse for penge eller anden modydelse (Nielsen & Frandsen, 2010:6). Denne definition rummer ikke medarbejdere, som eksempelvis hjælper par med at ligge i seksuelle positioner, hjælper med påsætning af seksuelle hjælpemidler eller anden oplæring i henhold til borgerens seksualitet.

Begrebet sexarbejder benyttes ikke af Socialstyrelsen og andre lignende aktører på området, hvorfor jeg vil forklare mit valg af begreb. Ordet kan opfattes som en del af politisk kamp, hvor blandt andre Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO) har spillet en markant rolle i deres kamp om fuld legalisering af sexarbejde som et erhverv på lige fod med andre erhverv (SIO, 2014). Hermed er jeg bevidst om hvilke associationer, ordet kan bidrage med, og det har delvist haft betydning for mit valg af ord. Dette er gældende, da ordet kan anskue som et symbol på målgruppes proces med at bryde med den stigmatisering, de er underlagt i samfundet, da begrebet "sex worker" / "sexarbejder" er skabt og defineret af målgruppen selv. Hermed ønsker jeg ved brugen af dette ord at undgå at kategorisere og stigmatisere målgruppen som værende noget, som de ønsker at bryde med.

I Danmark har det siden 1999 været lovligt at prostituere sig, hvis man er over 18 år, dog har prostitution kun delvist status som legalt erhverv, hvilket betyder, at det ikke er lovligt at tjene penge på, at andre prostituerer sig (Wittrup-Jensen, 2010:13). Ydermere betyder den manglende anerkendelse af erhvervet også, at sexarbejdere ikke kan optages i en a-kasse med dertil tilhørende rettigheder (Kofod, 2011:327). I straffelovens § 233a står der i henhold til dette: *Den, der driver virksomhed med, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, straffes for rufferi med fængsel indtil 4 år* (Retsinformation 1, 2014). Dette er væsentligt i forhold til undersøgelsen, da den manglende anerkendelse af sexarbejde som værende et erhverv og flere aktørers arbejde mod prostitution er med til at øge stigmatiseringen af sexarbejdere.

I Socialstyrelsens afrapportering vedrørende prostitutionsbegreber pointerer de, at prostitution på det sociale område officielt opfattes og karakteriseres som værende et socialt problem. Det uddybes ligeledes, at prostitution er en mangeartet og varieret størrelse ligesom personerne, som arbejder med det, har forskellige vilkår og baggrunde. Prostitution er ikke direkte årsag eller udtryk for sociale problemer, men må vurderes ud fra individuelle forudsætninger (Wittrup-Jensen, Helle 2010).

Begrebsforståelse: Seksualitet

Ved at præcisere min definition af seksualitet vil jeg tydeliggøre, hvad jeg refererer til, når jeg undersøger målgruppernes oplevelser med seksualiteten. World Health Organisation (WHO) har ikke lavet nogen endelig definition af seksualitet, men har udarbejdet en arbejdsdefinition, som jeg også holder mig til i nærværende undersøgelse:

...a central aspect of being human throughout life encompasses sex, gender identities and roles, sexual orientation, eroticism, pleasure, intimacy and reproduction. Sexuality is experienced and expressed in thoughts, fantasies, desires, beliefs, attitudes, values, behaviours, practices, roles and relationships. While sexuality can include all of these dimensions, not all of them are always experienced or expressed. Sexuality is influenced by the interaction of biological, psychological, social, economic, political, cultural, legal, historical, religious and spiritual factors (WHO, 2010:4).

Definitionen bygger på et åbent dynamisk helhedsperspektiv på seksualitet som bestående af biologiske, kulturelle, og psykosociale elementer. I nærværende undersøgelse anses seksualitet hermed ikke blot som samleje eller reproduktion, men det rummer også behov, følelser, fantasier og intimitet. Jeg anser det som værende en væsentlig del af de fleste menneskers identitet.

Kapitel 2 – Undersøgelser på feltet

Dette afsnit har til hensigt at fremvise og afgrænse de kontekstuelle rammer gennem en kort fremstilling af udvalgt eksisterende forskning på feltet. Mødet mellem personer med fysiske funktionsnedsættelser og sexarbejdere er, som problemfeltet indikerer, lovligt i Danmark. Der eksisterer dog forskellige dilemmaer, da det ikke er fuldt ud accepteret i samfundet og end ikke som en del af det sociale arbejde. Dette kan være en af årsagerne til den sparsomme viden på området. De tre felter hhv. seksualitet, sexarbejderen og personer med fysiske funktionsnedsættelser er undersøgt isoleret eller i andre konstellationer, men mødet er kun undersøgt i et begrænset omfang, og undersøgelserne, som er udført er af begrænset empirisk materiale, hvorfor der konkluderes yderligere behov for dybdegående undersøgelse af feltet.

Seksualitet hos personer med fysiske funktionsnedsættelser

Undersøgelsen *Handicap og samfundsdeltagelse 2006* peger på, at alle funktionsnedsættelser har det tilfælles, at de reducerer deltagelse i samfundet. Blandt personer med fysiske funktionsnedsættelser er det særligt personer med funktionsnedsættelser relateret til benene, som er særligt udsat. Den nedsatte mobilitet giver de største begrænsninger og har betydning for omfanget af social kontakt. Derfor vil disse personer særligt opleve at være alene (Bengtsson, 2008).

Derudover er omgivelsernes holdninger og tilgang til personer med fysiske funktionsnedsættelser meget forskellige alt afhængig af hvilken funktionsnedsættelse, der er tale om. Undersøgelsen *Holdninger til handicappede: En surveyundersøgelse af generelle og specifikke holdninger* peger på, at personer med funktionsnedsættelser oftest anses for værende mennesker, som afviger fra det "normale" eller "gennemsnitlige", personer, som ikke kan klare sig uden andre eller som har nedsat eller ingen erhvervsevne (Olsen, 2000:14-15). Tendensen er jo tydeligere funktionsnedsættelsen er, desto mindre positiv er folk over for personen. Hertil kommer, at jo mere usædvanlige og uventede signaler en person udsender, desto mindre positivt vil omgivelserne forholde sig til personen. Endvidere bliver holdningen mindre positiv jo nærmere personen kommer (Ibid.).

Undersøgelsen *Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse. En analyse af sammenhængen mellem hverdagsliv, samliv, udsathed og type og grad af funktionsnedsættelse* (Damsgaard, 2013) peger på forskellige faktorer, som personer med funktionsnedsættelser oplever som begrænsende set i forhold til at opbygge intime relationer. Dels påvirkes omgivelsernes åbenhed over for eventuel partner med fysisk funktionsnedsættelse af, hvorvidt de har kendskab og association til fysiske funktionsnedsættelser gennem deres arbejde, familie mv. eller om de selv har en funktionsnedsættelse. Ydermere er det væsentligt, at der er en sammenhæng mellem den generelle deltagelse i samfundet og muligheden for at møde en potentielt partner gennem sociale arrangementer, på arbejde m.fl., hvor størstedelen af befolkningen etablerer kontakten til deres partner (Ibid.:111-14).

Aspekter ved funktionsnedsættelser, som kan spille ind i forhold til den enkeltes udlevelse af seksualiteten, er nedsættelse af seksuel respons, reduceret mobilitet, lav energiniveau og det begrænsede privatliv grundet behovet for hjælp (Ibid.:115). I undersøgelsen fandt man, at 33 % af personer med større fysisk funktionsnedsættelse ikke har et sexliv, hvorimod kun 13 % uden funktionsnedsættelse ikke har et sexliv. Ud af andelen af dem, som har et sexliv, er 30 % af de med større funktionsnedsættelser kun i lille grad eller slet ikke tilfreds med sexlivet, hvor dem, som ingen funktionsnedsættelser har, ligger andelen på 20 % af de adspurgte (Ibid.:115). Der er altså tydelige indikationer for, at målgruppen har sværere ved at få en kæresterelation og få tilfredsstillet deres seksuelle behov. Resultaterne peger også på at mænd med fysisk funktionsnedsættelse benytter i højere grad end mænd uden funktionsnedsættelse sig af sexarbejdere. Dette gælder dog ikke umiddelbart for mænd med større funktionsnedsættelse (Ibid.:120).

I et kvalitativt studie *Attitudes and perceptions towards disability and sexuality* (2010) udført i Canada fandt man, at et flertal af befolkningen ikke anser seksualitet som en nydelse, der er nødvendigt for personer med fysiske funktionsnedsættelser. Dette skyldes, at de har en forestilling omkring målgruppen som asekuelle (Esmail, 2010:1151). Den manglende anerkendelse af dem som seksuelle individer fortolker de som værende influeret af, at der stadig eksisterer en overordnet heteronormativ tilgang til seksualitet. Undersøgelsen fremhæver også, at det tyder på, at sådanne sociokulturelle barrierer som disse forestillinger

er mere begrænsende end funktionsnedsættelse i sig selv. I værste tilfælde kan stigmatiseringen betyde, at den enkelte internaliserer disse forestillinger omkring asexualitet, og dermed ikke anser sig selv som havende et seksuel behov (Ibid.).

Disse forestillinger hænger ikke sammen med virkeligheden. Personer med fysiske funktionsnedsættelser har i lige så høj grad behov for sex, nærhed og hengivenhed (Idehen, 2013). Fysiologisk kan personer med eksempelvis alvorlige lammelser i hele kroppen og stadig have fuldkommen følsomhed i kønsorganerne og dermed ligeså stor mulighed som alle andre for at opleve lyst og nydelse (Ibid.:105).

Sexarbejdernes tabubelagte arbejde

I 2011 blev der udgivet en større undersøgelse, *Prostitution i Danmark. En kortlægning*, hvis formål var at indsamle mere viden omkring prostitutionsområdet i Danmark særligt med fokus på organisering og sexarbejdernes levevilkår (Kofod et al., 2011). Undersøgelsen indledes med en redegørelse for to eksisterende poler i samfundet i forhold til prostitution. Opfattelsen af, at det er skadeligt for de personer, som sælger seksuelle ydelser og en forståelse af, at disse handlinger er forbundet med udnyttelse, ufrihed og afhængighed af pengene. Hvorimod den anden pol anser prostitution som værende det enkelte individs valg og et valg, som kan være truffet for at løse et økonomisk problem (Ibid.:27). En af konklusionerne i studiet er, at forskellige stigmatiserende opfattelser af sexarbejdere på baggrund af deres arbejde i høj grad påvirker deres sociale liv. Sexarbejderne oplever sig stigmatiseret, moralsk fordømt og udsat for offerliggørelse på alle niveauer i samfundet dvs. institutionel, social og symbolsk (Ibid.:180). Den symbolske stigmatisering er blandt andet italesættelsen af sexarbejdere som ofre, der er afhængige af penge og ufrivilligt sælger seksuelle ydelser. Ydermere kommer stigmatiseringen til udtryk i sociale sammenhænge gennem fordømmelse, hvilket betyder, at mange sexarbejdere hemmeligholder deres salg af seksuelle ydelser af frygt for omverdenens reaktion og for at beskytte de nære relationer (ibid.:184+187).

Studier om mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser

I undersøgelsen *Prostitution i Danmark* fokuserer man ikke isoleret på sexarbejdernes arbejde med personer med funktionsnedsættelser. Flere af sexarbejderne giver i interviewene udtryk for, at de har kunder med funktionsnedsættelser. En mandlig sexarbejder udtrykker i undersøgelsen, at han får den største tilfredsstillelse i arbejdet, når han sælger seksuelle ydelser til kunder med funktionsnedsættelser. Han har 12-14 faste kunder med funktionsnedsættelse og fremhæver, at de har forsøgt at få en partner med uden held. Andre informanter beskriver, at de føler, de gør en forskel i kontakten med denne målgruppe (Kofoed, et al. 2011:199). Ydermere belyses der, at nogle af sexarbejdernes udtalelser indikerer, at de anser deres arbejde som havende en samfundsmæssig gavn, og at de dermed udfører en socialt velgørende funktion (Ibid.).

Et nyligt studie foretaget i Danmark og Sverige beskæftiger sig med personer med funktionsnedsættelsers seksualitet. Undersøgelsen er udført af Don Kulick og Jens Rydström og udkommer som bog til marts 2015 under titlen: *Loneliness and Its Opposite: Sex, Disability, and the Ethics of Engagement*. Et af kapitlerne omhandler mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Dette er blevet mig fremsendt efter at have været i dialog med Don Kulick. Jeg vælger at anvende dette upublicerede materiale i min undersøgelse, grundet den begrænsede forskning på området, og da undersøgelsen er i dansk kontekst, anser jeg den som særligt væsentlig at inddrage (Kulick & Rydström, In press). I kapitlet konkluderes det, at personerne som de har interviewet køber seksuelle ydelser, fordi de finder disse oplevelser afgørende, berigende og værdifulde. Flere af de interviewede har haft første seksuelle erfaring med en sexarbejder og var forinden usikre på om dette nogensinde ville finde sted, fordi de var bange for, at de aldrig ville kunne finde én, der vil være interesseret i dem, men også fordi de ikke vidste, hvordan man gjorde. Endvidere giver nogle af informanterne udtryk for, at de gennem købet fandt ud af, at de rent fysisk kunne dyrke sex, hvilken de var usikre omkring grundet deres funktionsnedsættelse (Ibid.). Udfordringer med at finde en partner fremhæves også i kapitlet. Det pointeres, at sex kan være særligt for netop denne målgruppe, fordi personerne kan få fornemmelse og oplevelse med deres krop, som de ikke er i stand til i andre relationer. Derudover giver personerne med

fysiske funktionsnedsættelser udtryk for, at de køber sex, fordi det giver dem en dejlig følelse, de kommer i bedre humør og spasmerne kan reduceres (Ibid.)

I undersøgelsen peger de på, at der er en generel tilbageholdenhed fra sexarbejdernes side i forhold til at tage imod personer med funktionsnedsættelser som kunder. Dette skyldes flere årsager, dels er der nogen, som ikke tænder på funktionshæmmede kroppe, sexarbejderne kan være nervøse for at gøre noget forkert og dermed såre personen. Sexarbejdere har som udgangspunkt ikke nogen særlig viden omkring målgruppen, hvilket netop gør, at de kan føle sig usikre omkring, hvad de gør og hvad de kan tillade sig. En af sexarbejderne i undersøgelsen giver udtryk for, at salg af seksuelle ydelser til personer med fysiske funktionsnedsættelser er et anderledes møde da det er mere personligt og nært, fordi de har brug for mere hjælp og kontakt. Generelt fremhæver forfatterne, at informanternes erfaringer giver et billede af, at sexarbejderne behandler kunder med funktionsnedsættelser respektfuldt og med ømhed (ibid).

Der er som omtalt ikke publiceret noget større studiet af mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser i Danmark, men i 2005 blev der i studiet *Time to talk sex af Disability now* lavet en survey i England, hvor man adspurgte personer med funktionsnedsættelser omkring deres seksuelle erfaringer og behov som person med funktionsnedsættelse. Da dette studie ikke er foretaget i dansk kontekst, og dermed ikke er inden for de samme samfundsmæssige rammer, kan det have betydning for, hvorvidt studie ville vise samme resultater i dansk kontekst. 1.115 personer deltog i undersøgelsen hvoraf 52,3 % var mænd og 47,3 % var kvinder heraf havde 79 % en fysisk funktionsnedsættelse. Under 1 % af kvinderne gav udtryk for at have købt seksuelle ydelser, mens 11,7 % af mændene svarede, at de havde besøgt en sexarbejder. 11,7 % er noget højere end den generelle befolkning i England. I en undersøgelse i 1990 gav 6,8 % mænd af den generelle befolkning udtryk for at have købt seksuelle ydelser. (Sanders, 2007:444).

Artiklen *The Politics of sexual citizenship: commercial sex and disability* bygger på to studier udført af sociologen Teela Sanders. Studier, som er et kvalitativt supplement til surveyen af *Disability now* (2005) (Sanders, 2007). Flere udenlandske studier viser, at mænds motivation for at købe seksuelle ydelser spænder bredt. Hun fremhæver manglende seksuel erfaring som væsentlig årsag til, at informanterne med funktionsnedsættelser køber seksuelle ydelser. I det

seksuelle møde er det ikke blot fysisk tilfredsstillelse, som personerne søger. Flere studier inklusiv Sanders peger på, at mænd i købet af seksuelle ydelser søger intimitet, varme og relationel kontakt. Disse behov er gældende både for personer med og uden funktionsnedsættelser (Ibid.:446). Særligt fremhæver Sanders, at personer med funktionsnedsættelser i højere grad har lavt selvværd grundet oplevelser med systematisk at blive devalueret og ekskluderet. Disse oplevelser kan i værste fald påvirke måden, hvorpå de oplever deres seksualitet og påvirke andre aspekter af deres sociale interaktion med omverden (Ibid.:445).

Sexarbejderne i Sanders studie giver som i SFI - undersøgelsen udtryk for, at de oplever at have en væsentlig rolle og funktion i samfundet særligt i forhold til mænd, som ikke er i stand til at indgå i en intim relation, herunder personer med fysiske funktionsnedsættelser (Ibid.:448). Sexarbejdere anser, at mænd med funktionsnedsættelser har særlige behov, når de køber seksuelle ydelser. Nogle ønsker ikke at tage imod denne målgruppe, fordi de ikke føler, de er i stand til at håndtere deres funktionsnedsættelse, mens andre forsøger og oplever at være usikre på, hvorledes de skal gå til personen. Dette peger på, at der er behov for mere viden blandt sexarbejderne og nogle beskriver, at der er behov for samarbejde med professionelle. De, som har erfaring med målgruppen, udviser større forståelse og bedre håndtering af kunderne med funktionsnedsættelser. Studiet viser også at nogle sexarbejdere finder, at kunder med fysiske funktionsnedsættelser kræver mere tid og koncentration. (Sanders: 2007:449-50).

Livskvalitet og køb af seksuelle ydelser

Sammenhængen mellem seksualitet og livskvalitet er et område, som stadig forekommer forholdsvis underbelyst, men en nylig undersøgelse i Danmark viste, at cirka 90 % af voksne danskere vurderede, at deres sexliv har stor betydning for deres liv og litteraturen peger på, at et tilfredsstillende sexliv bidrager til positiv livskvalitet og psykosocial trivsel (Graugaard et al. 2012). Ydermere ser man i flere undersøgelser en sammenhæng mellem fysiologiske problemer i sexlivet og den selvoplevede sundhed (Ibid.:kap. 3). Hos personer med kroniske lidelser kan et velfungerende sexliv fungere som et essentielt "helle", som bidrager til livsmodet og ressourcer til at mestre en vanskelig situation (Ibid.:11).

I forskellige amerikanske og engelske studier har man undersøgt sammenhængen mellem livskvalitet og seksualitet blandt personer med fysiske funktionsnedsættelser. Resultaterne fra undersøgelserne peger på en sammenhæng, men det er forskelligt i hvor stor grad, den vurderes at være (McCabe, et al., 2000) (Sanders, 2007). En af undersøgelserne beskæftiger sig med ødelagt seksuel selvværd, som belyses at være betydningsfuld for den enkeltes livskvalitet, mulighed og åbenhed samt evnen til at opleve nydelse. (Mayers et al., 2003). Det er ydermere bredt anerkendt, at det er en anden større nydelse som opnås ved seksuel kontakt med et andet menneske sammenlignet med masturbation. Dette er også gældende, når man taler om køb af seksuelle ydelser (Appel, 2009). Seksuel tilfredsstillelse har stor betydning både fysisk og psykisk. Det kan være psykisk healende, det kan frembringe større intimitet mellem mennesker og det kan medføre større følelse af tilhørsforhold til verden og andre (Tepper, 2000).

De udvalgte undersøgelser i dette kapitel vil blive anvendt løbende i undersøgelsen, dels som baggrundsviden og ydermere til at diskutere, understøtte og underbygge mine fund. Derudover vil jeg gennem mine fortolkninger søge at finde perspektiver, som er udover de ovenstående og dermed bidrage med ny viden inden for feltet. Der er som nævnt ikke nogen større studier udført i Danmark, der isoleret ser på mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser og med fokuseringen på, hvilken betydning det har for den enkelte at henholdsvis købe og sælge seksuelle ydelser, vil jeg med konkrete og personlige udtalelser åbne op for dette. Undersøgelsen af Kulick og Rydstöm er et lille studie og åbner kun delvist op for motivationen for køb af seksuelle ydelser hos personer med fysiske funktionsnedsættelser, men der er ikke noget dybere analyse af, hvilken betydning det har for den enkelte. Med nærværende undersøgelse skabes der adgang til et underbelyst felt, og der åbnes op for individuelle erfaringer, som kan bidrage til større forståelse og indsigt i betydning af køb og salg af seksuelle ydelser mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser.

Kapitel 3 - Videnskabsteoretiske overvejelser

Følgende kapitel indeholder en præsentation af mine overvejelser omkring valg af videnskabsteoretiske retninger, betydningen af retningen og anvendelsen. Ydermere vil jeg redegøre for mine forforståelser omkring undersøgelsesfeltet. Videnskabsteorien beskæftiger sig med, hvorledes man som forsker skaber viden gennem videnskaben og hvilken viden, videnskaben kan levere (Juul & Pedersen: 2012:9). Ved bevidst at træffe et valg omkring videnskabsteoretisk udgangspunkt vil det bidrage til at belyse min metodiske tilgang samt optimere og kvalificere undersøgelsens resultat.

Filosofisk hermeneutisk tilgang

Da jeg i undersøgelsen søger at finde betydningen af den enkeltes oplevelser med mødet, har jeg valgt at undersøge feltet inspireret af den filosofiske hermeneutiske retning. Denne videnskabsteoretiske retning er nærliggende, da jeg med denne kan undersøge den subjektive meningsdannelse. Hermeneutikken søger at fortolke meningsfulde fænomener for at forstå disse (Giljes & Grimen 2002:164). Det betyder, at mine analyser bygger på den enkeltes fortolkning af det oplevede, hvilket er influeret af de erfaringer, som individet har gjort sig i den historiske og kulturelle kontekst. Individet er ifølge den filosofiske hermeneutik aldrig uden for verden. Det er en del af verdenen, hvilket er med til at bestemme dets muligheder (Juul, 2012:221).

Som undersøger er jeg også influeret af denne orientering, da jeg er en del af det undersøgte felt og hermed influeret af egen historiske og kulturelle kontekst. Hermed adskiller filosofiske retning sig fra metodehermeneutikken, da jeg som forskeren ikke kan sætte mig selv i parentes i erkendelsesprocessen. Jeg er en del af den hermeneutiske cirkel, hvilket betyder, at jeg i fortolkningsprocessen vil bringe mine forforståelser i spil, da disse ikke kan gemmes væk i processen. Jeg vil dog ved at være mig bevidst have mulighed for at være åben overfor at erfare noget nyt (Ibid.:122). I denne proces vil jeg søge at forstå betydningerne af mødet, men jeg ønsker samtidig at nuancere og åbne op for nye perspektiver set i forhold til måden,

omverdenen ser og forstår mødet mellem partnere, hvorfor jeg også er inspireret af socialkonstruktivismen (Pedersen, 2012:222).

Socialkonstruktivistisk tilgang

Undersøgelsen vil inspireret af den socialkonstruktivistiske retning tage udgangspunkt i den sociale virkelighed som social konstruktion. Virkeligheden anskues som værende kulturel og historisk betinget og konstrueret ud fra forskellige magtinteresser. Den er foranderlig, og som undersøger har jeg med retningen et ønske om at dekonstruere den viden, som tages for givet for at blive i stand til at kritisere den (Ibid.:187).

Der findes ikke kun én sandhed, men sandheden skabes ud fra forskellige interesser og forståelser, hvilket er tydeligt i undersøgelsens genstandsfelt. Her dominerer forskellige holdninger, tabuer og opfattelser og der argumenteres på forskellig vis for, hvorvidt mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser bør finde sted. Disse argumentationer skaber "sandhederne" og er med til at konstruere den kontekst, som målgrupperne befinder sig i (Ibid.:191). Dette kommer blandt andet til udtryk i lovgivningen og vejledninger. Konstruktionerne kan være begrænsende, da omgivelsernes forestillinger omkring målgruppernes seksualitet og hvorvidt de afviger fra normaliteten, influerer den enkeltes råderum. Jeg vil med socialkonstruktivismen sætte fokus på, hvorledes de samfundsmæssige diskurser påvirker informanterne; set i forhold til deres valg om køb og salg af seksuelle ydelser, deres oplevelser med mødet og omverdenen.

Forforståelser omkring undersøgelsesfeltet

Mine forforståelser er som bekendt en del af feltet. Disse er brugbare da de muliggør, at jeg kan stille relevante spørgsmål og overhovedet erfare noget nyt i forhold til feltet (Juul, 2012:122). Ved at være bevidst omkring egne forforståelser kan jeg som undersøger blive bevidst om mit perspektiv. Dette er væsentligt, for at jeg ikke lader perspektivet overskygge i processen og dermed udelukker muligheden for at nuancere og skabe nye perspektiver på mødet. For at gøre processen gennemsigtig og samtidig optimere undersøgelsen, vil jeg

løbende tydeliggøre mine forforståelser. Til trods for dette anser jeg, at forforståelserne har haft indflydelse i hele undersøgelsesprocessen.

I nærværende undersøgelse kommer mine forforståelser blandt andet til udtryk gennem mit valg af teori. Jeg har en forforståelse, om informanterne som værende delvist underlagt og influeret af samfundets stigmatiseringsprocesser, som jeg anser historisk betinget. Jeg går til feltet med en opfattelse af, at stigmatiseringsprocesserne har betydning for mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser, og jeg antager, at personerne med fysiske funktionsnedsættelser køber seksuelle ydelser, fordi de føler sig begrænset af omgivelserne. Endvidere antager jeg, at sexarbejderne i mødet indtager en rolle som en form for hjælper, og jeg har dermed en formodning om, at mødet kan have associationer til det sociale arbejde. Netop dette henleder til min forforståelse i forhold til mødets betydning. At mit fokus er på fortolkningen af betydningen af mødet, er et resultat af min forforståelse om et velfungerende seksuallivs positive betydning for den enkeltes livssituation. Denne forforståelse kommer også til udtryk i min opfattelse af seksualitet som beskrevet i begrebsforståelsen. Ydermere er mine forforståelser influeret af min litteratursøgning, som har bidraget til forskellige input og refleksioner i løbet af processen.

Forforståelserne sætter jeg i spil i de foretagne interviews og sidenhen bearbejdningen af disse. På baggrund af den ny erhvervede viden om feltet vil jeg sætte mine forforståelser i spil for hermed at udfordre dem og revurdere mine opfattelser. Helt konkret vil jeg udfordre dem ved at sætte det teoretiske udgangspunkt i spil med de udførte interviews og samtidig supplere analysen med andet litteratur. Dette kan senere føre til en nuanceringen, ændring eller justering af erkendelsen og hermed vil en ny erkendelse opstå. Denne sammenblanding af forskellige horisonter benævner Gardamer for *horisontsammensmeltning* (Ibid.:125).

Forskningsfeltet er som før nævnt præget af mange fordomme og forforståelser, der er mange holdninger og tabuer relateret til mødet, hvilket gør det særligt relevant at være opmærksom på, at disse ikke bliver styrende for mine undersøgelsesresultater.

Kapitel 4 - Metodiske overvejelser

Dette kapitel vil indeholde præsentation af undersøgelsens metodiske overvejelser, herunder hvilken betydning mit valg af videnskabsteoretisk retning har for den metodiske tilgang, beskrivelse af og overvejelser i forhold til den semistrukturerede interviewmetode, beskrivelser og overvejelser omkring rekrutteringen samt afholdelse af interviews. Ydermere vil informanterne personer med svære fysiske funktionsnedsættelser, sexarbejdere og fagpersonerne blive specificeret for at give et indblik i, hvilke informanter undersøgelsen er bygget op omkring.

Undersøgelsen bygger primært på selvstændigt empirisk materiale indsamlet gennem kvalitative semistrukturerede interviews med personer med svære fysiske funktionsnedsættelser og sexarbejdere. Der er foretaget fem interviews med personer med svære fysiske funktionsnedsættelser, fire interviews med sexarbejdere samt fem interviews med fagpersoner. Formålet med disse interviews har været at få indsigt i subjektive oplevelser i forbindelse med mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser, for herved at kunne gå i dybden med den enkeltes forståelser. Benyttelse af denne metode gør det muligt at få dybere og nuanceret forståelse for fænomenet (Kvale, 1997:40-43).

Overvejelser omkring rekruttering samt introduktion til interviewet

Forinden foretagelsen af interviews gjorde jeg mig forskellige overvejelser omkring, hvorledes jeg fremførte mine intentioner med undersøgelsen. Dette er der flere årsager til. Som udgangspunkt er feltet snævert, hvilket begrænser mulighederne for interviewpersoner, og ydermere er emnet præget af dilemmaer og tabuer som påvirker begge målgrupper.

Begge målgrupper var forholdsvis ukendte for mig, og rekrutteringsprocessen startede derfor på bar bund. Dette betød, at jeg måtte trække på forskellige parametre for at sikre tilstrækkeligt antal informanter. Jeg indledte processen med at søge efter personer med fysiske funktionsnedsættelser som førhen havde ytret sig omkring sine erfaringer med køb af

seksuelle ydelser. Nogle af disse personer henviste mig til andre som så henviste mig til andre, såkaldt sneboldeffekt. Ved rekrutteringen af sexarbejdere måtte jeg tage andre metoder i brug. Jeg forsøgte kontakt gennem fagpersoner, som benyttede sig af sexarbejdere i deres arbejde med personer med funktionsnedsættelser dog kom der aldrig en egentlig aftale i hus. Endvidere kontaktede jeg sexarbejdere, som havde ytret sig offentligt, ikke i forhold til emnet, da jeg ikke kunne finde frem til nogen der havde det. Herigennem kom jeg i forbindelse med en informant som havde haft få kunder med mindre fysiske funktionsnedsættelser. Det var ikke muligt, til trods for personens brede netværk, at få andre til at deltage, så jeg forsøgte at ringe til forskellige bordeller samt direkte til escortpersoner. Dette gav ikke pote, hvorfor jeg endte med at oprette en profil på siden www.eroguide.dk, som er en internetside, hvor både sexarbejdere og kunder er aktive. Herinde skrev jeg en forespørgsel, hvor jeg særligt lagde vægt på, at jeg ikke var interesseret i den gængse fortælling omkring, hvorfor sexarbejderen var gået ind i erhvervet, men i højere grad var interesseret i at få viden omkring deres erfaringer med personer med fysiske funktionsnedsættelser. Dette resulterede i tre telefoninterviews med kvindelige sexarbejdere. Helt konkret erfarede jeg, at sexarbejderne var mest tilbageholdende i forhold til interviews, hvilket formentligt skyldes forhenværende oplevelser med personer som har fremstillet målgruppen negativt. Stereotypering af sexarbejdere i eksempelvis medierne er med til at stigmatisere sexarbejdere og kan have haft betydning for, hvorvidt de følte lyst og tryghed ved at deltage. Dette kom til udtryk, når jeg ringede folk op heriblandt mænd, som valgte af lægge på , når jeg berettede om, hvorfor jeg ringede.

I forbindelse med rekrutteringen og generelt "indsamling" af viden omkring feltet stiftede jeg bekendtskab med Rachel Wotton, som er en verdenskendt sexarbejder fra Australien, som har opstartet Touching base⁴. Hun har herigennem erfaring med salg af seksuelle ydelser personer med fysiske funktionsnedsættelser og har deltaget i forskellige undersøgelser, dokumentarer etc. vedrørende dette. Jeg kontaktede hende, hvilket resulterede i et Skype-interview omkring hendes erfaringer. Til en start var min hensigt at benytte hende som

⁴ Touching base er en velgørenhedsorganisation stiftet i 2000 i Sydney Australien, hvor sexarbejdere og personer med funktionsnedsættelser gennem et samarbejde arbejder for at forbedre forholdene for begge målgrupper (www.touchingbase.org).

informant på lige fod med de andre sexarbejdere, men i og med hun ikke er fra Danmark, og interviewet mere tog form af ekspertinterview, fungerer hun i undersøgelse som baggrund.

Grundet den begrænsede tilgængelighed til målgruppen har det ikke været muligt, at få fat i mandlige sexarbejdere som har erfaringer med personer med fysiske funktionsnedsættelser til trods for dette var min hensigt. Ydermere har jeg ikke haft kontakt til tidligere sexarbejdere, hvilket kunne have åbnet op for et andet perspektiv.

Valg og præsentation af informanter med svære fysiske funktionsnedsættelser

Jeg bygger undersøgelsen på interviews med fem personer med svære fysiske funktionsnedsættelser, tre mænd og to kvinder, som har forskellige erfaringer med køb af seksuelle ydelser. For at give læseren et overblik over de pågældende personer er væsentlige datas omkring dem indtastet *skema 1*. De vil blive præsenteret nærmere i forbindelse med analysen.

Skema 1: Informanter med svære fysiske funktionsnedsættelser

Navn	Alder	Køn	Seksualitet	Funktionsnedsættelse	Seksuel erfaring
Carina	38 år	Kvinde	Heteroseksuel	Medfødt knogleskørhed	Første seksuelle erfaring med en sexarbejder som 37-årig
Fie	29 år	Kvinde	Heteroseksuel	Spastisk lammelse	Første seksuelle erfaring med en sexarbejder som 27-årig.
Asger	38 år	Mand	Heteroseksuel	Arme og ben er stive og kan ikke bukkes, fastlåst omvendt håndstilling, scener og ledbånd er forkortede og visse muskelgrupper mangler.	Første seksuelle erfaring med kæreste som 14-årig. 15 år gammel da han første gang købte seksuelle ydelser
Tim	44 år	Mand	Biseksuel	Spastisk lammelse	Første seksuelle erfaring med ven som 15-årig. 23 år da han købte sex første gang
Klaus	31 år	Mand	Heteroseksuel	Spastisk lammelse	Første seksuelle erfaring med sexarbejder som 23-årig

I indkredsningen af undersøgelsen gjorde jeg mig overvejelser omkring, hvorvidt det skulle være personer med fysiske og/eller psykiske funktionsnedsættelser, da begge grupper på hver deres måde er influeret af et eventuelt forbud mod henvisning, og begge målgrupper kan have svært ved at få opfyldt deres seksuelle behov. Jeg traf en beslutning om udelukkende at fokusere på personer med fysiske funktionsnedsættelser, da de to målgrupper har vidt forskellige forudsætninger og indgangsvikler i forhold til at opsøge en sexarbejder. Hos personer med psykiske funktionsnedsættelser handler det særligt om kognitive forståelser af relationer, grænser, lyst og behov, hvor medhjælpere ofte er med til at vurdere hvilket forløb, der vil være mest hensigtsmæssigt (Interview med Simon Simonsen, seksualvejleder; Dagbladet Information, 2012). Endvidere kunne denne målgruppe være svær at interviewe grundet kommunikative vanskeligheder.

Med fokus på personer med fysiske funktionsnedsættelser har jeg derudover valgt at differentiere fra funktionsnedsættelser forårsaget af ulykker, altså funktionsnedsættelser, som er kommet senere i livet. Derimod har jeg valgt at fokusere på medfødte funktionsnedsættelser, da jeg vurderer, at tilgangen til emnet seksualitet vil komme til udtryk på en anden vis, hvis funktionsnedsættelsen er kommet senere i livet. Endvidere har jeg valgt at fokusere på svære fysiske funktionsnedsættelser, da en manglende hånd eller lignende ikke er lige så invaliderende i personens hverdag som manglende funktion i benene og svære spastiske lammelser. Hermed har jeg med denne opgave fokus på voksne mennesker med svære fysiske funktionsnedsættelser grundet medfødt lidelse.

Undersøgelses interviewpersoner benytter kørestol og hører ind under målgruppen, som har alvorlige fysiske funktionsnedsættelser på ben og andre dele af kroppen såsom arme og hænder. Jeg har valgt at afgrænse til denne målgruppe, da jeg vurderer, at de kan have et særligt behov for at købe seksuelle ydelser grundet deres manglende mobilitet og omverdenens forestillinger omkring dem, hvilket er med til at begrænse deres adgang til intime relationer (Damgaard, 2013:kap. 8).

Til trods for jeg har fravalgt personer med psykiske funktionsnedsættelser, har nogle af interviewpersonerne også kognitive vanskeligheder grundet hjerneskadet. Dette er gældende

for tre af interviewpersonerne, som har fået diagnosen cerebral parese (spastisk lammelse). Det er dog forskelligt i hvor stort et omfang dette kommer til udtryk hos informanterne. Jeg er bevidst omkring, at en kognitivt funktionsnedsættelse også har betydning i opbygning af relationer til andre, men dette aspekt vil jeg ikke gå dybere ind i pågældende undersøgelse (Spastikerforeningen, 2014).

Forinden rekrutteringen af informanter gjorde jeg mig endvidere overvejelser omkring, hvorvidt jeg skulle afgrænse undersøgelsen til en specifik fysisk funktionsnedsættelse. Jeg vurderede, at dette ikke ville have betydning for undersøgelsen til trods for, at målgruppen personer med svære funktionsnedsættelser er mangfoldig. Dels fordi jeg var bevidst omkring, det ville blive svært at få interviewpersoner og hermed ville være en begrænsning at sætte sig fast på en diagnose. Derudover kommer funktionsnedsættelser af samme art til udtryk ved stor variation, og i forskellige grader og progredieringer (Socialstyrelsen 2, 2014), hvorfor valg af en funktionsnedsættelse ikke nødvendigvis ville give et mere præcist sammenligningsgrundlag.

Den overordnede kategori for målgruppen er hermed voksne personer med svære fysiske funktionsnedsættelser, men de fem interviewpersoner er af gode grunde ikke repræsentativ for hele kategorien. De repræsenterer blot et udsnit. Det væsentlige i nærværende undersøgelse er, at målgruppen oplever at differentiere fra *et normativt ideal* af den fysiske krop og ydermere oplever at have behov for støtte i forbindelse med, hvad man vil karakterisere som hverdagsaktiviteter, såsom rengøring og påklædning. Alle har oplevet at have et behov for at købe sig til sex, da de af den ene eller anden årsag ikke har fundet det muligt at få opfyldt deres seksuelle behov på anden vis. Jeg er bevidst omkring, at en fysisk funktionsnedsættelse ikke kan sættes i lighedstegn med, at man ikke kan få opfyldt sine seksuelle behov. Det kan dog forekomme sværere af forskellige årsager, hvilket vil blive uddybet i analysen.

Valg og præsentation af sexarbejdere med erfaring

Der er til besvarelsen af problemstillingen foretaget interviews med fire kvindelige sexarbejdere. Det er begrænset viden, jeg har om dem, og dele af den viden, jeg har, må ikke videregives grundet deres ønske om anonymitet. Relevant viden er opstillet i *skema 2*. Udover denne information kan tilføjes at alle sexarbejderne er over 28 år og har forskellig erfaring med salg af seksuelle ydelser til personer med fysiske funktionsnedsættelser.

Skema 2: Informanter med erfaring af salg af seksuelle ydelser

Navn	Køn	Seksualitet	Tid i branchen	Kundeerfaring	Andet arbejde
Charlotte	Kvinde	Biseksuel	6 år	Kun erfaring med kunder med mindre fysiske funktionsnedsættelser	Tao-tantra massør
Lone	Kvinde	Heteroseksuel	1,3 år	Få erfaringer med personer med svære fysiske funktionsnedsættelser dog en over en lang periode	Pædagog (erfaring med målgruppen)
Sine	Kvinde	Heteroseksuel	5 år	Megen erfaring med målgruppen	Socialpædagog (erfaring med målgruppen)
Gry	Kvinde	Heteroseksuel	15 år	Megen erfaring med målgruppen	Tidligere sociale felt (erfaring med målgruppen)

I forhold til målgruppen sexarbejdere har jeg foretaget en række afgrænsninger. Som udgangspunkt ønskede jeg som omtalt at inkludere mændene, men det lykkes ikke at få kontakt til en mandlig sexarbejder med de erfaringer, som jeg søgte, hvorfor undersøgelse kun indbefatter kvindelige sexarbejdere.

Da mit fokus i undersøgelsen er erfaringerne med selve mødet, og hvilken betydning mødet har for parterne, er mit fokus ikke på andre sociale problemstillinger i henhold til prostitution såsom trafficking, misbrug etc. På baggrund af dette har jeg valgt at fokusere på danske sexarbejdere, som selv har valgt at sælge seksuelle ydelser. Ydermere er det afgrænset til sexarbejdere, som arbejder på klinikker, privat/diskret og som escort. Jeg fravælger gadeprostituerede af den årsag, at gadeprostituerede oftere arbejder og lever under ringe

vilkår, da et større omfang er misbrugere (Kofod et al., 2011). Ingen af de personer med fysiske funktionsnedsættelser eller fagpersoner, jeg har talt med, benytter sig af gadeprostituerede.

Ekspertinterview

Jeg har udover de ovenstående interviews valgt at foretage fem interviews med fagpersoner, som har forskellig indsigt og erfaringer med personer med fysiske funktionsnedsættelsers seksualitet og køb af seksuelle ydelser. Denne empiri fungerer som supplerende empiri og benyttes ikke på samme analytiske niveau som den primære empiri fra interviewene med sexarbejderne og personerne med fysiske funktionsnedsættelser. Empirien har fungeret som baggrund forud for mine interviews og empiriske søgning.

Der er foretaget interviews med Asgerbo Persson (ejer af Handisex⁵, handicaphjælper og seksualhjelper), Jeanette Bramming (pædagog, seksualvejleder særligt for personer med fysiske funktionsnedsættelser og underviser af andre fagpersoner), Simon Simonsen (pædagog og seksualvejleder særligt for personer med psykiske funktionsnedsættelser), Sussie Louise Petersen (Social- og sundhedshjælper på et bosted for personer med primært fysiske funktionsnedsættelser) og Rachel Wotton (sexarbejder i Australien, stifter af Touching Base).

Valg og anvendelse af det kvalitative interview

Det metodiske udgangspunkt i undersøgelsen er det kvalitative interview, hvilket skal begrundes i, at metoden er særligt brugbar, når man undersøger områder, som er sensitive og komplekse, hvilket er tilfældet i nærværende undersøgelse. Derudover er det i dialogen med feltet de mennesker, som er berørt af det undersøgte, at jeg får mulighed for at undersøge og

⁵ Handisex er en privat organisation, som arbejder med alle aspekter af seksualiteten for mennesker med funktionsnedsættelser. Målet er, at målgruppens seksualitet accepteres som naturlig, og der arbejdes for, at der skabes mulighed for, at målgruppen kan udleve deres seksuelle behov i praksis (www.handisex.dk).

udfordre mine forforståelser og få en større forståelse for, hvilken betydning mødet har for de implicerede parter.

De udførte interviews fungerer som empirisk materiale til besvarelse af problemstillingen. Med det kvalitative interview er det muligt at undersøge den enkeltes livsverden og hvorledes personen forholder sig hertil. Gennem den interviewedes beskrivelse af oplevelser og erfaringer er min opgave som interviewer at søge efter betydningen af det sagte. Dette sker gennem en nuanceret beskrivelse af livsverdenen for herefter at kunne søge at forstå, hvorfor disse oplevelser og erfaringer gør sig gældende hos den enkelte (Kvale, 1997:40-43). Det kvalitative interview er særligt anvendeligt til at få indsigt i sociale processer, som personen er en del af gennem personens beskrivelser af sig selv og andre. Hermed kan interviewet åbne op for, at jeg gennem mine fortolkninger af det sagte kan få indblik i, hvilke sociale konstruktioner deres beskrivelser af mødet og dets betydning er influeret af.

Jeg har ved hvert interview gået delvist åbent til værks gennem et semistruktureret interview. Hermed har jeg forberedt en række spørgsmål, som skulle fungere som understøttelse af interviewet, hvis formål er at *...indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener* (Ibid.:19). Til anvendelsen af mine interviews har jeg valgt at anvende en rullende. Denne form for interviewguide gør det muligt for mig at tilpasse interviewet til den enkelte person ud fra den viden, jeg har om personen forud for samtalen og set i forhold til den øget viden, jeg har om feltet. Brugen af denne form for interviewguide åbnede også op for, jeg ikke lod mig ikke styre af interviewguiden, men brugte den som understøttende, da jeg hovedsagligt havde fokus på de beskrivelser informanterne beskrev for at skabe den mest oprigtige indsigt i deres subjektive oplevelser, hvilket er afgørende for min fortolkning af betydningen af mødet.

Ved brugen af kvalitativ interviewform er det væsentligt at være bevidst om interaktionen, som finder sted mellem interviewer og informanten, da samspillet bidrager til konstruktionen af empirien. Interviewet er domineret af en magtasymmetri. Dette er gældende af forskellige årsager. Først og fremmest kommer jeg som interviewer med et allerede forudbestemt tema, hvorfor samtalen som udgangspunkt finder sted inden for denne ramme. Til trods for at jeg anvendte en semistruktureret interviewguide og var bevidst

omkring at forholde mig åben over for interviewpersonens besvarelser og hermed spørger ind til disse, styrer jeg interviewforløbet (Ibid.:131). Da det er mig, der søger viden hos informanterne, forsøgte jeg netop gennem min interesse for deres information at vise, at de var "eksperterne", da deres erfaringer er unikke.

Inspireret af den filosofiske hermeneutiske position anskuer jeg, at mine fortolkninger af de foretagne interviews vil være influeret af min forforståelse i samspil med de interviewedes individuelle erfaringer, som kommer til udtryk i deres udtalelser. Sammenhængen mellem disse to komponenter er det meningsskabende (Juul:2012:111). Med bevidsthed omkring mine forforståelser bruger jeg dem aktivt som produktive redskaber, der er med til at gøre mig i stand til at stille relevante spørgsmål til undersøgelsesfeltet og kommer blandt andet til udtryk i interviewet i form af mine interviewspørgsmål (Kvale, 1997:57). Som interviewer og aktør i interaktionen vil jeg ikke kunne undgå at påvirke konstruktionen af den sociale virkelighed. Set i forhold til socialkonstruktivismen er inspirationen af denne videnskabsteoretiske retning at finde i mine metodeovervejelser i forhold til anvendelsen af ord, konstruktionen af spørgsmål, hvormed jeg er med til at skabe en virkelighed. Det er for reliabiliteten af undersøgelsen eksempelvis væsentligt, at jeg ikke benytter ledende spørgsmål, medmindre de er en bevidst del af interviewteknikken. De kan være anvendelige som verificering af informantens svar, da de kan fungere som opklarende og som kontrol af pålideligheden (Ibid.:157).

Det er interviewerens opgave at skabe tryghed i samtalen, da dette er en forudsætning for en åben dialog. Dette er særligt væsentligt, når man interviewer personer omkring et intimt emne som f.eks. seksualitet. I briefinggen startede jeg af samme årsag ud med at fortælle omkring min indgangsvinkel til emnet ved at forklare, at jeg ønskede at tilegne mig viden omkring noget, som man ikke kunne læse sig til, men en viden som interviewpersonen besidder, da det er deres erfaringer, jeg har interesse i. Ligeledes lagde jeg op til, at informanterne startede med at fortælle om deres første møde, og derefter spurgte jeg ind. Dette gjorde jeg dels for at vurdere, hvor åbne de var i forhold til at sætte ord på oplevelserne, og ydermere for at få indblik i hvilke dele af oplevelsen, der fyldte mest hos dem. Derefter bevægede jeg mig dybere ind på emnet gennem mine forberedte spørgsmål og understøttede i det omfang, jeg fandt det nødvendigt. Særligt i interviewene med personer med fysiske

funktionsnedsættelser var jeg bevidst om at spørge forsigtigt ind til konkrete erfaringer, og her krævede interviewene også, at jeg som interviewer ikke forekom blufærdig og usikker ved at spørge ind, da dette ville hæmme processen.

Alle interviews med personer med fysiske funktionsnedsættelser blev på nær et afholdt i personernes hjem, hvilket for en af informanterne er et bosted. Informanten, som bor på bostedet, er samtidig det eneste interview, som er foretaget, hvor andre end den interviewede selv og jeg var til stede. I dette tilfælde var en medarbejder fra bostedet til stede, da hun vurderede, at det var bedst for udfaldet af interviewet, fordi pågældende informant kunne have en tendens til at tale udenom emnet og være svær at forstå. Medarbejderens tilstedeværelse kan have haft betydning for interviewets udfald, da personen blandede sig et par gange. Informanten var dog ikke hæmmet, da han talte meget åbent omkring sine erfaringer. Under interviewene med de andre informanter, som havde hjælpere hele døgnet, blev der i en af interviewsituationerne aftalt, at hjælperen tog ud og foretog nogle praktiske ting, mens hjælperen i et andet tilfælde blot befandt sig i et andet rum, hvor det ikke var muligt at høre samtalen. En af informanterne var på besøg i København, hvorfor interviewet ikke blev foretaget i hans hjem, men i et mødelokale på en offentlig institution. Jeg valgte dette sted, da det var neutralt, ingen mennesker var omkring os, hvilket betød, vi kunne tale frit og uforstyrret. Det var også en handicapvenlig bygning. De andre interviews foregik som nævnt i personernes private hjem, hvilket var et bevidst valg. Dels kræver interviewet, som omhandler intime og private emner, at personen føler sig tryk, hvor det at befinde sig i eget hjem kan bidrage til tryk grundet de vante omgivelser.

For sexarbejdernes vedkommende lå trykheten særligt i at sikre deres anonymitet. Dette var gældende for dem alle undtagen en. Uden diskretionen denne ville 3 af interviewene ikke være blevet gennemført, hvorfor jeg indvilgede i, at de foregik telefonisk. Den sidste sexarbejder lod mig interviewe hende i eget hjem. Telefoninterviews skaber en vis distance til informanten, da det ikke er muligt som interviewer at tyde personens kropssprog og danne et ligeså nuanceret og tydeligt billede af den person, man kommunikerer med som i de tilfælde, hvor man sidder ansigt til ansigt. Den manglende fysiske kontakt kan også have påvirket min troværdighed, da jeg ikke på samme måde er i stand til at skabe tryk i samtalen over telefonen som i direkte fysiske kontakt. Troværdigheden vurderer jeg som væsentlig i

skabelsen af kontakten til sexarbejderne set i forhold til eventuel skepsis angående mit fokus i undersøgelsen. Distancen kan også være årsag til, at samtalen med sexarbejderne var kortere end personerne med fysiske funktionsnedsættelser udover det i sexarbejderens hjem, da telefoninterviewet ikke giver anledning til samme hyggesnak, der netop bidrager til at åbne op for en dybere dialog. I telefoninterviewene forekom det mig tydeligt, at vi hurtigere gik direkte til interviewet og ikke have samme indføringssnak og fornemmelse af hinanden forinden. Dette kan også skyldes, at to af sexarbejderne var på arbejde og dermed ikke havde samme ro og tid. Jeg oplevede dog grundlæggende, at der var en afslappet tone og åbenhed omkring deres erfaringer, hvilket kan skyldes at det er deres arbejde og dermed forekommer der ikke berøringsangst i beskrivelsen af oplevelserne. De var ydermere alle åbne for et ekstra interview, hvis jeg fandt dette nødvendigt.

Anonymitet og etiske overvejelser

Forinden hvert interview har jeg gjort mig etiske overvejelser for at sikre at informanterne ikke følte, at deres grænser blev overskredet. Dels i forhold til brug af ord, hvor jeg var opmærksom på at benytte ord, som ikke kunne virke stødende og endvidere benytte de ord, som de selv anvendte. Derudover sagde jeg undervejs, at de bare skulle sige til, hvis det blev for grænseoverskridende, og at de ikke skulle føle sig tvunget til at svare på mine spørgsmål. Grundet emnets følsomhed og tabuisering var dette særligt væsentligt for mig.

Til min overraskelse oplevede jeg, at flere af personerne med fysiske funktionsnedsættelser ikke fandt det nødvendigt, at jeg gjorde dem anonyme i undersøgelsen. Dette vidner om, at de er interesseret i at stå ved deres handlinger og vise omverdenen, at dette ikke er noget de skammer sig over. For at undgå potentiel skadevirkning for informanterne set i forhold til deres familie, venner, arbejdssammenhænge etc. har jeg til trods for, at de gav udtryk for, at jeg måtte bruge deres navn valgt, at alle interviewpersonerne er anonyme i undersøgelsen, da jeg vurderer, at emnet er af så privat karakter, at dette er bedst for alle parter. Derudover kan det skrevne forekomme anderledes for informanten, end vedkommende havde forestillet sig. Informanterne kan også senere fortryde noget af deres udsagn (Kvale, 1997:121). Af samme årsag er der enkelte passager jeg har fravalgt og sløret navne på steder for at sikre at den

enkelte ikke kan identificeres. Ydermere har jeg for at sikre fortroligheden i et af tilfældene valgt ikke at nævne funktionsnedsættelse men blot beskrevet den, da manden ikke har delt sine køb af seksuelle ydelser med familien og lidelse er sjælden, hvorfor manden måske vil kunne blive identificeres på baggrund af benævnelsen. Dette er gjort i overensstemmelse med ham.

Som en del af mine overvejelser har jeg sørget for at informere alle informanterne om, hvordan deres udtalelser vil kunne blive brugt i opgaven, så de var klar over, hvad de gik ind til. En af informanterne har ønsket at se citaterne forinden aflevering, hvilket jeg har accepteret. Jeg har ydermere foretaget enkelte omskrivninger i citaterne uden at ændre i betydning. Dette er gjort for at sikre forståelsen, da talesproget kan forekomme rodet og dermed miste dets betydning, når det skrives ud.

Kapitel 5 - Teoretiske ramme

Dette kapitel giver indblik i undersøgelsens teoretiske udgangspunkt. Indledningsvis redegøres der kort for den overordnede teoretiske ramme: Erving Goffmans rolle- og stigmatiseringsteori. Herefter introduceres de forskellige begreber fra teorierne, som anvendes i nærværende undersøgelse.

Erving Goffman

Jeg har valgt at anvende Erving Goffmans teori *Stigma* samt en lille del af *rolleteorien*; disse anskuer selvet, som resultat af social sammenhandling. Denne anskuelse af selvet var ny på det tidspunkt, hvor Goffman udviklede sine teoretiske betragtninger (Jacobsen & Kristensen, 2010:12). Denne nye tilgang var med til at bryde med forståelsen af menneskets identitet som værende noget uforanderligt og naturgivent, som den førnævnte medicinske model ligger op til. Teorierne åbner op for forståelsen af menneskets identitet, som værende noget *der vedvarende skabes, opretholdes, undermineres, krænkes, ødelægges og genopbygges i en social kontekst* (ibid:13). Denne udvikling kan altså sidestilles med den førnævnte udvikling inden for handicapfeltet, hvor den sociale model i sit fokus i højere grad anskuer menneskets muligheder og position som samfundsskabt (Kurth, 2013:41).

Jeg betragter problemstillingen ud fra samspil mellem individ og samfund, hvorfor jeg med disse teorier vil synliggøre udfordringerne og betydningen af mødet, som jeg antager er at finde på begge niveauer. Med teorierne vil jeg belyse sammenhængen mellem individ og samfund gennem informanternes beskrivelser af mødet i forhold til specifikke temaer.

Stigma, den tilsyneladende identitet og den faktisk sociale identitet

Ifølge Goffman er et stigma *en egenskab, der er dybt miskrediterende og forstås bedst som en diskrepans mellem en persons tilsyneladende og faktiske sociale identitet* (Jacobsen & Kristensen, 2010:20), hermed er der tale om en vurdering af personens *sociale identitet* (Ibid.:44).

Stigmaet bygger på de første indtryk af en person, som omformes til normative forventninger og krav (Goffman, 2010:44). Disse forventninger er i forhold til personens *sociale identitet* (ibid.:44). Den sociale identitet er det, Goffman definerer som værende *tilsyneladende social identitet*, eftersom egenskaberne er et udtryk for forventninger til personen. Lever personen op til forventningerne ved at besidde disse egenskaber, da er der tale om *den faktiske sociale identitet* (ibid.:44). Stigmaet er en form for stempeling på baggrund af en relation mellem en egenskab og en stereotyp klassificering af en gruppe mennesker (Ibid.:45). Den tilsyneladende sociale identitet stemmer altså ikke altid overens med den faktisk sociale identitet.

I forhold til disse betragtninger giver begreberne overordnet mulighed for at undersøge, hvorvidt informanterne har oplevet at føle sig stigmatiseret, samt hvorvidt den sociale afvisning og manglende anerkendelse af deres øvrige positive egenskaber har indflydelse på deres beskrivelser af betydningen af mødet. Det kan åbne op for forståelse af, hvilken betydning afvigelsesstatus kan have for den enkelte, og hvorvidt mødet kan være med til at bryde med nogle af disse kategoriseringer.

Den sociale identitet, den personlige identitet, og jegidentitet

For at kunne forklare stigmatiseringsprocessen har Goffman inddelt individets identitet i henholdsvis *den sociale identitet*, *den personlige identitet* og *jegidentitet*. *Den sociale identitet* er som nævnt, det Goffman definerer som værende *tilsyneladende social identitet*, eftersom egenskaberne er et udtryk for forventninger til personen. *Den personlige identitet* defineres som positive mærker eller identitetsknager, som gør den enkeltes identitet unik. Ved disse kan personen skelnes fra andre. Der kunne være tale om identifikationer som cpr. nr., fingeraftryk og fysisk fremtræden (Goffman, 2010:96-97). *Jegidentiteten* er den individet selv kan forme og reflekterer over, og det er også denne, som gør det muligt at anskue, hvorledes individet har det i forhold til sit stigma samt omverdenen (ibid.:148).

Ved at medtage denne skelnen mellem identiteten, åbner det op for, at jeg i analysen kan vurdere, hvorvidt personerne er influeret af den måde, deres sociale identitet er blevet mødt

på. Dette er gældende, da individet gennem sin håndtering af jegidentiteten kan foretage forskellige handlinger som indikerer, hvorvidt de identificerer sig med den tildelte identitet eller forsøger at bryde med den. Samtidig kan omgivelsernes kategorisering og fordømmelse af dem som menneske blive internaliseret af den enkelte og hermed indgå som en del af deres selvidentifikation. Herunder kan personlige identifikationsfaktorer være noget af det individet ændrer for at undgå stigmatiseringen. Disse begreber åbner hermed op for at undersøge, hvorledes informanterne håndterer stigmatiseringen. Jeg vil undersøge om informanterne tager eventuelle nedvurderinger til sig og dermed overtager og internaliserer sig selv som afviger, samt hvorledes disse oplevelser influerer købet og salget af seksuelle ydelser.

At passere og sløre

Stigmabegrebet indeholder en skelnen mellem det at være *miskrediteret* og *potentielt miskrediteret*. Hvis personen blot er potentielt miskrediteret dvs. individets særpræg ikke er umiddelbart åbenlys for omgivelserne, da kan vedkommende benytte forskellige mekanismer til at skjule sit stigma. Dette kan ske gennem informationskontrol (Goffman, 2010:83). Goffman beskriver to faser i den stigmatiseredes indlæringsproces. Den første er den, hvori personen tilegner sig de normales synspunkt, og indser han ikke lever op til dette, mens personen i den anden fase lærer at begå sig med den måde andre behandler vedkommende på grundet persontypen. Efter disse faser vil personen måske lære sig det, som Goffman kalder *at passere* (Ibid.:120). Dette kommer til udtryk i benyttelse af forskellige teknikker, som skal forhindre, at information omkring vedkommendes *defekt* bliver andre bekendt (Ibid.:133). Mange af de som ikke forsøger at passere forsøger *at sløre*. Forskellen findes i personens forsøg på at sløre det som ikke lever op til normerne, omgivelserne kan dog stadig se hans stigma. Sløringen fungerer som en måde, hvorpå individet forsøger at opnå accept og interagere så smertefrit som muligt med omgivelserne (Ibid.:144).

Med fokus på disse to begreber gøres det muligt, at undersøge om informanterne gør brug af forskellige copingstrategier. Det bliver muligt at undersøge, hvorvidt de bevidst eller ubevidst foretager forskellige handlinger, som gør deres stigma mindre synligt, eller gør det muligt for

dem nemmere at indgå i omgivelserne. Hermed kan begreberne anvendes til at undersøge, hvorledes samt hvorfor, det indgår som en del af deres håndtering af stigmaet. Herunder hvorvidt personerne med fysiske funktionsnedsættelser bevidst benytter sig af mødet i forsøg på at rette op på deres "fejl" og "mangler".

Ind-gruppen og ud-gruppen

Definitionen af *ind-gruppen* er den gruppe individet tilhører set i forhold til dets miskrediterede stigma. Denne ind-gruppe beskriver Goffman som afgrænsende og dikterende for, hvorledes personen kan agere. Holder personen sig til gruppen er vedkommende loyal og autentisk hvis ikke, opfattes vedkommende som fej og tåbelig. *Ud-gruppen* er alle som er udenfor ind-gruppen, dvs. de "normale". De kommer med anvisninger til, hvorledes den stigmatiserede bør forholde sig (Goffman, 2010:153-56).

Disse to definitioner og tilgange til grupperne vil jeg anvende til at undersøge informanternes forhold til egen jegidentitet, da tilgangen og anskuelsen af grupperne kan sige noget om, hvorledes personen opfatter sig selv og eget stigma.

Roller

Goffmans definition af selvet er en kontekstafhængig størrelse som præsenteres, udprojiceres, dannes og forandres gennem interaktionen med omverden. Det påvirkes også af den enkeltes status og ressourcer til at forme sit selv (Jakobsen & Søren, 2002:195-197). Selvet er masken, som individet bærer i sociale situationer, men det er samtidig mennesket bag masken, som afgør, hvilken maske der skal bæres. Menneskets selv er hos Goffman at betragte en funktion af samfundet. Det er i interaktionen, det Goffman kalder for *dramaturgien*, at rollerne skabes (Ibid.). En rolle er elastisk. Den kan være begrænsende men også mulighedsskabende. Dette er gældende, da rollen individet indtager indeholder determinerende elementer i form af forventninger til personens adfærd i henhold til den pågældende position. Dette betyder, at dramaturgien i Goffmans teori smelter sammen med hans teori om normer og samfundets funktionsmåde.

Med rollebegrebet vil jeg undersøge hvorledes hverdagslivets teaterpræg og samfundets institutioner kommer til udtryk i mødet (Ibid:115). Ved at anvende begrebet *rolledistance*, vil jeg undersøge hvorvidt og hvorledes sexarbejdere taler samt agerer op imod den forventede rolle, rollen som samfundet forventer de "spiller". Denne rolle står i kontrakt til *rolleforpligtelsen* som er den rolle personerne er nødt til at indtage; en rolle som personen er tildelt, mens *rolleomfavelse* er en rolle, som personen frivilligt af interesse tager til sig (Jakobsen & Sørensen, 2002:114). Ved anvendelse af disse begreber vil jeg undersøge hvilken betydning rollen som sexarbejderne indtager i mødet har for dem og kunderne med fysiske funktionsnedsætter.

Kapitel 6 – Analysestrategi

I følgende afsnit vil jeg redegøre for mine refleksioner over, hvorledes jeg anvender min videnskabsteoretiske position samt teoretiske udgangspunkt i analysen. Endvidere vil jeg forklare mine overvejelser i henhold til analyseopdelingen.

Inden for den kvalitative forskning findes der ikke nogen generel opskrift for, hvorledes analysestrategien skal udarbejdes, hvorfor dette afsnit skal gøre læseren bekendt med mine tanker vedrørende min analysestrategi. Kapitlet bidrager til at gøre mine overvejelser mere gennemsigtige for læseren, hvilket skal bidrage til at øge kvaliteten og validiteten af undersøgelsen (Olsen, 2002:96).

Fremgangsmåde

For at gøre processen gennemsigtig for læseren vil jeg kort redegøre for min overordnede fremgangsmåde i bearbejdningen af dataene. Som nævnt er jeg inspireret af den filosofiske hermeneutisk, hvorfor sammenhængen mellem helhed og de enkelte dele er i centrum for at styrke resultatets gyldighed. Hertil anvender jeg dette den hermeneutiske cirkel, som jeg som undersøger er en del af. Det centrale er samspillet mellem mit perspektiv som undersøger og helheden, pendlingen mellem det jeg bringer i spil og opdagelsen af nye perspektiver, skaber erkendelsen (Juul, 2012).

Jeg har i bearbejdningen af dataene ladet mig inspirere af den induktive tilgang og har hermed primært ladet empirien styre processen. Samtidig er dele af processen præget af deduktive elementer. Der forekommer hermed en vekslen mellem induktive og deduktive aspekter (Olsen, 2002: 110-119). Hvorfor og hvordan det kommer til udtryk vil jeg i de følgende afsnit gøre læseren bekendt med.

Helt konkret har jeg efter transskriberingen af de ni udførte interviews gennemgået dem og herefter søgt efter meningsenheder og centrale temaer. Kodningsprocessen af det transskriberede materiale er udført åben uden nogen startkode (Ibid.:122-123). Det vil sige, at jeg ikke har anvendt nogen stringent kodningsmetode. Jeg har derimod valgt at samle de

tendenser, som jeg fandt på tværs af empirien set ud fra det overordnede fokus på betydningen af mødet mellem sexarbejderne og personer med fysiske funktionsnedsættelser. Inspireret af Kvale har jeg meningskondenseret og systematiseret dele af dataene og inddelt dem i temaer. Det har været temaer som *kærester*, *seksuel erfaring*, *kropslighed* etc. Disse temaer har kunnet give et overblik over fællestræk og modsætninger i informanternes beskrivelser og bliver benyttet til at beskrive, forstå og fortolke betydningen af den interviewedes livsverden (Kvale, 1997:40-43). Med anvendelse af denne analyseform er temaerne med til at skabe en struktur, som understøtter et analytisk blik for mønstre på tværs af interviewene.

Jeg har anvendt denne åbne fremgangsmåde, for at øge muligheden for at være empirien tro, da dette muliggør, at jeg kan forholde mig åben overfor nye input og tendenser i de foretagne interviews. Hermed har jeg særligt anvendt en såkaldt nedefra-perspektiv, da man med dette perspektiv søger at tage afsæt i informanternes oplevelser, som afgørende for, hvad der er væsentligt at medtage (Olsen, 2002:106). Det essentielle i analysen har været at fremhæve det som informanterne tilskriver betydning.

Mine forforståelser har spillet en rolle for, hvorledes jeg har foretaget interviewet samt kodet, da teorien samt viden omkring feltet fra tidligere undersøgelser etc. har været i mit baghoved i disse processer. Fokus i frembringelsen af temaerne har endvidere været med udgangspunkt i problemstillingen. Disse aspekter har derfor delvist været anvendt som pejling, men har ikke været styrende, da jeg som nævnt har fokuseret på, om der var særlige områder som interviewpersonerne adresserede. I min anvendelse af mine forforståelser har processen deduktive elementer (Ibid.:113).

Teksten som bliver produceret på baggrund af interviewet bærer også præg af en fortolkning (Kvale, 1997:57). For at øge validiteten af undersøgelsen kræves det, at undersøgelsesresultaterne fremstår overbevisende og velunderbygget (Juul, 2012:133). Dette søger jeg at sikre ved at gøre processen så gennemsigtig som mulig. Eksempelvis ved fremstilling af mange citater som dokumentation og velbegrundede fortolkninger. Da undersøgelsen er bygget op omkring ni primære interviews ud fra en selvvalgt stikprøve og blot er et lille udpluk af målgruppen, kan resultaterne ikke generaliseres til hhv. personer

med svære fysiske funktionsnedsættelser som køber seksuelle ydelser eller sexarbejdere som sælger seksuelle ydelser til personer med fysiske funktionsnedsættelser. Dermed er den eksterne validitet lav, da det ikke er muligt at generalisere bredt om målgrupperne (Olsen, 2002:145-46). Den viden jeg får fra interviewene er dog unik og kan være værdifuld i forhold til at få indsigt og forståelse for betydningen af mødet for nogle individer (Kvale, 1997:228). Validiteten internt vurderes forholdsvis høj grundet den kvalitative interviewform, hvormed jeg har søgt at spørge ind, hvis der var tvivl omkring, hvad informanten mente, og det omvendte har også været muligt. Samtidig er sandheden den individuelle sandhed, da det bygger på den enkeltes beskrivelser af mødet ud fra vedkommendes kontekst (Olsen, 2002:145; Pedersen, 2012). Hvad angår undersøgelsens reliabilitet, anses det ikke som muligt at sikre analyseresultaterne er gentagelige, grundet min måde at gå til feltet på (Olsen, 2002:145-46). Dette gælder dels min rullende interviewguide samt den ikke stringente kodningsproces.

Det er ikke mit ønske at positionere informanterne som værende i en offerrolle, hvilket jeg ved benyttelsen af stigmabegreberne kan synes at lægge op til. Ved at fremvise mine refleksioner i forhold til analysestrategien i følgende afsnit, vil jeg vise, hvorledes jeg med de anvendte teoretiske begreber er med til at konstruere den sociale virkelighed (Pedersen, 2012:221).

Analysens opdeling

I dette afsnit vil jeg gå dybere ind i struktureringen og fremkomsten af temaerne, som analysen er bygget op omkring. Jeg vil gøre det mere gennemsigtigt, hvorledes temaerne er opstået, og hvorledes jeg anvender teorien til at fortolke på disse. Hermed giver afsnittet indblik i mine overvejelser og refleksioner og fungerer som optakt til selve analysen.

Jeg har valgt at inddele analysen i fire temaer: *Det at have en kæreste, Jeg har også et seksuelt behov, Jeg har en anden rolle i mødet og Livskvalitet*. Alle temaer er inddelt i undertemaer og disse danner rammen for mit fokus i analysen.

I kodningsprocessen blev det mig klart, at fokus særligt var på personerne med fysiske funktionsnedsættelser, hvilket gælder for begge informantgrupper. Forstået på den måde at personerne med fysiske funktionsnedsættelser særligt beskriver aspekter af mødet relateret til dem selv, og ligeså har sexarbejderne fokus på kunderne med fysiske funktionsnedsættelser. Dette regner jeg som gældende, i og med det er personerne med fysiske funktionsnedsættelser, som søger ydelsen og derfor også dem, som har brug for "hjælp" i denne situation. Af denne årsag anskuer jeg det som naturligt, at der i højere grad blandt informanterne er fokus på deres oplevelser med og betydning af mødet for dem. Derudover har måden hvorpå jeg har udformet mine interviewspørgsmål også haft indflydelse på dette. Forholdet afspejles i analysen.

Det at have en kæreste

I empirien fandt jeg, at stort set alle informanterne (både sexarbejderne og personerne med fysiske funktionsnedsættelser) rettede fokus mod begrebet *kæreste*, hvorfor et af mine overordnede temaer i analysen er *Det at have en kæreste*. Under dette tema vil jeg i analysen fortolke, hvilken betydning informanterne tilskriver mødet set i forhold til dette. Da beskrivelserne af temaet forholder sig til personerne med fysiske funktionsnedsættelser og deres oplevelser med ikke at have en kæreste, men i stedet at købe sig til sex omhandler denne del af analysen betydning af mødet for denne målgruppe.

Analysen af temaet er inddelt i følgende undertemaer: *Et alternativ til en kæreste* og *Nærhed med følelsesmæssige begrænsninger* efterfulgt af en opsummering. Jeg undersøger, hvorvidt købet af seksuelle ydelser er et resultat af informanternes erfaringer med stigmatisering i interaktionen med omgivelserne. Personerne med fysiske funktionsnedsættelser er "miskrediterede", da stigmaet er kendt af samfundet, og dette påvirker både det "miskrediterede individ" og samfundet, hvorfor jeg vil undersøge, hvorvidt det kommer til udtryk i deres beskrivelser.

Til at undersøge dette anvender jeg stigmabegrebet til at analysere, hvorledes tidligere erfaringer med kategorisering og nedvurderinger af egenskaber kan have indflydelse på oplevelsen samt motivation for køb af seksuelle ydelser. Herunder undersøges, hvilken

betydning interaktionen i mødet har for personerne med fysiske funktionsnedsættelser. Temaet undersøges med begreberne: *Ind-gruppen, ud-gruppen, stigma og jegidentitet*.

Jeg har også et seksuelt behov

I forlængelse af temaet om kærester vil fokus fortsat være på betydningen af mødet i forhold til personerne med fysiske funktionsnedsættelser. Under temaet *Jeg har også et seksuelt behov* er følgende undertemaer: *Min seksualitet er som alle andres* og *Min krop kan også dyrke sex* fulgt op af en opsummering. Temaerne blev særligt italesat i forhold til informanternes oplevelse af at føle sig blive gjort til afvigere fra normen. Hermed er disse temaer særligt influeret af informanternes udtalelser og i mindre grad mit teoretiske udgangspunkt.

I denne del af analysen undersøger jeg, hvorledes de samfundsskabte normalitetsforståelser og forestillinger påvirker informanterne set i forhold til deres seksualitet og deres kropsopfattelse. Ved blandt andet anvendelse af begrebet *sløring* og *social identitet* vil jeg gå dybere ind i, hvorvidt deres erfaringer med egne og omgivelsernes forestillinger kan brydes gennem købet af seksuelle ydelser. Herunder undersøges hvorvidt køb af seksuelle ydelser direkte eller indirekte benyttes til at sløre afvigelser, og hvorvidt mødet dermed kan defineres som en copingstrategi i håndteringen af stigmaet.

Temaet undersøges med begreberne: *ind-gruppen, ud-gruppen, stigma, sløre, rolle, jegidentitet, internalisering, copingstrategi og social identitet*

Jeg har en anden rolle i mødet

Det tredje tema *Jeg har en anden rolle i mødet* er fokuseret på sexarbejderne og deres rolle i mødet. Dette tema blev af begge målgrupper italesat som værende anderledes set i forhold til mødet med personer uden funktionsnedsættelser. Under dette tema vil jeg derfor undersøge, hvorledes denne anden rolle kommer til udtryk, og hvilken betydning det har for sexarbejderne. Dette undersøges under følgende undertemaer: *Det kræver noget særligt, En relation med omsorg* og *Jeg gør en forskel* efterfulgt af en opsummering.

Sexarbejdernes rolle og betydningen af rollen er set i forhold til begge målgrupper. Temaet

fortæller noget om, hvilken betydning rollen, de indtager, har for kunden, samt hvilken betydning dette har for den enkelte sexarbejder at kunne indtage denne rolle. Jeg vil undersøge, om mødet for sexarbejderne kan være med til at bryde med egne samt omverdenens begrænsende forestillinger grundet de forventninger og egenskaber som rollen tildeles samt deres interaktionen med en anden potentiel udsat gruppe. Dette gør jeg blandt andet ved at benytte dele af Erving Goffmans rolleteori. Hermed vil jeg i følgende tema undersøge, hvorvidt og hvorledes mødet har betydning for sexarbejderens stigma og dermed deres egen selvopfattelse.

Temaet undersøges med begreberne: *Jegidentitet, rolledistance, stigma, rolleomfavelse, rolle, ind-gruppe, copingstrategi og passere*.

Livskvalitet

Sidste tema, som er *Livskvalitet*, er delvist udsprunget af diskussionen omkring personer med fysiske funktionsnedsættelsers behov og mulighed for at få tilfredsstillet deres seksuelle behov og betydningen af dette. Temaet blev samtidig direkte italesat af enkelte informanter og begge informantgrupper talte gennemgående om fysiske og psykiske ændringer. Personerne med fysiske funktionsnedsættelser taler om dem selv og sexarbejderne om kunden, hvorfor jeg vælger at undersøge, hvorvidt mødet kan have betydning for personer med fysiske funktionsnedsættelsers livskvalitet. Temaet analyseres inden for undertemaerne *Fysiologiske ændringer, Mentale ændringer* og afrundes med en opsummering.

Jeg anskuer i undersøgelsen livskvalitet som et hverdagsbegreb på betegnelsen for "det gode liv" som en individuel bedømmelse, der kan være influeret af ønsket om at leve op til normative standarder, fysisk velbefindende, sundhedstilstanden, følelsen af selvtillid etc.

I erkendelsesprocessen i forhold til dette tema er den valgte teori ikke repræsenteret, da den ikke har kunne bidrage til at løfte analysen. Jeg har til trods for dette valgt at undersøge området, da jeg anser det som en essentiel del af afdækningen af problemstillingen. Herunder set i forhold til anskuelse af mødet under det sociale arbejde.

Kapitel 7 - Analyse

I følgende kapitel præsenteres de analytiske resultater i bevarelsen af problemformuleringen. Problemformuleringen søger at finde betydningen af mødet for informanterne med fysiske funktionsnedsættelser samt sexarbejderne. Dette undersøges under følgende temaer: 1) *Det at have en kæreste*, 2) *Jeg har også et seksuelt behov*, 3) *Jeg har en anden rolle i mødet* og 4) *Livskvalitet*.

Tema 1 – Det at have en kæreste

Undersøgelsens første tema omhandler informanterne med fysiske funktionsnedsættelser beskrivelser af betydningen af mødet set i forhold til *det at have en kæreste*. Dette tema blev beskrevet af begge informantgrupper.

De fem informanter med fysiske funktionsnedsættelser beskriver køb af seksuelle ydelser som et alternativ til at have en kæreste bortset fra Tim. Et alternativ, fordi de ønsker men endnu ikke har fundet det muligt at finde en kæreste eller ikke har en kæreste på nuværende tidspunkt. De to kvindelige interviewpersoner har aldrig haft en kæreste, og de havde begge deres seksuelle debut med en sexarbejder. Fie havde sin seksuelle debut som 27-årig, hun er på interviewtidspunktet 29 år gammel. Carina dyrkede første gang sex som 38-årig, og hun er 39 år da interviewet blev foretaget. Carina har efterfølgende haft en seksuel oplevelse med en anden mand. Asger er 38 år gammel og han havde som 15-årig sin første oplevelse med køb af seksuelle ydelser. Forinden denne oplevelse havde Asger haft en kæreste, som han havde været seksuel aktiv med, men han beskriver, at dette ikke var en god oplevelse, da han var for usikker omkring sine begrænsninger, og de fik det ikke til "at fungere". Han har sidenhen haft enkelte kærester som han har været seksuel aktiv med, men er samtidig den af interviewpersonerne som har mest erfaring med køb af seksuelle ydelser. Klaus er 31 år og er den eneste af informanterne, som bor på et botilbud, de andre bor i eget hjem. Han har haft kærester, men hans seksuelle debut var med en sexarbejder, da han var omkring 23 år gammel. Tim er 44 år gammel og er den eneste af interviewpersonerne, som er i et forhold. Han er biseksuel og har på nuværende tidspunkt en mandlig kæreste, som ligesom Tim også

har diagnosen spastisk lammelse. Han og hans kæreste benytter sig af sexarbejdere, og Tim forklarer det med:

...vi gør så det, at vi bruger nogle gange begge to prostituerede, fordi når man er spastiker, så kan det nogle gange være lidt svært at komme til at røre ordentlig ved hinanden, og derfor bruger vi nogle gange noget hjælp.

Derudover benytter Tim og hans kæreste sig af og til af firmaet *handisex*⁶, hvor de kan få hjælp til at blive placeret i stillinger, som gør det muligt for dem at være seksuelt aktive sammen på anden vis, end hvis de ikke fik en hjælpende hånd. Tim var 23 år gammel, da han første gang købte sex. Han havde forinden haft seksuel erfaring med en kammerat; Tim havde onaneret for vennen, som ikke selv var i stand til det. Og vennen fandt nydelse ved, at Tim gjorde det. Dette skete første gang, da Tim var omkring 15 år gammel.

Et alternativ til en kæreste

Indikationer af at mødet er et alternativ til en kæreste, erfarer jeg gennem interviewpersonernes associationer til dengang de første gang blev bevidste om, at det var sværere for dem at finde en kæreste set i forhold til personer uden funktionsnedsættelser. Alle informanterne med fysiske funktionsnedsættelser beskriver erfaringer, hvor deres fysiske funktionsnedsættelse har gjort, at personer har behandlet dem anderledes og underkendt dem som person, hvorfor jeg karakteriserer disse erfaringer som erfaringer med stigmatisering, hvilket jeg vil fremhæve i dette afsnit.

Fie beskriver i citatet, hvorledes hun særligt i forbindelse med puberteten og udviklingen af sin seksualitet fandt ud af, at hun ud fra klassekammeraternes perspektiv adskilte sig fra dem.

Så var det selvfølgelig svært for mig som teenager, fordi de første par år af mit liv gik jeg på specialskole, men det stod ret hurtigt klart, at det var jeg for kvik til, så jeg røg ud på en almindelig skole med den støtte jeg havde brug for ik. Og det betød jo også, at det var svært da jeg blev teenager, fordi så begyndte alle mine klassekammerater jo at gå med drenge og alle de der ting ik. Og det var hårdt, fordi der var rigtig mange drenge, de ville gerne tale med mig, de ville gerne være gode venner med mig, men så stopper den ligesom også der ik. For puhhh det var farligt, at hun sad i kørestol ik.

⁶ www.handisex.dk (se fodnote 5)

Det var nok første gang, tror jeg, at jeg oplevede, at jeg ikke blev taget som andre, fordi jeg havde jo bare været vant til hele mit liv, at jeg ikke var anderledes fra nogen andre ik. Så det var første gang, tror jeg, at jeg oplevede at der var nogen der så anderledes på mig end andre. Det var de der drenge der, puha vi tager en, der er i gåseøjne nemmere ik, altså så det gjorde jo rigtig ondt. Både fordi man var i den der sårbare teenagerperiode, hvor man prøver finde ud af sig selv og finde ud af behovene og så blive afvist på den måde - det er ikke sjovt. Og det oplevede jeg også en del gange, når vi var til sådan noget sodavandsdisco eller sådan noget. De ville godt danse med mig og sådan, og så troede man, at der måske var noget i det, men så var det bare, fordi det var den der misforståede venlighed med, ej hun skal da heller ikke føle sig udenfor vel. Så blev man faktisk endnu mere såret, fordi man troede, at de vitterligt kunne lide en, men så var det bare den der misforståede omsorg ik'.

Forinden disse oplevelser gør Fie det klart, at hun følte, at hun tilhørte samme kategori som klassekammeraterne. Hun beskriver samtidig sig selv som værende anderledes set i forhold til andre personer med funktionsnedsættelser, blandt andet gennem hendes beskrivelse af at være for kvik i forhold til de andre på specialskolen. Flere gange i interviewet beskriver hun, hvorledes hun gennem hendes opvækst har fået en anden tilgang til livet set i forhold til andre personer med fysiske funktionsnedsættelser. I italesættelsen af andre forholder hun sig til den stereotypering, der er af personer med fysiske funktionsnedsættelser og taler op imod denne. En sådan inddeling af "egne" i indgruppen og afstandstagen fra denne kan ifølge Goffman være udtryk for en ambivalens i forhold til eget jeg som resultat af en oplevelse af, at personen ikke oplever at kunne leve op til de identitetsnormer, som bliver vedkommende tildelt (Goffman, 2010:148). I dette tilfælde drejer det sig om identitetsnormer omkring Fie som værende isoleret, svag, hjælpeløs etc.

Jeg fortolker, at netop denne misforstået omsorg sætter Fie i en position som afviger, da drengene ikke er villige til at acceptere hende fuldt ud som havende kærestepotentiale. Goffman beskriver i henhold til dette, at det formentlig forholder sig sådan, at jo mere en person allierer sig med "normale", des mere vil personen opfatte sig selv ud fra ikke-stigmatiserende termer (Ibid.:149). Ved konfrontationer som drengenes handlinger erfarer Fie dog at være anderledes, at blive kategoriseret som noget andet, hvilket kan skabe en identitetsambivalens (Ibid.:149). Sådanne oplevelser vil den stigmatiserede i højere grad opleve, når personen interagerer med "normale", da deres stigma bliver tydeligere. Og som Fie oplever kan det resultere i, at de ikke føler sig ligeværdige, hvortil Goffman skriver: *Alligevel vil han måske fornemme, og sædvanligvis med rette, at hvad de andre end måtte give*

udtryk for, så "accepter " de ham ikke fuldt ud, og de er ikke parat til at omgås ham "på lige fod"(Ibid.:48).

I følgende citat beskriver Asger, hvorledes han oplever ikke at være den, som bliver valgt som seksualpartner/kæreste og begrundet samtidig sit køb af seksuelle ydelser.

Jeg har ingen skrupler over det her. Når jeg fortæller mine venner om det, så synes de jo det er fedt. Jeg vil sige, at størstedelen af ens kammerater har sgu selv prøvet det. Det prøver man sgu for sjov gennem ens liv, tror jeg. Alt sådan noget, det skal prøves. Så er der nogen der bare lige synes, nu har jeg prøvet det, det er det, men for mig er det mit sexliv, medmindre man har en kæreste. Fordi jeg kan sgu ikke bare gå op i byen og så lige gå hjem, og så er det overstået og så ro på igen. Det kan jeg ikke. Det er sgu ikke mig, de står i kø efter, det er ikke mig, de drømmer om at komme hjem til og lige få et knald og så gå igen. Det er sgu ens kammerater, det er dem der står ved siden af, det er ikke mig. Det skal man bare lære at acceptere, så er det fint nok.

Asger beskriver i forlængelse af dette, at han kan tale med kvinder en hel aften i byen, men i sidste ende er det hans venner de tager hjem med. Efter sådan en aften kan han finde på at køre direkte ud til et bordel. I denne sammenhæng adskiller Asger sig fra de andre informanter, da Asger også tager spontant ud til en sexarbejder, hvorimod de andre informanter i højere grad planlægger deres møde med sexarbejderen. Dette citat udtrykker, som i Fies tilfælde, oplevelser med at være sammen med venner uden funktionsnedsættelser og opleve at blive behandlet anderledes. Asger fortæller, at han ikke har, udover en enkelt nylig veninde, venner som har nogen former for funktionsnedsættelser. Hans omgangskreds er domineret af ikke-funktionshæmmede personer, hvilket i situationer som den her beskrevet gør, at han føler sig fravalgt pga. funktionsnedsættelsen. Og køb af seksuelle ydelser bliver et alternativ, som gør det muligt alligevel at have et sexliv.

Klaus beskriver ligeledes erfaringer, som har haft indflydelse på hans valg af køb af seksuelle ydelser:

Jeg kan ikke gå ud på det almindelige marked og score en pige, hun kigger jo bare på kørestolen ikke. Det er faktisk den eneste mulighed, jeg har, det er at bruge de penge og så få det overstået ikke. Det er måske lidt overdrevet at sige overstået, for det er jo en glæde. Men altså hellere bruge de 2000 kr. en gang om året og få det overstået ikke, så kan man godt vente et år med at få nogen igen ikke.

Hans oplevelse af at kørestolen står i vejen for hans mulighed for at finde en kæreste er igen influeret af adskillige oplevelser med personer, som virker usikre og som tager afstand fra ham som person, fordi han har en fysisk funktionsnedsættelse. Derfor forstår jeg også i dette tilfælde mødet som et alternativ.

Carina giver også udtryk for, at hun ikke synes køb af seksuelle ydelser er drømmescenariet:

Det virker bare sådan lidt, at man har trang til og sådan, men man har bare sådan et behov for en gang imellem at blive holdt om og blive rørt ved på en helt særligt måde, og hvis jeg er nødt til at købe mig til det, jamen det er selvfølgelig ikke den måde jeg allerhelst ville have det. Jeg vil jo godt have, det er en som holder af mig på den rigtige måde, men hvis det virkelig bliver sådan, at nu må jeg gøre det, så kunne jeg godt finde på det igen.

I Carinas beskrivelse af sit behov for køb af seksuelle ydelser finder jeg en vis distance i forhold til handlingen. Det vurderer jeg kan skyldes erfaringer hvor hendes seksualitet samt køn diskrimineres. Dette uddybes i tema 2.

Informanten Tim beskriver også, at han oplever at personer uden funktionsnedsættelser ikke er interesseret i ham som kæreste:

Jeg har prøvet at være forelsket i et par socialpædagoger, og de er jo ikke interesseret i mig, fordi man kommer ikke bare hjem med mig: Her er "Tim", så siger familien, hvad kan han på lagenet, jamen han kan ikke en skid vel, og hvilken fremtid har du forventet dig med ham. Men jeg kan bare godt lide ham. Så jeg siger altid til folk, hvis de skal finde en kæreste, og de er handicappede, så find en der også er handicappet, men find en der er ligeværdig.

Tim som udover at have erfaringer med køb af seksuelle ydelser også er seksualvejleder giver i citatet udtryk for en generel forestilling om, at personer med funktionsnedsættelser ikke er interessante for personer uden funktionsnedsættelser, fordi de ikke er i stand til at leve op til de forventninger, som der er i den seksuelle akt samt i relationen som kæreste. Tim er den eneste, der direkte beskriver forhold med en fra *ind-gruppen*. De andre interviewpersoner beskriver i højere grad ønske om at finde en fra *ud-gruppen*, ikke at de afviser at finde en kæreste med funktionsnedsættelse, men de påpeger, at hvis begge parter er fysisk hæmmet, vil det gøre det svært at dyrke sex.

Fie kommer også med en betragtning af omverdenens forestillinger om personer med fysiske funktionsnedsættelsers og deres mulighed for at få en kæreste.

Jeg har jo tit fået det der spørgsmål med skal du så have en anden handicappet kæreste, og jeg bliver lidt provokeret af det spørgsmål, for jeg har det sådan lidt, du går da ikke ud og finder en anden mørk, bare fordi du selv er mørk. Det har da noget med personlighed at gøre, og jeg bliver sådan lidt, hvorfor helvede tror I, at bare fordi man nødvendigvis er handicappet, så er man ens. Hvor jeg har det sådan lidt, jeg er sgu ligeglad med, om man har et handicap eller ej. Det drejer sig om, om man kan få det her til at fungere, og jeg har det sådan, jeg skal ikke være kæreste med en eller anden som er total multihandicappet, hvor man ikke kan få den fysiske del til at fungere (red: sex) uden hjælp, for det vil jeg ikke. Jeg vil have en, hvor man ligesom kan få den fysiske del til at fungere, uden at der skal være alle mulige personer blandet ind i det.

Omverden kan have svært ved at forstå, når personer med fysiske funktionsnedsættelser afviger for meget fra deres forestillinger om dem. Særligt hvis personen, som alle informanterne, gør op med forestillingerne gennem forskellige handlinger såsom at købe seksuelle ydelser. Den stigmatiserede kan da opleve, som Fie giver udtryk for, at der bliver stillet spørgsmålstejn ved, hvis personen agerer for "normalt", gør ting som synes for langt fra hvad de "normale" synes naturligt. Eksempelvis hvis personen relaterer sig for meget til ud-gruppen (Goffman, 2010:155-163), hvilket jeg tolker er situationen i Fies tilfælde. Hun føler sig pålagt omgivelsernes forestilling om, hvilken partner hun som funktionshæmmet kan/burde have. Jeg tolker dog, at Fie ikke lader sig internalisere med stigmaet i dette tilfælde, da hun tager afstand fra den begrænsende forestilling.

Alle informanterne oplever sig begrænset af ud-gruppens reaktioner i deres søgen efter en kæreste og seksuel nærhed. De bliver mødt med undren, spørgsmål, afvisninger, og det selvom omverdenen grundlæggende vil opfordre individet til at betragte "*sig selv som lige så værdig som et menneske som alle andre, som en, som i værste fald er blevet udelukket fra noget, som jo i sidste ende blot er et enkelt området af det sociale liv*" (Ibid.:155). Der er samtidig fra omverdenen en opfordring til, at personen dog ikke skal fornægte sin særegenhed men være opmærksom på omverdenens behov, for de kan have brug for hjælp til at håndtere at være i vedkommendes nærvær (Ibid.:156-157). Hermed bliver det i interaktionen den stigmatiseredes ansvar at skulle håndtere de fordomme, som han eller hun bliver mødt med.

Som en del af håndteringen af deres situation og for at imødekomme deres egne behov køber de seksuelle ydelser. Det bliver en strategi som dog kun delvist opfylder behovet, hvilket jeg vil uddybe nærmere i følgende afsnit.

Nærhed med følelsesmæssige begrænsninger

Alle informanterne med fysiske funktionsnedsættelser giver udtryk for en bevidsthed om, at mødet adskiller sig fra det at have en kæreste, og de er bevidste omkring de begrænsninger som køb af seksuelle ydelser har set i forhold til det at have en kæreste.

Tim beskriver i følgende citat en nylig oplevelse, hvor han beskriver præmissen og et af de dilemmaer som kan opstå ved køb af seksuelle ydelser, nemlig at relationen kan komme til at minde for meget om en kæresterelation og blive for "tæt". Han følte sig i den beskrevne situation nødsaget til at stoppe kontakten til sexarbejderen.

Det var jo fordi, der skete det der ikke må ske, fordi forholdet blev lidt for tæt. Ja, og jeg begyndte at mærke det sådan, jeg holdt af vedkommende, og ja så er der ikke andet for end at komme ud af det, når der er penge imellem.

Tim siger også senere i interviewet, at pengene netop er det, som er med til at gøre at man kan distancere sig følelsesmæssigt:

...så det giver et venskab men alligevel et økonomisk venskab, og det er det der gør, at man kan holde den grænse, der skal holdes.

Fie fortæller også i henhold til dette:

Man skal hele tiden minde sig selv om, at det er en professionel relation, og det kun er et behov man får dækket. Resten må man ligesom vente med at dække til man møder én, man ikke skal betale penge for altså. Det er jo det der med, kan man holde det adskilt, kan man lade være med at blive personlig, for det er jo skide svært, når man er så tæt på et andet menneske, så er det jo svært, for man kan jo ikke, man skal jo også udvikle en eller anden form for følelse, for ellers bliver det mekanisk, det man laver. På en eller anden måde skal man jo have følelsen med i selve akten, men man skal også kunne skrue ned og lukke ned for den, når han så ikke er der, og det kan godt være lidt svært nogle gange, også når det især tror jeg, er ens debut, det betyder altid noget. Du kan spørge enhver person, jeg tror enhver person kan huske første kæreste eller første gang, så på den måde er det jo lidt

specielt, at man ikke har det der bånd eller relation som andre måske har til deres første gang.

Der er det underliggende forbehold i mødet, at begge parter må bibeholde en vis følelsesmæssig distance, hvilket kan være særlig svært, når det som Fie beskriver, er første gang man stifter bekendtskab med sex og dermed oplever noget nyt og betydningsfuldt med dette menneske. Ydermere har flere af informanterne haft længerevarende kontakt til samme person, hvilket kan bidrage til en tættere relation. Fie beskriver også, at man må vente med *resten*. Med dette mener hun det at lave ting sammen udover at dyrke sex, overnatte sammen etc., som er et af de områder, hvor mødet tydeligt adskiller sig fra det at have en kæreste. Heri finder jeg et dilemma, da Fie sætter pris på den tryghed, som hun oplever ved at se den samme sexarbejder, men samtidig beskriver hun det som psykisk hårdt. Psykisk hårdt fordi hun, når sexarbejderen går igen bliver mindet om, at hun ikke er kæresten og at han har sin egen familie.

I kontakten skaber og understøtter de hinandens roller, da mødet metaforisk groft sagt er bygget op omkring et *skuespil*. Et aftalt møde som finder sted under den forudsætning, at den ene betaler den anden, hvorfor det er væsentligt at begge parter accepterer og er indforstået med mødets rammer. Der kan naturligt forekomme en ulighed i mødet, da sexarbejderen udfører et arbejde, og kunden som køber søger at få dækket nogle behov der som omtalt associerer sig til kæresterelationen. Et dilemma som informanterne håndterer forskelligt. For at undgå den følelsesmæssige relation til sexarbejderen benytter Klaus sig af en særlig strategi; Han benytter samme sted når han køber seksuelle ydelser, men sørger bevidst for at vælge forskellige sexarbejdere, for som han siger, er ulempen ved, at de kender ham, at der kan udvikle sig følelser for sexarbejderen. Asger og Carina taler også om muligheden for at udvikle følelser for sexarbejdere og det faktum, at der ikke er "rigtige" følelser indblandet i mødet. Asger siger blandt andet:

Og så har jeg på et tidspunkt været på et sted der hed xx, og der kunne jeg komme ind, de kom ud, der var et enkelt lille trin, men de kom selv ud og lige hjalp mig med at tippe kørestolen over. Der var der en fast pige, som jeg simpelthen gik hos der, fordi det var den mest behagelige. Det var det bedste, jeg nogensinde har været ude for. Hvor at man, jeg følte ikke, det var en prostitueret, jeg gik hos. Jeg følte, at jeg gik ind og fik en god oplevelse og tilfredsstillelse ud af det. Selvfølgelig ved man godt, at der ingen følelser er med i, og det

accepterer jeg også. Jeg havde heller ingen følelser med i det. Jeg fik en god oplevelse, det var det vigtigste for mig.

For Asger bliver dette møde særligt, fordi sexarbejderen formår at få ham til at få en følelse af, at han ikke har købt sig til sex. Dette beskriver han også på andre tidspunkter i interviewet. Følelsen, beskriver han, skabes gennem nærværet.

Til trods for mødets begrænsninger og det faktum, at det ikke kan leve op til det at have en kæreste og flere giver udtryk for at der ikke er eller bør være følelser i mødet, så peger deres udtalelser i retning af en ambivalens, fordi informanterne samtidig beskriver erfaringer med følelser, som relaterer sig til det, man kan opleve med en kæreste. De giver også udtryk for, at der er behov for en følelsesmæssig forbindelse. Jeg finder det interessant, at mødet netop i disse beskrivelser italesættes som allerbedst, når det formår at udviske dets egen grundpræmis, altså at der i realiteten er tale om køb/salg af seksuelle ydelser.

Et eksempel på at mødet indeholder følelser ses i citatet af Asger:

Ja, det vil jeg sige, der er en nærhed, der er en tryghed, der er den der med, at man har lov til at være nær. Jeg kan godt sætte mig over ved siden af dig, og det kan være nært, men det er jo ikke på den måde. Nærhed det er, at man føler noget seksuelt, kan man sige. Man kan godt være nær med en kæreste, men man har brug for at være nær med hinanden seksuelt. Trygheden ved at kunne have sex, det er jo ikke den samme tryghed, som man har med en kæreste, jo altså forstå mig ret, det er den tryghed, man får med sin kæreste, når man dyrker sex ik, men når man ikke har sin kæreste, så føler jeg, at man lige får en tryghed der (red: ved køb af seksuelle ydelser). Man bliver lige bekræftet, at du er sgu god nok. Men når du går ud af døren, så er det overstået.

Til trods for Asgers tidligere udsagn om at der i mødet ikke er følelser involveret, beskriver han en følelse af at føle nærhed, tryghed og at blive bekræftet i, at han er god nok. Dette er alt sammen følelser som købet af seksuelle ydelser giver ham, men han udtrykker, at det kun er en kortvarig følelse. Samtidig siger han på et senere tidspunkt i interviewet, at han kan tænke tilbage på de gode og ligeså de dårlige oplevelser med køb af seksuelle ydelser, hvilket indikerer at han finder det værdifuldt at erindre sine oplevelser. Særligt har han fokus på bevidstheden om, at han har lov at være nær og trygheden i at vide, at han kan få sex.

Flere af de andre informanterne refererer til lignende følelser:

Tim: Jo, altså jeg får en forløsning, og så får jeg også en eller anden accept af, at det er i orden at være mig, og det er i orden at røre ved et andet menneske en gang imellem...

Klaus: Jeg får jo en glæde og en følelse af, at jeg er god nok et eller andet sted, at der er nogen, bare tanken om, at nogen vil have sex med mig. Altså jeg er handicappet, jeg sidder i en kørestol.

Carina: Det var et stort skridt, men jeg er glad, for jeg gjorde det, og det har også hjulpet bagefter sådan med, jeg er da egentlig god nok til det også. Det er meget rart at finde ud af.

Oplevelsen af at være god nok er en af de betydninger, der fremhæves i mødet, som jeg tolker som værende en af de overordnede betydninger som mødet bidrager med til alle informanterne med fysiske funktionsnedsættelse. Dette er gældende i og med de i nærhed og berøring oplever at blive accepteret som menneske. Der er nogen, som gerne vil dyrke sex med dem, og de kan få lov at opleve og nyde seksualiteten med et andet menneske.

Som Goffman fremhæver men sin samhandlingsorden, er det ikke nok, at den enkelte hævder sin identitet, den skal også valideres da den ikke formes ensidigt. I mødet bliver de valideret som seksuelle væsner, igennem deres interaktion med sexarbejderne og samtidig gennem deres italesættelse af disse oplevelser. Informanterne får den fysiske opmærksomhed og nærhed, som de ikke oplever at være "god nok til" i hverdagen. Mange af dem erfarer, at de bliver rørt ved hver dag i og med de får hjælp til påklædning, bad osv., men denne berøring er i de flestes tilfælde isoleret til praktisk hjælp. I mødet mærker de, og har de lov til at mærke, deres følelser på anden vis end i kontakten med hjælperen. De oplever, at der er nogen der gerne vil give dem nærhed, en som anerkender deres behov og ser dem som menneske og ikke blot som funktionshæmmet. En anerkendelse som særligt det stigmatiserede individ kan have behov for, da de ofte vil have en selvmodsigende opfattelse af eget selv. De kan anse sig selv som et værdigt menneske, men samtidig af andre blive opfattet som værende anderledes, hvilket udtalelserne peger på kan influere, at de også anser sig selv som værende anderledes (Goffman, 2010:150).

Opsummering på tema 1

Alle informanterne har på forskellig vis oplevet, at de er blevet nedvurderet, grundet deres kropslige "afvigelse". Omgivelserne har på baggrund af denne udvist en social afvisning, som har resulteret i manglende anerkendelse af deres øvrige potentielt set positive egenskaber

(Goffman, 2010:46) Disse erfaringer med stigmatisering peger fundene på har betydning for deres oplevelse af og betydningen af mødet.

Mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser har blandt andet betydning for informanterne med fysiske funktionsnedsættelser, fordi de får tilfredsstillet en række behov. Behovene som de beskriver bliver imødekommet i mødet har associationer til en kæresterelation. Samtidig tolker jeg mødet som værende et alternativ en kæreste, da alle informanterne bortset fra Tim, at de i virkeligheden ville foretrække sex med en kæreste. For Tim er mødet også et alternativ til sex med kæresten, da hans kæreste som han har spastisk lammelse, hvilket begrænser og besværliggør deres mulighed for at dyrke sex.

Det bliver ydermere tydeligt i informanternes beskrivelser, at de har valgt at købe seksuelle ydelser fordi de oplever, at de i deres forsøg på at finde en kæreste bliver sorteret fra på baggrund af deres fysiske udseende. Deres erfaringer med at have sværere vilkår som person med fysisk funktionsnedsættelse når det omhandler at finde en kæreste, understøtter adskillige undersøgelser (Damsgaard, et al. 2013; Olsen, 2000).

Købet af seksuelle ydelser som alternativ åbner op for muligheden for, at personerne kan komme tæt på et andet menneske på en måde, flere af informanterne ikke har oplevet før. De oplever at få opfyldt et behov for nærhed, tryghed og berøring, hvilket er aspekter som associerer til kæresterelationen. Følelsen af at være tæt på et andet menneske på denne måde bidrager til at øge deres selvtillid, i og med at de i oplevelsen af at et andet menneske gerne vil være sammen med dem får en følelse af at være anerkendt og være noget værd. En følelse som disse individer særligt kan have behov for at opleve grundet gentagende oplevelser med at blive vurderet som afviger.

Samtidig kan intimiteten medføre en følelsesmæssig involvering som kan være svær at håndtere for personerne med fysiske funktionsnedsættelser. Af denne årsag kræver mødet, at begge parter formår at holde en vis professionel distance, hvilket forekommer som en af begrænsningerne ved mødet, og der opstår et dilemma mellem behovet for at udvikle en relationen med nærhed og samtidig bibeholde en følelsesmæssig distance.

Tema 2 – Jeg har også et seksuelt behov

Følgende tema beskæftiger sig med informanterne med fysiske funktionsnedsættelsers beskrivelser af betydningen af mødet i forhold til deres opdagelse og udforskning af egen seksualitet og oplevelse af at afvige fra normen. Dette tema ligger i forlængelse af det foregående, da det at få erfaring med at være seksuelt sammen med et andet menneske også bliver beskrevet som værende en del af det at kunne finde en kæreste.

Min seksualitet er som alle andres

Seksualitet er omdrejningspunktet for mødet, men den enkeltes seksualitet kan komme til udtryk forskelligt, og informanterne har forskellige tilgange til køb af seksuelle ydelser. Som forrige afsnit viste, oplever informanterne, at det er sværere for dem at skabe seksuelle relationer. Udover de nævnte faktorer vil jeg i følgende afsnit undersøge, hvorledes interaktionen med omverdenen og deres forestillinger om personer med fysiske funktionsnedsættelsers seksualitet påvirker informanterne, samt hvilken betydning mødet spiller i denne forbindelse.

Fie udtrykker, at hun i forhold til sin seksualitet oplever, at hun møder mennesker, som tror hun har en anderledes seksualitet blot, fordi hun har spastiske lammelser:

Altså ja samfundet har jo haft utroligt svært ved at acceptere det (red: at hun har købt seksuelle ydelser). Jeg har jo været ved at give samtlige mennesker et hjertestop, hvis jeg har fortalt, jeg gjorde sådan og sådan. Først når man har sat sig ned og fortalt, at så unaturligt er det altså ikke, det er jo ikke fordi jeg har en eller anden S/M-lyst, det er helt almindelig plain altså. Og så først, når folk får lov at tygge lidt på den, nå ja det kan de da egentlig godt se. For når man lige siger det, er folk ved at falde døde om altså, for der er den der fordom om handicappede er sådan nogen rigide væsner som ikke har de samme følelser og behov som andre mennesker.

Fie beskriver her oplevelser med stigmatisering. I udtalelsen beskriver hun, at det ikke kun er forbeholdt sex, men at der generelt er en forestilling om, at hun ikke er et menneske på lige fod med andre, og dermed bliver folk enormt overraskede, når de opdager, at hun rent faktisk har samme behov, muligheder og grundlæggende ressourcer. Netop denne tilskrivelse af

særlige egenskaber eller mangel på samme er stigmatiserende. Fie går imod fordommene ved at tale åbent om sine erfaringer med sexarbejderen, fordi hun herigennem kan tale op imod de forestillinger, som nogle personer har omkring hendes og andre personer med fysiske funktionsnedsættelsers seksualitet. At købet af seksuelle ydelser kan have indflydelse på den enkeltes opfattelse af egen seksualitet, er der flere eksempler på i mine interviews.

Carina har aldrig fået nogen former for seksualundervisning. Og hun har ikke, før hun blev 37 år, talt om sin seksualitet med andre.

Jamen jeg havde det meget sådan før, bare det at snakke om sex med andre, det har jeg altid bare holdt for mig selv.

Carina var en moden kvinde, før hun drøftede seksualitet med nogen, og hun beskriver, at hun ikke havde oplevet, at sex var et behov hun havde. Årsagen til at hun valgte at købe seksuelle ydelser var hendes nysgerrighed omkring, hvordan det ville være. Denne nysgerrighed blev blandt andet skabt, efter hun havde talt med nogle seksualvejledere.

Så jeg tror også det var det (red: mødet med sexarbejderen) og så møde med dem (red: seksualvejlederne), som egentlig også gjorde, jeg begyndt at åbne øjne op, nå ja selvfølgelig har jeg også behov for det og sådan selv accepterer, at man har behov for det også, hvor jeg bare altid har lukket af og det nej nej det kan jeg se engang når jeg finder en kæreste ik så finder vi ud af det der. Så alle de her ting blandet sammen er jo dem der har åbnet mig op for og gjort mig nysgerrig om det hele ikke.

For Carina handlede mødet med sexarbejderen også om, at hun derigennem fik øjnene op for, at hun som de fleste andre mennesker har et seksuelt behov. At hun har lukket ned for dette behov kan være et resultat af, at omgivelsernes afseksualisering af hende. Hendes udtagelser peger på, at hun havde internaliseret omgivelsernes opfattelser af hende som ikke havende behov for seksuel nydelse; det var blevet en del af hendes selvidentifikation.

Flere af informanterne beretter som Carina, at de ikke har fået eller sent i livet har modtaget informationer omkring deres krop og seksualitet. Eksempelvis beskriver Tim, at han oplevede, at der ikke blev talt om sex på bostedet eller med familien. I forlængelse af det siger han:

Men jeg synes jo det værste problem, vi kæmper med, det er nogen gange, så tror folk jo, at handicappede ikke har sådan nogle tanker (red: om sex). Det behøver vi ikke. Vi kan

komme ud på institutioner små handicapinstitutioner, hvor de siger, det problem har vi ikke her.

Igen er dette citat et udtryk for, at Tim oplever at personer med funktionsnedsættelser bliver reduceret som mennesker, da de ikke anses for at have samme grundlæggende behov. Det er en problemstilling som Tim som seksualvejleder erfarer stadig eksisterer på flere institutioner. Institutioner hvor de ved ikke at tilkendegive at der kunne være en udfordring og et behov for fokus på beboernes seksualitet dermed ikke anerkender eller ikke ønsker at forholde sig til personens seksualitet.

Manglende italesættelse eller forståelse for at personer med fysisk funktionsnedsættelse har samme seksuelle behov som alle andre individer kan forekomme begrænsende for den enkelte. Ifølge Goffman kan eksempelvis Carinas beskrivelse af hendes manglende accept af eget seksuelle behov være et udtryk for, hvorledes den sociale identitet er blevet mødt af omgivelserne, for det er netop i sammenspillet, at rollerne udformes. Et individ som ofte føler sig nødsaget til at være i den stigmatiserede rolle kan af denne årsag agere anderledes, end en person som er blevet mødt på anden vis af sine omgivelser (Goffman, 2010:179).

Mødet kan bidrage til at den enkelte kan opdage, eksperimentere, udvikle og erfare egen seksualitet. Informanterne giver også udtryk for, at mødet har den betydning for dem, at de kan være som andre, i og med at mødet helt konkret giver dem muligheden for at dyrke sex. I oplevelsen af at kunne være som andre kan også ligge et ønske om at bryde med fordommene og leve op til omverdens og egne normer for, hvad der hører med til en "normal identitet".

Dette kommer blandt andet til udtryk i informanten Klaus' udtalelse omkring sin bror:

Jamen også det her med at han (red: storebror) fik kærester ikke, og altså jo jeg har da prøvet at have nogle kærester, men altså de har ikke været normale, altså de var handicappede ikke. Det har gået mig på, det har gået mig på.

Klaus' storebror var og er i et vist omfang stadig hans sammenligningsgrundlag. Han har ofte følt sig i vejen i sin familie og har gennem sin opvækst været meget jaloux på sin ældre bror. Gennem købet af seksuelle ydelser opnår han en følelse af, at han har mulighed for at opnå noget af det, som hans bror kan. I hans beskrivelse af sit behov for at købe seksuelle ydelser

bliver det også tydeligt, at det for Klaus ikke var tilstrækkeligt at have en kæreste som havde en funktionsnedsættelse, det levede ikke op til det som hans bror kunne. Hermed bliver det for Klaus at komme til en sexarbejder og stifte bekendtskab med sin seksualitet en måde, hvorpå han kan leve op til egen norm omkring, hvordan det er at have en kæreste. Samtidig tolker jeg det som et eksempel på, hvorledes en person som oplever at være stigmatiseret og er som bekendt med de stereotyper der er i forhold til personens "egne", kan forsøge at gå imod, fordi han opfatter disse som negative. Ifølge Goffman kan det, hvilket jeg tolker er tilfældet i pågældende situation, udvikle sig til en form for afsky som kan komme til udtryk i skam (Goffman, 2020:48). Klaus giver udtryk for, at det har været et problem for ham, at han kun har haft kærester som havde fysiske funktionsnedsættelser, og dermed siger han indirekte, at de ikke er gode nok, heri ligger også en fordømmelse af ham selv. Han bruger sågar beskrivelsen *ikke været normale*. Klaus fortæller i flere omgange, at han har følt sig forkert og ved siden af i flere sammenhænge i livet og netop italesættelsen af, at han gennem køb af seksuelle ydelser kan opnå det samme som broderen kan indikere, at handlingen er et forsøg på at "rette op på sine fejl og mangler". Den stigmatiserede vil ifølge Goffman kunne opleve at føle sig normal indeni men samtidig erfare ikke at opnå fuld accept af omgivelserne. Dette påvirker det stigmatiserede individs jegidentitet, og hermed vil personen netop forsøge gennem såkaldt *sløring* at ændre på sig selv (Ibid:148-149 &143).

Her fungerer købet af seksuelle ydelser som en måde hvorpå, han kan leve op til normerne om at være sammen med en som ikke er har funktionsnedsættelser.

Det at kunne leve op til det, som ens venner kan, beskriver Asger også:

Jeg går hjem, og så kommer der en kammerat på besøg måske samme dag eller et par dage efter, så kan jeg snakke med ham om det, lige så vel, som han kan snakke om det til mig. Jeg kan gi noget, hun (red: sexarbejderen) har givet mig noget, og så kan jeg ligesom fortælle noget videre.

Mødet er i disse to tilfælde med til at give begge parter en følelse af at kunne det samme som henholdsvis broderen og vennerne. Asger er den eneste i vennegruppen som har en funktionsnedsættelse, men ved at købe seksuelle ydelser oplever han at kunne bidrage til fællesskabet i forhold til samtalerne omkring seksuelle oplevelser. Asgers oplever funktionsnedsættelse som hæmmende i hans ønske om at få en seksualpartner og denne

manglende mulighed adskiller ham fra kammeraterne. Dette bliver mindre påtrængende i mødet med sexarbejderen, han udtrykker sågar, at han ved disse erfaringer faktisk har prøvet mere end hans kammerater. Asger anser altså sig selv som mere seksuel erfaren, fordi mødet giver ham mulighed for at eksperimentere med sin seksualitet. Jeg tolker derfor ligeledes Asgers køb af seksuelle ydelser som en handling, som han bevidst udfører for at kompensere for den manglende erfaring med at kunne "score damer" og dele det med vennerne. Gennem hans italesættelse i interviewet af hans mange erfaringer, tolker jeg, at han oplever, at mødet giver ham mulighed for at opnå en anden position end den som "ingen vil have". Han kan nemlig prale, tale med og vise kammeraterne, at han er en "rigtig mand", hvorfor dette også har indikationer af at være en sløring, som gør det nemmere for ham at passe ind i udgruppen og interagere med omgivelserne.

Min krop kan også dyrke sex

Udover at opdage, eksperimentere og udforske egen seksualitet har mødet den særlige betydning, at informanterne kan stifte bekendtskab med, hvad deres fysiske krop er i stand til. Alle interviewpersoner nævner det fysiske aspekt i mødet, og for personer med fysisk funktionsnedsættelse er dette aspekt særligt i fokus i og med at den seksuelle akt umiddelbart ligger op til fysisk udfoldelse med et andet menneske. I interaktionen med andre mennesker til dagligt eller i mødet med udfordringer kan personer med fysiske funktionsnedsættelser i mange situationer vælge til eller fra, men i denne sammenhæng fylder deres fysiske udseende og deres fysiske begrænsning mere. Dette gælder omverdenens tilgang til deres krop og seksualitet men også deres egen.

Tim er et eksempel på, hvorledes mødet kan have den betydning, at personen får mulighed for at udforske egen krop:

Den første prostituerede jeg havde, hende havde jeg i tolv år, og hvis ikke jeg havde haft hende, så havde jeg ikke lært min krop så godt at kende, som jeg har.

Oplevelsen af at få større kendskab til kroppen, og at opleve det som et behov der bliver indfriet i mødet, kan siges at være en naturlig del af menneskets udvikling i dets udforskning og eksperimentering med kroppen og seksualiteten. Det særlige ved Tims udsagn er dog, at

han og flere af de andre informanter ikke anser det som havende været muligt at få samme indsigt i, uden at have betalt for det.

Begge kvindelige informanter udtrykker, at de forinden mødet med sexarbejderen havde overvejelser omkring, hvorvidt de ville være i stand til at dyrke sex grundet deres funktionsnedsættelse. Carina beskriver, at hun forinden første gang hun dyrkede sex med sexarbejderen havde gjort sig mange tanker om, hvorvidt hun overhovedet var i stand til det, og hun giver udtryk for, at det fyldte meget i hendes bevidsthed, fordi hun tænkte, at hvis hun ikke formåede dette, ville det gøre det endnu sværere for hende at få en kæreste. Til trods for at hun giver udtryk for, at mødet ikke var specielt vellykket dels grundet smerter under samleje og manglende opmærksomhed fra sexarbejderens side, beskriver hun, at hun fik noget ud af det:

Jamen det gav alligevel også lidt selvtillid på en eller anden måde, fordi jeg fandt ud af, at det kan jeg sgu godt. Jeg er ikke anderledes på den måde. Jeg kan sagtens have sex også.

Dette vidner om, at mødet har været med til at bryde med hendes forestillinger om, at hun måske var anderledes på dette område og ikke kunne tilfredsstille en mand, hvilket hun fik bevist, at hun er i stand til.

Fie den anden kvindelige informant har lignende overvejelser:

...så kunne jeg jo godt se det fornuftige i at få taget hul på det og bare finde ud af, for jeg vidste jo heller ikke, hvor meget jeg egentlig kunne sådan rent fysisk, for jeg har en del spændinger og ufrivillige bevægelser i kroppen, så jeg vidste jo ikke engang, om det fysisk kunne lade sig gøre. Jeg tror også set i bakspejlet, at det var noget af det der gjorde, at jeg ikke turde gå ud og flirte med en fyr og sådan, for jeg var bange for, at når vi så nåede til det intime, at han så ville tænke, det her fungerer ikke, hvad har du tænkt dig ik (.....) I samarbejde med min mor skrev jeg et brev til ham fyren (red: sexarbejderen), hvor jeg fortalte om, hvem jeg var, og hvorfor jeg kontaktede ham, og hvad det var jeg gerne ville, og hvor jeg beskrev for ham, at jeg aldrig havde haft en kæreste eller været seksuel aktiv, og jeg gerne ville finde ud af, hvordan det var, og om det overhovedet kunne lade sig gøre for mig og bare få taget hul på det, så jeg også kunne få mod på senere hen og gå ud og finde en rigtig kæreste ikke, det er jo det, jeg gerne vil.

Behovet for at finde ud af om deres krop er i stand til at dyrke sex på den måde som de ønsker,

og tilfredsstillelsen ved at finde ud af at det er dem muligt, er blandt andet skabt gennem interaktionen med omverdenen - gennem deres oplevelser med omverdens tilskrivelse af forventninger samt de normer som de møder i deres hverdag. Dette kommer til udtryk i følgende citat af Carina:

Ja, men jeg synes, jeg er blevet sådan lidt mere, om man kan sige kvindelig, men jo sådan lidt altså lidt mere voksenagtig. Det er en underlig måde at sige det på, men man er sådan lidt mere, nå nu er jeg sgu også en kvinde. Det kunne jeg egentlig godt føle nu, og selvom man bare siger, det kan jeg sagtens, når man bliver spurgt af de fyre der (red: dem på datingsiden). Når de nu spørger, om jeg har dyrket sex, kan jeg sige ja, det har jeg.

Hendes beskrivelse af sit behov for at fortælle fyrene på datingsiden, at hun godt kan dyrke sex, kommer som resultat af gentagende oplevelser med mænd, som skriver følgende til hende:

(...) er du til noget frækt, og kan du dyrke sex, og hvordan dyrker man sex, når man er handicappet. Men altså sådan er det åbenbart bare, så nogen af dem, hvis de skriver på en pæn måde, så svarer jeg dem, og de andre lader jeg bare være.

De påtrængende spørgsmål og mænd som er interesseret i hende, fordi de synes det kunne være spændende at dyrke sex med en person med fysiske funktionsnedsættelser, er med til at skabe en følelse hos Carina af, at hun er anderledes. Denne tilgang til hende som menneske viser, at de ikke anser hende som et "rigtig menneske" men et menneske som afviger fra dem selv. De diskriminerer hende ved at stille spørgsmålstejn ved, om hun kan dyrke sex samt hvordan, og Goffman pointerer, at dette ofte utilsigtet begrænser den pågældendes udfoldelsesmuligheder (Goffman, 2010:47). Ydermere har erfaringen haft påvirkning på hendes opfattelse af sig selv som kvinde. Carina giver udtryk for, at hun nu også er en rigtig kvinde og føler sig mere voksen. I dette ligger der en forståelse af, hvordan normerne i samfundet beskriver det at være en kvinde. Som omtalt i tidligere afsnit, synes hun at have en vis distance til sit behov for nydelse. Flere undersøgelser peger på kvinder med fysiske funktionsnedsættelser som værende i højere risiko for at blive diskrimineret end mænd med fysiske funktionsnedsættelser (Sanders, 2007), (Kulick & Rydström, In press). Den sociale konstruktion af personer med funktionsnedsættelser seksualitet og særligt kvinders forekommer undertrykt. Sanders pointerer i sin undersøgelse, at kvinder med fysiske

funktionsnedsættelsers seksualitet sjældent bliver omtalt, men i stedet tages der udgangspunkt i den heteroseksuelle mands seksualitet. Derudover eksisterer der en snæver definition af og forventning omkring femininitet, som de grundet funktionsnedsættelsen ikke kan leve op til (Sanders, 2007).

Asger benytter sig jævnligt af køb af seksuelle ydelser og har eksperimenteret en del med hans seksualitet. I løbet af interviewet beskriver han flere gange episoder, hvor hans selvopfattelse som er influeret af hans fysiske begrænsninger, har haft indflydelse på, hvorledes han har håndteret situationen.

I starten af mine forhold hvor jeg fandt kærester, der sagde jeg altid til dem, at jeg tror ikke jeg kan tilfredsstille dig. Jeg kan nok ikke være den store fyr der tager fat i dig så hårdt og bla bla bla, så føler du, jeg ikke kan tilfredsstille dig nok, så gå ud og vær utro, men fortæl mig det ikke. Det fandt jeg jo hurtigt ud af, at det fungerede ikke, for følelserne kunne ikke holde til det. Og på det tidspunkt havde jeg måske ikke accepteret mig selv i et sexliv, det har jeg nu. Jeg ved, hvad jeg kan. Jeg ved, hvad jeg ikke kan, hvis pigen kommer til at være sammen med mig, så må hun også acceptere vores sexliv.

Asger uddyber med følgende, da jeg spørger ind til hvorfor han siger, at hans første kæreste ikke var en succes:

Jeg er anderledes, jeg har ikke samme muligheder, jeg har nogle begrænsninger i sexlivet. Jeg kan ikke bare gå hen og sige, ved du hvad, nu skal det være her og nu, og så ligesom alle andre tage en op ad et køkkenbord eller whatever. Det kræver, at hun er med, og det er hende der ligesom hjælper til, for ellers er der ikke noget sexliv, hun skal være meget aktiv i forhold til mig, for ellers er der ikke noget sexliv.

Hans behov for at fortælle om sine begrænsninger og forberede kvinderne på dette samt tillade dem at få tilfredsstillet deres seksuelle behov andetsteds indikerer, at han ikke anså sig selv som værende god nok. Det har påvirket hans selvtillid, at han ikke kan leve op til de opstillede normer om, at han som mand skal være den aktive seksualpartner der formår "at tage" kvinden. Mænd med fysisk funktionsnedsættelse er som kvinderne også underlagt en snæver norm omkring maskulinitet. Den socialt konstruerede norm af mandlighed som værende virilitet, seksuelle præstationer og kropslig styrke. Ved ikke at kunne leve op til disse idealer beskriver Sanders, at er de samtidig er nægtet deres seksualitet både offentligt og privat (Sanders, 2007:444). Ved italesættelsen af problemet som værende den fysiske krop

ligger Asger sig op ad den medicinske models forståelse af funktionsnedsættelse; Han begrænser problemet til at være hos ham og giver derfor kæresten rum til at vælge ham fra på baggrund af dette. Han fortæller dog, at han gennem kontakten til de utallige sexarbejdere er blevet bevidst om, at han godt kan have et godt sexliv, hvis bare kvinden er åben overfor at eksperimentere. Dermed har mødet været med til at bidrage til, at han kan se udover den normative tilgang til sex mellem mand og kvinde. Ydermere har han udviklet en seksuel selvtillid.

Det er nok noget med erfaringer, og hvordan pigen (red: sexarbejderen) derinde ligesom har accepteret, ikke accepteret en, men har kunne vise en, at hvis du bare hjælper til, så kan jeg have et enormt sexliv. Jeg kan føle mig tilfredsstillet, jeg kan føle mig glad, og jeg kan føle, jeg er et menneske. Jeg føler altid, jeg er et menneske, men lige så snart der er forhindringer, hvor man ikke lige kan komme hen eller sådan, så tænker man, åh det er også fordi jeg sidder i denne skide kørestol ik. Og så kører man videre, så tænker man ikke mere over det, men der er bare nogle andre tidspunkter, hvor man tænker, at okay det her kan jeg altså ikke køre fra, der er bare ikke noget at gøre. Hvis jeg ikke kan komme ind i den butik, jamen så kan jeg køre videre, men hvis jeg ikke kan være sammen med hende pigen, så kører jeg ikke bare 500 meter længere ned ad vejen og er sammen med en anden pige. Sådan fungerer det ikke. Så der ligger du mærke til, du er handicappet ikke.

Jeg tolker, at Asger gennem mødet med sexarbejderne har ændret forståelse af egen funktionsnedsættelse. Han har gennem mødet fået indsigt i egne muligheder; Til trods for at han vil opleve at møde barrierer som ikke blot kan løses ved, at han kører et andet sted hen, så har han i mødet oplevet, at han kan føle en tilfredsstillelse, og at han kan blive anerkendt for det, som han kan bidrage med i interaktionen. Han har ændret holdning til sit sexliv, og hans beskrivelse af følelsen af at være et menneske tolker jeg som værende relateret til en oplevelse af at have samme muligheder som andre og opleve samme accept som andre. Samtidig giver han udtryk for en ambivalens, da han udtrykker, at kærester efter et stykke tid stadig vil være ham utro, fordi de ikke føler sig tilfredsstillet nok. Ambivalensen kan være et udtryk for, at en person som bliver miskrediteret i interaktionen med omgivelserne kan være anspændt, da den miskrediterede, som Goffman beskriver det i mødet med "de normale" i samme sociale situation, kan føle sig mere udsat (Goffman, 2010:53-55). Netop i det seksuelle møde oplever Asger stadig at føle sig mere udsat, fordi han er usikker omkring, hvorvidt han kan leve op til forventningerne eller ender med at blive kategoriseret som en utilstrækkelig seksualpartner. Det seksuelle område er et område hvor han oplever at føle sig anderledes, og

hans udtalelse af at *føle sig som et menneske* indikerer, hvor betydningsfuldt mødet er for ham. Hans beskrivelse af ændringen i hans opfattelse af egen seksualitet og muligheder peger i retningen af en forståelse af sin funktionsnedsættelse som i højere grad er influeret af den sociale model, hvis fokus er på interaktionen med omverdenen. Dette i og med at han i stedet for at italesætte sig selv som offeret vælger at fremhæve de ting som er mulige og stille krav til sin kommende partner. Dette vidner om, at købet af seksuelle ydelser har været en del af en læringsproces, hvor han gennem erfaringerne med sexarbejderne har fundet frem til hvilke muligheder og styrker han har seksuelt.

Af denne årsag kan mødet anses at kunne bidrage til at styrke den enkeltes self-efficacy i og med at størstedelen af informanterne med fysiske funktionsnedsættelser beretter om en større tiltro til egen kunnen og en øget parathed til at komme ud og prøve kræfter med en "rigtig" partner. Self-efficacy definerer den enkeltes forventning om mestring i en given situation. Gennem afprøvning af i dette tilfælde sex vil en positiv oplevelse med egen mestringsevne være med til at styrke lysten og adfærden i henhold til dette område og dermed styrke deres handlekompetence (Bandura, 1991).

Behovet for øget kropslig bevidsthed tolker jeg også i mine interviews som hængengde sammen med, at informanternes forhold til deres krop er "professionaliseret". Dette er tilfældet, da flere af dem som tidligere omtalt har så svær en funktionsnedsættelse, at de behøver hjælp til mange ting i dagligdagen. Dette betyder, at deres krop ofte bliver berørt men dette i professionelle sammenhænge. Tim udtrykker følgende i relation til dette, da jeg spørger, hvorledes købet af seksuelle ydelser påvirker hans hverdag:

Altså til hverdag der er jeg jo utrolig professionel med min krop ikke, altså folk giver mig tøj på tager tøj af mig og sådan noget og der sker ikke noget. Så jeg skal ligesom være et sted, hvor der må ske noget, ellers så gruer jeg koger det inde i hovedet.

Ydermere uddyber han, da jeg spørger, om der er noget ved mødet, som han synes er svært:

Ikke andet end almindelig generthed, netop fordi man ikke er vant til at få lov til de der ting, de er normalt lukket inde, fordi man skal forholde sig professionelt (...) Og så når man endelig får lov, så jeg er jo spastiker, og når jeg bliver genert, så kan jeg ikke rigtig sige

noget, fordi det hele spænder.

Til trods for at Tim er vant til professionel berøring hver dag, er denne seksuelle berøring naturligt af en anden karakter, og han kan ved mødet opleve, at det er okay at nyde og vise sin nydelse ved berøringen. Det kan åbne op for en accept af egen seksualitet. Mødet har altså for Tim betydet, at han har kunne få et større kendskab til sin krop. Heri ligger også en fortrolighed og en vished om, at det er okay, at han føler nydelse ved berøring. Dette behov for at føle, at det er acceptabelt at se sig selv som værende i besiddelse af en seksuel krop kan for personer med fysiske funktionsnedsættelser også være afledt af en begrænset mulighed for at spejle sig i andre seksuelle individer som minder om dem. Et af de områder hvor vi mennesker stifter bekendtskab med seksualiteten er særligt gennem tv, reklamer og film, og her er det yderst sjældent at en person i eksempelvis kørestol sættes i forbindelse med noget seksuelt (Tepper, 2000:285).

Opsummering tema 2

Mødet kan for personer med fysiske funktionsnedsættelser være en del af den naturlige udforskning og nysgerrighed til egen krop og seksualitet. Det kan fungere som et rum, hvor der kan afprøves seksuelle grænser af, som de fleste mennesker gennem livet vil opleve at have lyst til og behov for.

Erfaringerne med sexarbejderen bidrager til et større kendskab til informanternes egen krop og dens muligheder. Disse erfaringer giver dem samtidig en tro på, at det er muligt at få en kæreste, fordi de erfarer, at seksualiteten kan udtrykkes og udleves på mange måder, og deres krop er i stand til at dyrke sex. Dette bidrager til at give dem en større tiltro til dem selv og deres evne til at tilfredsstille et andet menneske seksuelt. De seksuelle erfaringer, som de kan få gennem køb af seksuelle ydelser kan altså være med til at klæde dem på til at få en kæreste eller blot blive mere bekendt med egen seksualitet.

Tilskrivelse af forventninger fra omgivelserne i forhold til informanternes manglende seksualitet, anderledes seksualitet eller afvigende krop har for flere af informanterne

forekommet og forekommer, som Goffman beskriver, problematiserende for deres identitet, hvorfor mødet kan åbne op for, at den enkelte men også omgivelserne kan få revurderet den tilsyneladende identitet. Den øgede indsigt i egen seksualitet og krop åbner op for en forståelse af eget seksuelle behov. Et behov som de alle på forskellig vis har oplevet undertrykt. Hermed kan betydningen af mødet også være med til, at personerne får mulighed for at komme ud af kategorien asexuelle og afvigende individer. Det er gældende i og med at mødet åbner op for, at de kan forstå sig selv på en ny måde og mødet ikke "tillader", at de tilhører kategorien asexuelle, hvilket kan influere omverdenens opfattelser. Det kan i denne optik anses som værende et lille seksuelt oprør. Informanterne kan bryde med nogle af de stigmaer som er dem påhæftet, fordi de optræder som modbillede til en række begrænsende forestillinger.

Endvidere peger fundene på, at mødet kan defineres som en form for sløring i form af copingstrategi, som for nogen af individerne er en bevidst handling mod at opnå at komme tættere på det de ikke-funktionshæmmede individer i deres omgangskred er i stand til. I sidste ende kan erfaringerne, hvilket flere af informanterne giver udtryk for, bidrage til, at de i højere grad kan føle sig som en større del af fællesskabet, da seksualitet for de fleste individer er en betydningsfuld del af identiteten.

Tema 3 – Jeg har en anden rolle i mødet

I dette tema vil jeg undersøge, hvilken betydning mødet har for sexarbejderne, særligt set i forhold til deres rolle i mødet. Både sexarbejderne og personerne med fysiske funktionsnedsættelser beskriver, at det kræver noget "andet" af sexarbejderen at have kunder som har fysiske funktionsnedsættelser set i forhold til personer uden fysiske funktionsnedsættelser. Dette "andet" vil jeg undersøge nærmere, da det er et af de parametre, som sexarbejderne beskriver som havende betydning for dem. I forhold til dette vil jeg undersøge, hvad det betyder for den enkelte at kunne indtage denne rolle.

Det kræver noget særligt

Flere af personerne med fysiske funktionsnedsættelser beskriver, at de mener, at det kræver noget særligt at have dem som kunde sammenlignet med en person uden funktionsnedsættelse.

Asger, en af de interviewede mænd med funktionsnedsættelse siger:

Det kræver noget. For mit vedkommende er det dem der er aktive, hvorimod kommer en af mine kammerater ind, så kan hun jo et eller andet sted ligge helt stille, bare sidde på alle fire eller ligge på ryggen, ligge på maven eller hvad hun nu skal og bare ligge der, og et eller andet sted kan hun jo ligge der og læse Ekstra bladet ikke. Det kræver, hun er den aktive. For at det er en god oplevelse kræver det, at hun giver en, hvad kalder man sådan noget. Det kræver, at hun giver én en tryghed om, at det her gør jeg for dig, du er sgu god nok. Jeg nyder det, som du kan give mig. Det kræver det af hende.

Fie, en af kvinderne med fysiske funktionsnedsættelser beskriver også, at den seksuelle akt kræver mere af den modsatte part i og med at funktionsnedsættelsen begrænser hende fysisk.

Og den anden part skal ikke være bange for at tage lidt fat og hive lidt, fordi så skal man lige trækkes lidt ned eller lige rundt eller et eller andet ik, og der bliver man nødt til at tale noget mere end andre par måske er vant til, at tale mere om den slags. Det bliver man nødt til, for ellers så fungerer det ikke.

Kim definerer direkte sexarbejderen som en hjælper:

Jeg definerer jo ikke en luder som en luder, jeg definerer en luder som en hjælper, et hjælpemiddel ikke. At man så ikke kan få sex af kommunen, men jeg omtaler ludereren lidt som en glædespige, lidt som et hjælpemiddel ikke.

Disse udtalelser viser dels, at personerne med fysiske funktionsnedsættelser selv erfarer, at de som kunder har behov for noget andet, men ydermere at deres behov er forskellige fra hinanden. Det fysiske aspekt italesætter alle informanterne med fysiske funktionsnedsættelser, hvilket ikke forekommer overraskende, da de som har en hjælper vælger, at personen ikke skal være til stede i mødet og dermed har brug for den ekstra støtte fra sexarbejderen, mens de som ikke har en fast hjælper også kan have brug for hjælp til eksempelvis at blive placeret i specifikke stillinger etc. På denne måde bliver sexarbejderen

delvist en hjælper i situationen, hvilket Kim direkte udtrykker. Udover behovet for fysisk hjælp kan de grundet deres begrænset mobilitet ikke bevæge sig lige så meget som en person uden funktionsnedsættelse, hvorfor det umiddelbart vil ligge op til at sexarbejdere bevæger sig mere i dette møde.

Derudover beskriver flere af dem behovet for god personlig kontakt. Asger definerer det som et behov for tryghed, et behov for at føle sig god nok. Her fokuserer han på, at sexarbejderen skal udvise lyst, så han føler sig accepteret. Samtidig beskriver Asger og flere af de andre som er omtalt, at de godt ved, at der ikke er "rigtige" følelser indblandet i mødet, selvom det er rart, at det kan føles som om det er tilfældet. Goffman beskriver, at det er i interaktionen at roller skabes, og med rollen forekommer der en række forventninger til personens adfærd (Jakobsen & Sørensen, 2002:115). Det anser jeg som væsentligt i denne sammenhæng, da mødet som omtalt kan symbolisere et skuespil, hvor visse "regler" forventes accepteret for at begge parter kan finde sig tilpas i mødet. Hvis den ene part ikke lever op til forventningen, vil dette naturligt føre til en skuffelse hos modparten. Der forekommer naturlige forventninger til, hvorledes sexarbejderen er overfor kunden som har betalt for en ydelse, men samtidig er der et samspil i mødet, hvor der også forefindes forventninger til personerne med fysiske funktionsnedsættelser. En gensidig forpligtelse som er influeret af den enkeltes grænser, behov og den personlige kemi. For mødet er ikke blot et "skuespil"; informanternes erfaringer bevidner om en oprigtig medmenneskelig opmærksomhed og kontakt mellem to individer.

Alle informanterne giver udtryk for, at nogle sexarbejdere ikke vil tage imod kunder med funktionsnedsættelser, og flere har oplevet at blive afvist eller haft dårlige oplevelser med sexarbejdere som ikke formåede at "håndtere" dem, hvilket understøtter, at det kan kræve noget særligt eller i hvert fald umiddelbart en anden tilgang til kunden, end sexarbejderen er vant til. Lone, en af de kvindelige sexarbejdere begrundede det med følgende, da jeg spørger ind til, om det kræver noget særligt at have kunder som har fysiske funktionsnedsættelser.

Ja, det tror jeg, der er jo også nogen der siger, det vil de slet ikke, de vil ikke have handicappede. Der er også nogen der ikke vil have svært overvægtige for eksempel ikke. Jeg tænker, de der helt unge mega lækre piger som tit sidder på bordeller, jeg tror mange af dem, de er måske ikke lige målgruppen. De er et andet sted kan man sige, og de er der måske også i højere grad, selvfølgelig går jeg også på arbejde for at tjene penge, men fordi

jeg har den alder, jeg nu har, og den uddannelse jeg nu har, jamen så er det måske noget andet i forhold til de helt unge. Det er noget andet, uden jeg sådan rigtig kan sætte en finger på det.

Gry, som har arbejdet som sexarbejder i cirka 15 år siger:

De første år jeg arbejdede med det her, var jeg heller ikke vild med det (red: at tage imod personer med fysiske funktionsnedsættelser), det var fordi jeg skulle tjene nogle penge, og det skulle gå lidt hurtigt, og jeg synes, der var for meget arbejde i det. Jeg synes, det var besværligt. Så finder man sin egen hylde i denne her branche og finder ud af, hov jeg er egentlig ikke særlig god til, når det går alt for hurtigt. For eksempel mit koncept som prostitueret, altså for dig der vi nok alle sammen bare sexarbejdere, men det er meget forskelligt, hvor meget hver enkel pige tilbyder, og hvis nu du sidder og snakker med en pornotrunte som godt kan lide at få smæk i numsen og hyl og skrig, så vil du finde ud af, at hun synes ikke de er særligt søde, for hun vil synes, det er ekstremt besværligt. Og så snakker man med sådan en som mig som er meget nuttet og godt kan lide at nusse, jamen jeg synes det er helt okay, for jeg synes, det er fint.

Begge sexarbejdere skaber forskellige kategorier/typer af sexarbejdere. Lone definerer de andre som de mega lækre unge piger, og Gry definerer dem som pornotrunterne. Ved at skabe denne opdeling forsøger de at beskrive deres kategori som en kategori, der rummer andet end ønsket om hurtig sex, hård sex og penge. De begrundet det dels med deres alder, uddannelsesmæssige baggrund og ydermere som et personligt karakteristika, at de kan tage imod og håndtere denne type kunder.

Goffman tilskriver denne form for inddeling af "sine egne" som et udtryk for en ambivalens i eget jeg. Inddelingen af ind-gruppen kan være et forsøg på at skifte identifikation ved evt. at fremhæve de andre som værende mindre kompetence, mindre omsorgsfulde etc. (Goffman, 2010:148-49). Samtidig tolker jeg Grys kommentar " *altså for dig der vi nok alle sammen bare sexarbejdere*" som udtryk for, at hun gerne vil pointere overfor mig, at sexarbejdere ikke er en ensidig stereotyp størrelse, som de oftest portrætteres.

Sine, en af de kvindelig sexarbejder som har arbejdet i branchen i cirka 5 år, giver udtryk for, at hendes erfaring med målgruppen er positiv. Ved siden af arbejdet som sexarbejder arbejder hun til dagligt som socialpædagog, og hun beskriver tidligere i interviewet, at dette formentlig er en af årsagerne til, at hun tager imod kunder med fysiske funktionsnedsættelser. Hun uddyber det med den indsigt hun har i målgruppen, som gør, at situationen er hende

velkendt. Hendes erfaring gør, at hun ikke er berøringsangst. Da jeg spørger ind til, hvorvidt der er forskel på denne målgruppe set i forhold til personer uden fysiske funktionsnedsættelser, svarer hun følgende:

Jeg oplever, at jeg i hvert fald er den der giver, ligesom når jeg er på arbejde, der er det mig, der er den der sådan sørger for tingene fungerer og har styr på situationen og alt det her. Modsat mine andre faste gæster, der er de jo givende i selve, altså i det hele ikke, så der kan jeg rent faktisk nyde det også. Det vil jeg ikke lige sige, at jeg gør her.

Sine refererer til hendes arbejde som socialpædagog og sammenligner hendes rolle som socialpædagog med rollen som sexarbejder. I mødet med denne målgruppe er rollen som hjælper mere fremtræden for hende, hvilket peger i samme retning som udtalelserne fra informanterne med fysiske funktionsnedsættelser. Dette citat vidner om en tilskrivelse af en rolle, som rummer mere end den tilskrivelse, rollen sexarbejder normalvis har i dets begrænsede kategori. Som SFI -undersøgelsen påpeger, er sexarbejdere i Danmark i høj grad stigmatiseret i samfundet. Sexarbejderne begrænses under det normalitetsbegreb som er skabt i samfundet i forhold til deres salg af seksuelle ydelser, som af majoritetsbefolkningen anses som værende en afvigende handling. Derudover er der forskellige stereotype forestillinger omkring sexarbejdere, som er alt fra at de er sexgale, seksuelt udnyttet som børn, misbrugere, afhængige af penge, problematiske for samfundet og at de anses overordnet som et socialt problem (Kofod, et al. 2011; Sanders, 2007; Wittrup-Jensen, 2010; Monto 2004). Sexarbejderne i nærværende undersøgelse anvender i flere sammenhænge såkaldt passering, de benytter forskellige strategier i dagligdagen for at skjule denne del af deres identitet for omverdenen. Dette kom blandt andet til udtryk i interviewet ved deres manglende lyst til at mødes med mig personligt, og ydermere dækker de over identifikationsfaktorer såsom navn, bopæl etc. Dette finder jeg relevant, da den forventede adfærd og personlighed, som de ofte reduceret til, udfordres i deres udtalelser. De har ladet sig mærke med stigmaet, eftersom de handler i henhold til at skjule deres salg af seksuelle ydelser, men samtidig kan deres deltagelse i undersøgelsen være udtryk for et ønske om at ændre eksisterende forestillinger om sexarbejdere. De får gennem deltagelse mulighed for at "indtage" en anden rolle, en såkaldt *rolleomfavelse*, hvor de af interesse kan påtage sig en rolle, som de finder gavnlig for dem (Jakobsen & Sørensen, 2002:114).

Viden og erfaringen med målgruppen fra andet arbejde er blandt andet noget af det som bidrager til, at tre af sexarbejderne har motivationen til at tage imod kunder med fysiske funktionsnedsættelser. Ud fra samme betragtning beskriver Goffman, hvorledes tættere kontakt til et menneske i mødet hvor mennesker lærer hinanden bedre at kende, at der erstattes stereotyperne af empatien, forståelsen og en realistisk bedømmelse af de reelle egenskaber som personen besidder (Goffman, 2010:92). Den øget indsigt gennem andet arbejde understøtter deres accept og tolerance af den stigmatiserede. Uden erfaringen kan uvisheden omkring håndteringen af personer med fysiske funktionsnedsættelser være en faktor, som gør sexarbejdere utrygge. Dette peger flere undersøgelser på (Sanders, 2007; Kulick & Rydström, in press).

Tim fortæller også, at han erfarer, at det er sexarbejdernes berøringsangst der gør, at de ikke vil tage imod kunder som ham (personer med spastisk lammelse). Dette indikerer, at sexarbejderne også ligger under for de samme fordomme og betænkeligheder som befolkningen generelt. Som før omtalt beskriver Goffman denne bekymring og usikkerhed i mødet med det afvigende. Disse følelser er et resultat af, at de ikke-stigmatiserede kan være bange for at støde den stigmatiserede person og derfor vil være særligt opmærksomme og føle at den stigmatiserede er særlig opmærksom på vedkommendes adfærd (Goffman, 2010:59).

Følgende citat er et eksempel på, hvorledes viden og interaktion med "det fremmede" bryder med berøringsangsten. Fie, kvinden med spastisk lammelse fortæller, hvorfor hendes sexarbejder har valgt at tage imod personer med fysiske funktionsnedsættelser:

Nej, det fordi han selv har været handicappet, han har været ude for en arbejdsulykke, hvor han i en kortere periode har siddet i kørestol og har oplevet at gå fra at være playboy som alle pigerne ville stå på række for, og pludselig var der ikke nogen piger der var interesseret i ham mere, fordi ups, nu skræmte den der kørestol, selv om han var den samme person og så lige så godt ud som han hele tiden havde gjort. Ups så var der lige pludselig ingen der var interesseret i ham, og den eneste ændring var kørestolen. Så der gik det op for ham, hvor mange fordomme der stadig er. Så det var derfor, han valgte, da han blev trænet op igen, så valgte han ligesom okay der var flere derude der måtte have det på samme måde altså have svært ved at finde en.

Fies mandlige sexarbejder er motiveret af, at han selv har erfaret, at man som "funktionshæmmet" oplever at blive stigmatiseret, når man søger en partner. Og han vil derfor gerne tilbyde seksuelle ydelser for netop denne målgruppe. Erfaringen har givet ham en øget forståelse for deres situation. Ved at nævne dette legitimerer Fie sexarbejderens arbejde og viser samtidig, at han anerkender og forstår hendes behov.

Hos flere af sexarbejderne kommer kendskabet til målgruppen også til udtryk i form af et særligt ønske om at hjælpe personer med fysiske funktionsnedsættelser, hvilket følgende citat indikerer:

Sine: Ja altså det er to forskellige oplevelser selvfølgelig er det det, men det er mennesker med et behov ligesom alle andre, og de skal have den samme service helt klart, og altså som menneske i nærværet og i hele taget i arbejdet der ændrer jeg mig jo ikke, fordi det er en der har et handicap, men som sagt, så er jeg selvfølgelig mere OBS på, at de får ting, som de nu kan og gerne vil have, om det så også lykkes altså om det er, det gør jeg ekstra ud af, kan man sige. Med de andre (red: Personer uden funktionsnedsættelser) kan man sige, nå det der lykkes ikke lige, og så kan vi grine lidt af det, og så kan vi finde på noget andet, det kan jeg ikke her vel. Her er det meget vigtigt, at det går som det plejer du ved, at det går som det skal, så det er selvfølgelig en stor forskel der ja, og selvfølgelig er der jo også forskel altså i selve den halve time kan jo ikke undgås andet end at der bliver brugt noget tid på det praktiske mere end der gør med en som lige snupper det der hurtige bad selv. Der er meget hjælperfunktion i den i forhold til det andet ikke.

Igen bliver hjælperfunktionen italesat, og samtidig beskriver hun et særligt opsyn og sensitivitet i forhold til målgruppen, hvilket begrundes i at de få ting, de egentlig kan og derfor også skal have realiseret. Når det drejer sig om kunden uden funktionsnedsættelser derimod, synes det ikke at være et problem, hvis de ikke får det, som de kommer efter, fordi de sammen kan grine af situationen. Hermed tillægger Sine personer med fysiske funktionsnedsættelser en særlig sensitivitet, et særligt behov, og hvorvidt det er misforstået beskyttelse, at hun ikke mener, man kan sige pyt og grine af situationen med denne målgruppe er svært at vurdere, da dette vil afhænge af de personer, hun har solgt seksuelle ydelser til.

Goffmans stigmatteori forholder sig også til situationer, hvor den "normale" kan tillægge den stigmatiserede nogle egenskaber, som ikke kan forenes med personen, men som den "normale" stadig handler efter. Endvidere kan den stigmatiserede også benytte sig af forskellige handlemuligheder for at dække over den pinlige situation (Goffman, 2010:59-60). Sines oplevelse med disse personer er i hvert fald, at hun agerer hjælper, og hvorvidt hun

uden at tænke over det trækker på hendes erfaringer som socialpædagog og derved tillægger målgruppen nogle særlige hensyn eller er forstående overfor deres behov, er svært at vurdere.

Lone beskriver også det at gøre noget ekstra for en mand, som hun var sexarbejder hos i en længere periode:

Det eneste jeg sådan tænker tilbage på, det er det, at han sagde den allerførste gang, pyha du vendte ikke om.

Interviewer: *Ja, det er meget sigende.*

Ja, det er meget sigende, og det gjorde jo også noget ved mig, at jeg gjorde mig ekstra umage for, at han skulle føle sig godt tilpas, det er klart. Han sagde, han havde haft besøg af en pige, hvor det var helt tydeligt, at hun kunne ikke det der, han så lidt underlig ud ik. De første gange skulle jeg da også lige, du ved tage mig lidt sammen. Han så virkelig underlig ud, men altså efterhånden blev det bare ligesom at komme hos en ven ik, så ja.

Grundet hendes oplevelse med mandens udtalelser omkring hans lettelse over, at hun ikke vendte om, da hun så ham, hvilket han før har erfaret med en anden sexarbejder, gør Lone noget ekstra for, at han har det godt i situationen. Hun imødekommer hans nervøsitet og behov for anerkendelse ved at gøre noget ekstra ud af, at han føler sig tilpas. Samtidig vidner dette også om, hvorledes hendes kontakt til ham udvikler sig fra at være en svær opgave grundet hans anderledes udseende, som hun beskriver som *virkelig underlig*, til at blive en mere afslappende og venskabelig kontakt. Lone ender med at kunne se udover det fysiske udseende.

Følgende udsagn fra Fie, kvinden med spastisk lammelse vidner også om, at sexarbejderen skal kunne håndtere forskelligartede situationer:

Det er også noget af det jeg godt kan lide ved ham, han tager tingene sådan meget op og ned. Første gang vi var sammen, jeg kendte jo ikke noget som helst til noget som helst, og jeg vidste jo ikke det der med, at det er normalt, at man får den fornemmelse af, at man skal tisse, og det vidste jeg jo ikke vel, og jeg var bare sådan shit, og nu skal jeg bare pis ik, og jeg var bare nødt til at sige til ham, jeg skal sådan tis, jeg skulle virkelig, så fløj ud på det her toilet. Og så rejser jeg mig, og så er der bare en ordentlig blodpøl i toilettet ik, og jeg vidste jo godt okay det her er mødommen det vidste jeg godt, for det var jeg jo blevet informeret om, men jeg synes det så lidt voldsomt ud ik, og der er jeg måske igen lidt

atypisk i forhold til så mange andre piger, fordi jeg er vant til at kalde en spade for en spade ik, så jeg kalder på ham. Hvad gider du lige komme her og kigge, er det her normalt, eller er jeg ved at forbløde eller og så kigger han på mig og siger, tag du det bare rolig, det der er helt normalt. Okay fint.

Det centrale i denne situation er sexarbejderens omstillingsparathed og hans empati for Fies situation. Da Carina havde sin første seksuelle erfaring med en sexarbejder, oplevede hun, at han ikke havde forståelse for hendes situation. Han indledte mødet med en tantramassage, hvilket Carina beskriver som værende *rigtig dejligt*, men da de kom til det, som hun definerer som *selve sexakten* (penetrationen), fortæller hun:

Det gjorde ondt, og det var slet ikke behageligt, og jeg tror også, at han glemte en lille bitte smule, at det var første gang, og det var mig der skulle have noget ud af det. Uden at jeg anklager ham for noget som helst, det gør jeg ikke overhovedet, fordi jeg kunne jo bare have sagt stop eller noget, men altså jeg tænkte bare, nu skal vi lige have det overstået.

Carina var nervøs for, hvorvidt hendes krop kunne klare at dyrke sex i og med at hun har medfødt knogleskørhed. Ydermere var hun af naturlige årsager nervøs omkring situationen, fordi det var hendes første gang.

Det var sådan helt nyt, og det var også et stort skridt det der bare med at skulle smide tøjet foran en fremmed. Der er ikke nogen der har set mig nøgen før andet end min mor. Det var virkelig, hold da fast.... Jeg ved heller ikke lige, hvor jeg fik modet fra.

Mødet kan være grænseoverskridende og at Carina følte sig "sårbar", vidner denne udtalelse om. Behovet for opmærksomhed, forståelse og kommunikation med sexarbejderen oplever hun ikke bliver fuldt ud indfriet. Hans manglende forståelse og/eller opmærksomhed på hendes behov gjorde, at hun ikke fik den oplevelse, som hun havde håbet. Personer som dyrker sex første gang viser kan have brug for ekstra støtte og forståelse, som kræver at sexarbejderen er indstillet på at håndtere denne form for arbejdsopgaver og har en medmenneskelig og til dels faglig forståelse for den situation kunden befinder sig i. I Carinas tilfælde var det relevant, at han var bevidst omkring, at hun grundet sin medfødte knogleskørhed meget lettere end andre får knoglebrud.

Charlotte er den eneste sexarbejder, som giver udtryk for en anden oplevelse, da jeg spørger mere ind til, hvorvidt hun oplever, at der er forskel på det at have kunder som har fysiske funktionsnedsættelser set i forhold til folk uden funktionsnedsættelser.

Nej, det synes jeg ikke, fordi der er meget store variationer inden for gruppen folk som ikke er handicappet. Man kan få en der er meget tyk, en meget høj, en der er meget lav og så tilpasser man sig til den krop der nu engang er, så det virkede ikke som noget stort udsving i, hvad jeg skulle tilpasse mig til. Det er bare en slags variation.

Hun anser altså i modsætning til de andre sexarbejdere ikke funktionsnedsættelsen som særlig, i og med at alle kunder har hver deres krop som kan kræve forskellige hensyn. Dette siger nogen af de andre sexarbejdere også, men de uddyber, at der alligevel er forskelle. Charlotte er samtidig den eneste informant, som ikke har erfaring med kunder med svære fysiske funktionsnedsættelser men blot mindre fysiske funktionsnedsættelser, hvilket vil have betydning for hendes opfattelse af målgruppen.

En relation med omsorg

I følgende undertema vil jeg gå mere i dybden med den medmenneskelige tilgang/relation, som sexarbejderne giver udtryk for at have til kunderne med fysiske funktionsnedsættelser. Dette er udtryk for særlige egenskaber, og i alle interviewene kommer dette til udtryk som motivationen samt betydningen, som mødet har for sexarbejderne.

Lone, en kvindelig sexarbejder beskriver i følgende citat, hvorledes hendes tilgang til arbejdet med denne målgruppe er:

Jamen altså du skal kunne sætte dig udover, at her er et menneske, som måske ikke ser lækker ud på samme måde som nogle andre måske gør, og men det kan du jo også opleve med en mand på 84, det var jo nok ikke ham, man ville score, men der er noget positivt i alle mennesker, og hvad har det her menneske så, som man kan mødes på ik. Så det er noget med at kunne sætte sig udover sig selv uden at overskride sine egne grænser selvfølgelig, og så er det jo, det der omsorgsogen er absolut ikke helt af vejen og en vis professionel tilgang til sagerne.

Evnen til at yde omsorg, som Lone beskriver, er et karaktertræk, som jeg observerer ved alle

sexarbejderne. De kan lide at være der for andre, og kemien er væsentlig for dem. Samtidig kan de alle lide at nusse og er ikke bange for at komme tæt på det menneske, de er i kontakt med. Det vil jeg illustrere med nogle citater:

Charlotte: Nej, han kom faktisk kun en gang, det var så af en anden grund. Han havde brug for det var mindre personligt, tror jeg, Jeg er meget varm og kærtegnende. Så det endte med han ikke rigtig kunne passe det sammen med, at det var casual sex. Så skulle man enten være kærester eller ikke have noget med hinanden at gøre. Så det var nærmest en kemiting.

Lone: Jamen jeg bidrog mest med noget kontakt og med noget venskab på en eller anden måde betalt venskab jo, men alligevel bidrog jeg til, at han fik noget selvtillid, og han fik nogle ideer til hvad man kunne og så oplevede jeg jo, at jeg blev en meget stor del af hans liv. (...) Altså det at man lærer et andet menneske at kende rigtig godt, det er jo dejligt, det er jo altid dejligt. Ja, jeg synes jo, det var hyggeligt at komme der ned, det var noget jeg glædede mig til.

Flere af interviewpersonerne beretter om, at der opbygges en relation, som bærer præg af deling af personlige oplysninger såsom tanker, følelser, livserfaringer etc. Der er dog en af sexarbejderne, som i udgangspunktet tager afstand fra at dele private informationer, men samtidig er det noget som hun vurderer fra kunde til kunde.

Som det også kom til udtryk i gennemgangen af første tema, kan relationen have forskellige betydninger for den enkelte, men den er også væsentlig for informanterne med fysiske funktionsnedsættelser. Tim taler i det udvalgte citat om den gensidige kommunikation og deling af private emner, som han finder relevant i mødet med sexarbejderen:

Altså jeg ligger meget vægt på, om jeg kan snakke med vedkommende også om nogen private ting, fordi når man nu har vedkommende i nogle år for eksempel eller sådan noget ik, så for det første kommer de jo til at kende det allerinderste i mig, og det skal jeg vide, om de kan holde det ud, om de er til det. (...) for mig er det ikke bare en orgasme, det er også et menneske for mig der får alt muligt at vide, som andre ikke får at vide, så ja hende den prostituerede jeg havde flere år, jeg kendte også hendes mand.

Kravet om intimitet, fortrolighed og opbygningen af en relation er, som Tim giver udtryk for, også afledt af, at mødet mellem de to personer ikke kun er reduceret til en enkelt gang. For manges vedkommende holder de fast i den samme sexarbejder i en lang periode. Ydermere

handler det også om skabelsen af nærvær og intimitet som en del af det seksuelle møde.

Sexarbejderen Lone beskriver, som Tim giver udtryk for, at hun opbyggede en tæt relation til en mandlig kunde, fordi de så hinanden mere regelmæssigt og i en længere periode end hun normalvis gør med sine kunder:

Lone: Ja, og det er jo også det, når man har en gæst i så lang tid, så tit så lærer man, jeg vidste alt om hans familie og barndom, og han vidste også rigtig meget om min.

Interviewer: Så det var gensidigt, at I delte private ting?

Lone: Ja, ja det vil jeg sige, jeg vil sige. Sex var ikke på den måde gensidig, som vist det var et eller andet hug, men selvfølgelig ville jeg gerne give ham en rigtig god oplevelse, også fordi han betalte mig altså rigtig mange penge i en rigtig lang periode, så selvfølgelig skulle han have, så han var tilfreds med den ydelse, han havde købt ik.

På det personlige plan ekspliciterer hun, at det var en gensidig relation men ikke i forhold til det seksuelle. Her forholder hun sig professionelt og refererer til, at manden skulle have det, han havde betalt for. Hermed siger hun samtidig, at det ikke er den seksuelle nydelse hun får ud af mødet, men relationen og det at kunne være der for et andet menneske.

Jeg gør en forskel

De foregående temaer har åbnet op for en nuancering af mødet, som blandt andet viser, at mødet for begge parter indeholder nærhed og omsorg, hvilket betyder, at det ikke blot er den seksuelle tilfredsstillelse i form af orgasme som er i fokus. Det menneskelige behov for sex indeholder mere end fysisk tilfredsstillelse, og dette er af værdi og betydning for sexarbejderne, hvilket jeg vil undersøge nærmere i følgende tema.

Gry, en af de kvindelige sexarbejdere beskriver, hvorfor hun er træt af at diskussionen ofte går på, hvorvidt folk har ret til udløsning eller ej, for hun oplever, at det slet ikke handler om udløsning.

Det er jo det folk ikke kan forstå. Der er ikke noget hul nogen steder, i alt det her omsorg, som vi drager for ældre mennesker og handicappede mennesker, og alt det her, så er der bare et hul vi glemmer, som er helt essentielt, som er, at de har jo brug for en fysisk kontakt

til andre mennesker, som de ikke får ved at få skiftet ble eller komme i bad, ved at være til genoptræning, eller hvad de nu ellers bliver sendt ud til. Det får de ikke. Tænk hvis man selv skulle leve resten af sit liv uden at have det, man ville jo blive vanvittigt kold og afstumpet indeni. Det gør man, hvis man ikke har den form for kontakt.

Jeg spørger ind til, hvorvidt massage kan afdække dette behov, hvortil hun svarer:

Jamen, hvis du nu går ud og får en gang almindelig massage, så har du ikke en intim samtale, hvor I ligger og putter måske eller et eller andet bagefter, det hører jo ikke med til massage. Det gør det jo for de fysiske handicappede, hvis de besøger en prostitueret. Alt efter hvad det er for en prostitueret de besøger selvfølgelig, igen vil jeg ikke anbefale det for en ung pige, fordi hun måske ikke har lyst til at være så tæt med en mand, at han skal ligge og puttes, men jeg kan godt forstå, at de har et behov for det.

Ovenstående citater er et godt eksempel på, at mødet ikke blot handler om seksuel fysisk tilfredsstillelse men også om berøring, nærhed og anerkendelse. Den medmenneskelige anerkendelse og behovet for at være tæt på et andet menneske er en stor del af mødet. Gry beskriver igen forskellen mellem hende og i dette tilfælde de unge piger som værende den, at hun godt kan putte og være tæt på sine kunder. Hun beskriver det som en ydelse, som særligt gør sig gældende i forhold til personer med fysiske funktionsnedsættelser. I Grys anerkendelse og forståelse af behovet, fremhæver hun samtidig vigtigheden af hendes arbejde. Det fremhæver hun yderligere ved at åbne op for debatten omkring retten til at dyrke sex og retten til denne form for nærhed, som hun vægter højt.

Dette fremgår også af sexarbejderen Lones udtalelse:

Alle mennesker har jo behov for nærhed og kærlighed og for sex, og det jo ikke alle mennesker der kan få det af sig selv. Og dels så er der jo nogen der kan have gavn af gennem hele livet at have prostituerede, men for nogen kan det jo også, som ham der min (red: Tidligere kunde med fysisk funktionsnedsættelse) kan det være et stop videre til at tro på, at jeg kan da godt have en kæreste

Lone anerkender, at alle personer har behov for nærhed, sex og kærlighed og har erfaret, at mødet kan virke udviklende for kunden i og med at det, som udtalelserne fra informanterne med fysiske funktionsnedsættelser også viste, kan være med til at øge den enkeltes self-efficacy. Denne bevidsthed som sexarbejderne udtrykker, peger på, at de er opmærksomme

på kunderne og det ansvar der ligger i deres arbejde. Hermed er det ikke blot for kunden men for dem selv i høj grad mere end blot sex. De er bevidste om, at de er en del af en personlig udvikling, som går udover det som sker i selve mødet.

Fyren, som sexarbejderen Lone omtaler, opsøgte hende, da han ikke følte sig god nok og ikke kunne score i byen grundet sit udseende. Hun så ham regelmæssigt i over et år og oplevede, at han fik mere tiltro til sig selv, og hun indgik også i dialog omkring hans ønske om at få en kæreste. Det endte med, at han begyndte at gå på datingsider, hvilket resulterede i, at han fik en kæreste:

Jeg synes hele forløbet var enormt positivt, jeg synes også, det var positivt, at han fik mod på at finde en kæreste. Det var ikke så godt for min forretning, men det var da rigtig positivt for ham, og jeg kunne også mærke, at han blomstrede op i den periode, at vi kom der (red: Hun kom i hans hjem samtidig med en anden sexarbejder), og vi fyldte rigtig meget i hans liv.

I dette og flere af de andre citater kommer det frem, at sexarbejderne tillægger det værdi og betydning at hjælpe personer i et omfang, som også har betydning for det, der ligger udover selve mødets umiddelbare intention, at give en tilfredsstillende ydelse. Dette fremhæver flere af sexarbejderne.

Gry: Ja, de er jo ikke aktive i selve akten, de er jo sjældent, fordi de er handicappede jo, men ellers så. De er jo faktisk sødere gæster at have, fordi de jo er fantastisk glade for, at man overhovedet gider. Det har været mine oplevelser med dem, at de sætter pris på det, man gør, og at de sætter pris på, at man er der, og de er ofte meget ydmyg omkring projektet.

Sine: Jeg har det godt med det, og jeg har en god, altså det er jo der, hvor vi mennesker er egoistiske, jeg har en god fornemmelse af, at jeg har gjort noget godt for et andet menneske, men jeg får ikke noget ud af det selv, selvfølgelig økonomien ikke også, men altså lidt glædespige er man vel også på det plan.

Lone: Det er et behov, og det er et vigtigt behov, og jeg ser at dem, jeg har som gæster, der er ingen tvivl om, at de nyder det, der er ingen tvivl om, at de får noget ud af det, og der er heller ingen tvivl om, at det gør dem godt.

Bevidstheden om at deres arbejde bidrager positivt til kundens hverdag og gør en forskel for

den enkelte, bidrager til glæden ved arbejdet. Det er særligt i disse møder, at de bliver gjort direkte opmærksomme på den forskel, de bidrager med.

Incitamenterne og rollen i mødet adskiller sig fra den stereotype forestilling omkring sexarbejderne; Det er ikke kun pengene, som driver dem, og deres rolle i mødet er ikke den svage part. I SFI - undersøgelsen fremhæves også forskellige incitament for arbejdet (Kofoed, et al. 2011). I disse udtalelser og beskrivelserne af at de mener, at alles behov skal opfyldes, ligger der også en opfattelse af at varetage en social funktion. Denne funktion kommer i højere grad til udtryk i sexarbejderens kontakt til institutioner, hjælperen etc. Flere af sexarbejderne har erfaringer med samarbejde/dialog med fagpersoner fra institutioner samt hjælpere. I mødet og samarbejdet med dette "system" fremstår de som en form for eksperter. Dette er gældende, da de i deres refleksion over den enkeltes behov og udvikling i samarbejdet med fagpersoner kan blive en del af det sociale arbejde med personer med fysiske funktionsnedsættelser.

Sexarbejderen Sines udtalelse er et eksempel på dette:

Jamen, altså nu taler han ikke så godt, men når jeg siger noget, så nikker han sådan enten ja eller nej sådan, så i starten snakkede vi meget sådan. Det var hans hjælper der ringede og spurgte, om jeg kunne hjælpe ham, fordi da han havde haft en pige før, og hun var så stoppet i branchen, så derfor søgte han en ny som sådan var venlig og varm, og der spurgte han så, om jeg ville prøve at lægge mærke til forandringerne ved ham og sådan. Det kom sådan hen ad vejen, men i starten var han selvfølgelig meget nervøs og sådan ligesom mange andre ikke, men det blev så bedre med tiden. Den sidste periode hvor jeg så ham, der kunne han faktisk, når han kom ind ad døren stor set det hele selv uden at have mange af de der (Red: spastiske bevægelser). Man kunne se det på ham, det blev altså bedre.

Sines italesættelse og fremhævelse af ændringerne viser, at hun tillægger dem betydning. I dette tilfælde går hjælperen i dialog med sexarbejderen om, at hun skal være opmærksom på ændringer. I andre tilfælde kan det være sexarbejderen som tager initiativet.

Samarbejdet er af forskellig karakter; For nogle af sexarbejderne er det mere officielt end for andre forstået på den måde, at de har prøvet at have aftaler med specifikke institutioner, og en af sexarbejderne beretter om, at hun på et tidspunkt var ved at opstarte et mere officielt samarbejde med en institution.

Sine: Der er ingen fordomme overhovedet, for det er jo på en måde mine kollegaer der kommer med dem ik og mange af dem ved jo godt, at jeg er pædagog også bare i den helt anden ene af landet ikke, men altså der er aldrig noget, det fungerer skide godt, det gør det

I denne funktion oplever Sine at kunne stå åbent frem og blive mødt ligeværdigt. Følgende citat er et eksempel på den rolle, sexarbejderne kan få i kontakten med fagpersonerne.

Sine: Det er kun fysisk ja, altså han er lam og kan selv med lidt hjælp komme fra stolen og over på sengen og ligge med hans arme, altså han er kun lam fra maven og ned, men hans arme og hans tale og hans øvre krop den er okay. Altså så det han får ud af det, det er at få lov at røre og snakke og se og dufte, og alt det der ikke også. Det er så hans seksualitet.

Sine beskriver i dette tilfælde mandens seksualitet som værende den sansende oplevelse, muligheden for at røre og dufte samt dialogen med hende. Denne skildring viser, hvorledes sexarbejderne beskæftiger sig med forskellige former for seksualitet i mødet med kunden og dermed kan være med til at nuancere omgivelsernes og i dette tilfælde fagpersonens syn på seksualitet. I dialogen kan der skabes en bredere forståelse for de muligheder, som personen med fysisk funktionsnedsættelse har. En indsigt som kan være med til at udfordre en eventuel normativ forestilling omkring sex som værende penetration mellem mand og kvinde, da sådanne fastlåste forestillinger som beskrevet kan forekomme begrænsende for målgruppen.

Hvis der er tiltro og imødekommenhed overfor sexarbejderens funktion, synes det, at oplevelser som Sines kan være med til at nedbryde nogle fordomme. Sines beskrivelse er et eksempel på en situation, hvor sexarbejderen ikke *passerer* men oplever succes med at forblive i rollen som sexarbejder. I rollen med kunderne kan de opleve at blive anerkendt på baggrund af deres handlinger, og det kan også forekomme i mødet med fagpersoner. I Sines tilfælde oplever hun i rollen ikke at blive marginaliseret og reduceret men at blive hørt og inddraget.

De tildeles delvist rollen gennem de behov og den søgen efter "hjælp", som personer med fysiske funktionsnedsættelser har. Og samtidig i kundernes italesættelse af den rolle og betydning som sexarbejderne har for dem. Hermed giver de som kunder handlingen legitimitet ved at tildele sexarbejderen en værdifuld rolle, og de indtager samtidig selv rollen som den, der har behov for dette møde. Goffman beskriver netop, at personer i interaktionen

iscenesætter sig selv, men samtidig understøtter personen andre i deres selvscenesættelse (Jakobsen & Sørensen, 2002:90).

Ydermere viser udtalelserne fra sexarbejderne omkring deres adskillelse fra andre sexarbejdere og de særlige egenskaber, som de besidder, at de taler sig ind i rollen. Jeg tolker dette som en *rolledistance*, hvormed de kan agere op imod den forventede rolle. Gry siger direkte *altså for dig der vi nok alle sammen bare sexarbejdere, men det er meget forskelligt*.

Hun nuancerer og forklarer som de andre sexarbejdere, at deres opgave rummer mere end "hård sex" og penge. Den rummer omsorgen, det at putte, nærheden etc., som står i kontrast til og vægtes højere end det at tjene hurtig fortjeneste og få seksuel nydelse. Det adskiller sig altså fra nogle af de forestillinger, som er omkring sexarbejdere, hvilket kan bidrage til at *publikum* kan se dem som andet end den stereotype sexarbejder. Personerne med fysiske funktionsnedsættelser er som publikum og samspilspartner. De taler sexarbejderne ind i en rolle, og sexarbejderne bruger dem som *rekvisit* i italesættelsen af sig selv som havende en særlig rolle. De oplever, at der i dette møde er denne mulighed og forskel i sammenspillet med kunden. Dette tolker jeg som gældende, fordi de får muligheden for at bidrage til mere end blot den umiddelbare fysisk seksuelle tilfredsstillelse og erfarer, at de gør en forskel. Rollen kan, som Goffman beskriver det, åbne op for muligheder, og i mødet med fagpersonen tydeliggøres det, at deres position er anderledes. I kommunikationen om mødet med fagpersonen kan sexarbejderen give udtryk for et ønske om en anden samhandlingskonsensus (Ibid:102).

Rollerne, som de indtager i mødet, tolker jeg som havende betydning for deres motivation og gevinst ved mødet. De kan gennem mødet indtage og påtage sig roller, som gavner deres selv. De kan gennem mødet bryde med egne og andres opfattelser af forventede roller til dem. Sexarbejderne er i deres udtalelser ansvarlige, reflekterende, omsorgsfulde og har et ønske om at gøre noget for andre. Den førømtalte sociale funktion som flere af sexarbejderne oplever at varetage i mødet, taler Lone sig ind i under følgende citat:

...jeg mener, det er et stort og nødvendigt stykke arbejde, vi gør ved at kunne besøge handicappede og have besøg af handicappede. Man kunne sige, at i det øjeblik at prostitution blev forbudt, så ville alle mulige almindelige mænd nok finde nogle piger på en eller anden måde gennem netværk og på nettet, men det ville blive svært, hvis man var

stærkt fysisk handicappet og var afhængig af ens pædagog eller hjælper skulle hjælpe en, for det ville også kriminalisere den hjælper. Det ville være et stort stort problem, både for den handicappede for så var der ingen muligheder for hjælperne og pædagogerne på bostederne ik

Udover at se på sin egen funktion reflekterer hun også over de konsekvenser et forbud mod mødet ville kunne få i det sociale arbejde med målgruppen. Tim, som har spastiske lammelser og mange gange selv har benyttet sig af køb af seksuelle ydelser, siger også i henhold til dette, at et forbud formentlig vil føre til flere seksuelle overgreb og frustration, og dermed belyser han også den samfundsmæssige funktion, som han anser sexarbejderne har.

Opsummering af tema 3

Et af de aspekter som kendetegner mødet er, at sexarbejderen, grundet den reducerede mobilitet ved kunden med fysisk funktionsnedsættelse, er mere aktiv end ved ikke-funktionshæmmede kunder. I nogle situationer må de hjælpe til med afklædningen, placering i stillinger og andre praktiske ting. Ydermere er de i højere grad i bevægelse under den seksuelle akt, og mødet kræver derfor, at sexarbejderen har lyst til at være opmærksom og tage hensyn til de kropslige udfordringer der måtte være. Dette er nogle af årsagerne til, at begge målgrupper giver udtryk for, at det kræver noget andet at være sexarbejder i kontakten med personer med fysiske funktionsnedsættelser.

Fælles for de interviewede sexarbejdere er, at de er opmærksomme på at tage hensyn til den enkelte. Tre af sexarbejderne har arbejdet inden for det sociale felt og har derfor erfaring og viden omkring målgruppen gennem deres uddannelse og/eller nuværende eller tidligere stillinger. Denne indsigt er med til at motivere deres valg om at tage imod personer med fysiske funktionsnedsættelser, men samtidig handler dette valg også om en personlig præference i forhold til typen af arbejde, som de synes om at udføre. Denne personlige karakteristika kommer til udtryk i deres medmenneskelige tilgang til kunden, hvor berøring og omsorg er i højsæde. Det er ikke den seksuelle tilfredsstillelse, som de beskriver som værende af betydning men derimod følelsen af at have gjort noget godt for et andet menneske. Dette sker gennem nærværet, empatien og dialogen. I mødet besidder de forskellige roller, men det som særligt kommer til udtryk i udtalelserne er, at de er den ansvarlige og hjælpende

i mødet. Det er væsentligt for dem at opleve, at deres arbejde har betydning for kunden. Dette forekommer som et naturligt resultat af, at den ene part er på arbejde og den anden køber en ydelse. De er i mødet tildelt en rolle som værende dem, som skal tilfredsstille et behov hos personerne med fysiske funktionsnedsættelser.

At behovet ikke blot er fysisk nydelse men ligger udover det som umiddelbart foregår i mødet, er også essentielt for sexarbejderne. Dette kommer til udtryk gennem deres italesættelse af, at de anser oplevelserne som et menneskeligt behov og som en ret, som personer med fysiske funktionsnedsættelser også skal have mulighed for at opleve og udleve. Flere af dem sætter mødet ind i en samfundsmæssig kontekst, hvor deres samarbejde med blandt andet fagpersoner tydeliggør, at de kan besidde en anden rolle i mødet end den stigmatiserende rolle. I rollen giver de udtryk for, at deres arbejde bliver påskønnet, da de erfarer, at de virkelig bidrager til at gøre en forskel i vedkommendes liv, hvilket bidrager til, at de oplever mødet og arbejdet som meningsfuldt.

Sexarbejdernes udtalelser peger på, at de gennem tildelingen og påtagelsen af den særlige rolle, som nogle af dem indikerer har en samfundsmæssig betydning, kan bryde med nogle af de stigmatiserende forestillinger som deres arbejde i høj grad af præget af. Den italesatte rolle går imod forestillingen om, at de blot arbejder for at få seksuel nydelse, penge og at de gennem mødet bliver udnyttet. Det mere nuancerede indblik af deres arbejdsopgaver og tanker om mødet kan bidrage til at ændre deres sociale identitet og åbne op for omverdens anerkendelse af deres yderligere egenskaber.

Tema 4 - Livskvalitet

Livskvalitet er en subjektiv størrelse, som influeres af forskellige parametre i den enkeltes liv. Dette kan være psykologiske, sociale og fysiologiske aspekter af hverdagen, som har betydning for den samlede oplevelse af egen livskvalitet. Gennemgående for informanterne med fysiske funktionsnedsættelser er, at de beskriver et afsavn i hverdagen, som bliver delvist indfriet ved køb af seksuelle ydelser. I denne del af analysen har jeg valgt at fremhæve aspekter af mødet, som jeg vurderer kan have en betydning for den enkeltes livskvalitet.

Fysiologiske betydninger

Informanternes fysiske tilstand er som omtalt noget, der har betydning i mødet på forskellige niveauer. Interviewene vidner om, at fysiske ændringer er en af de positive effekter som personerne med fysiske funktionsnedsættelser får ud af mødet. Udover den øgede indsigt i egen krop og dens muligheder og begrænsninger i det seksuelle møde oplever personerne med fysiske funktionsnedsættelser at berøringen, orgasmerne, nydelsen og hvad det seksuelle møde ellers måtte byde på bidrager positivt til deres krop.

Når man lider af spastisk lammelse som tre af informanterne gør, kan de ufrivillige bevægelser og muskelspændinger være stærkt invaliderende, hvorfor følelsen af afslapning i kroppen kan være befriende og opløftende (Spastikerforeningen, 2014). De tre informanter med spastisk lammelse beskriver netop oplevelser med færre muskelspændinger og en følelse af at være mere afslappet i kroppen, som en af de betydninger mødet har for dem. Kim beskriver her:

Grundet mit handicap har det været en fordel at dyrke sex. Jeg er jo spastiker, og mine spasmer de bliver dæmpet, når jeg får noget sex (...) Så det kan godt være det er dyrt, men det hjælper. Man får i hvert fald en succes.

Senere siger han:

I mine øjne kan man godt sammenligne det, fordi nu ved jeg godt der er forskel på det fyssen (red :fysioterapeuten) gør, og det den prostituerede gør, men hvis man ser på helheden og ser på livskvaliteten jamen, så er det sgu det samme.

Klaus' sammenligning af køb af seksuelle ydelser og fysioterapi bevidner om den fysiologiske afspændende effekt, det har på hans krop, og de efterfølgende positive påvirkninger det har på hans livskvalitet.

Både Kim og Fie beskriver endvidere, at sex kan være et brugbart middel i stedet for medicin set i forhold til at mindske de spastiske bevægelser. Fie har valgt ikke at tage medicin, mens Kim gør, og han udtrykker, som han siger dog mest i sjov, at det ville være en god idé at ordinere det via lægen og uddyber:

Hvis det har den afhjælpning på spasticiteten, så er det billigere at give mig tilskud til en prostitueret end at give mig piller.

Fie beskriver nedenfor de fysiske ændringer, som hun oplever, når hun dyrker sex med sexarbejderen.

Det virker på den måde, at jeg får meget mere blodomløb og varme i hele kroppen, jeg har tit så kolde tæer, og sådan noget. Når man bare sidder stille hele tiden, så fryser man jo rigtig meget, fordi man ikke har den der blodcirkulation. Hvor både sex og bevægelse i kroppen giver jo varme og blodcirkulation, fordi det hele ryger op i puls ikke, så har man jo varmen og fryser ikke sådan hele tiden, så det er jo dejligt.

Jeg spørger ind til hendes oplevelse med orgasmer, hvortil hun svarer:

Ja, det gør jo, at hele min krop slapper af. Det udløser ligesom spændingerne og får min krop til at slappe af, så det giver helt klar noget, fordi det gør at spændingerne i kroppen når klimaks, så slapper de ligesom af og forsvinder. Så på den måde er det jo rigtig dejligt, at man ikke har de samme spændinger og kramper og sådan nogen ting, som man ellers har. At man for en gang skyld kan få lov at slappe fuldstændig af i kroppen. Det synes jeg jo er fantastisk.

Charlotte, som er en af sexarbejderne, fortæller også om hendes erfaringer med to kunder med spastisk lammelse:

Jeg mener, at den ene det var til sex og den anden var til massage. Jeg er tao - tantra massør, så det er det, jeg gør måske 60-70 % af tiden. Det var meget interessant, fordi han kan jo ikke ligge stille, og det er jo hele pointen. Det er det jeg hele tiden siger til mine kunder til tantra, at du skal bare ligge fuldstændig stille og slappe helt af i alle muskler i kroppen, og det er den ene ting en spastiker ikke kan. Så du ved, han lå jo hele tiden sådan her (laver rystende bevægelse med kroppen), men det var meget sjovt at opleve at spasmerne ligesom blev langsommere efterhånden. Så det fungerede meget godt faktisk.

De positive effekter af de seksuelle berøringer i form af reduktion af spændinger og spastiske bevægelser smitter også positivt af på informanternes psykiske tilstand, da det netop bidrager med ro og afslappethed til kroppen. Derudover er seksuel nydelse videnskabeligt undersøgt og dokumenteret som værende smertestillende både psykisk og fysisk (Tepper, 2000:228).

Mentale betydninger

Udover fysiologiske ændringer bliver der i høj grad omtalt den mentale betydning af mødet, hvilket de forrige temaer også belyser. Alle de omtalte positive betydninger vil kunne influere den enkeltes livskvalitet, hvorfor dette tema omkring mentale ændringer ikke er de eneste faktorer ved mødet som bidrager til livskvaliteten. Jeg vil dog i følgende tema udfolde nogle af de forskellige følelser, som informanterne oplever at mødet bidrager med.

Alle informanterne med fysiske funktionsnedsættelser fortæller om en direkte ændring i deres humør efter at have købt seksuelle ydelser.

Asger: Jeg får det ud af det, jeg får en tilfredsstillelse, jeg får en frihed, jeg får en, jeg går hjem og er glad. Jeg går hjem og tænker, fuck det var dejligt.

Glæden er tilstede af forskellige årsager dels grundet den fysiske tilfredsstillelse og det faktum, at de rent faktisk får mulighed for at dyrke sex, der som omtalt bidrager til en række positive betydninger.

Jeg spørger Asger, hvilken betydning det hypotetisk set vil have for ham, hvis han ikke kunne få mulighed for at købe seksuelle ydelser, hvortil han udtrykker:

Det ville eddermame betyde meget. Man får jo ikke den der nærhed, man får ikke den her tryghed, selvom den ikke er ægte, så får man alligevel nærhed og tryghed og en kvindelig kontakt. Jeg tror det ville betyde meget i ens liv. Jeg tror, det betyder meget at være sammen seksuelt, fordi for mig er det jo, det jeg prøver. Mine venner ville nok ikke have samme mening, de ville nok bare tænke, det er et knald, det var det, men for mig er det jo noget andet, det er en oplevelse, for mig er det jo i størstedelen af mit liv mit sexliv, for ellers er sexlivet jo med kæresten eller konen, så det ville betyde rigtig meget. Jeg tror man ville blive. Man ville nok på et tidspunkt blive lidt deprimeret, man ville komme ovenpå igen, men i perioder tror jeg, man nok ville blive deprimeret, og synes at verdenen er uretfærdig. Det synes man alligevel en gang imellem, det tror jeg alle mennesker synes en gang imellem, om man så er handicappet eller ej.

Asger tillægger mødet stor betydning og beskrivelsen viser, at mødet er en væsentlig kilde til glæde i hans hverdag. Læge Christian Graugaard skriver i en artikel, at *Seksualiteten er en kilde til glæde, bekræftelse og livsmod, og den er en »lynafleder« i forhold til daglig- og samlivets*

frustrationer og modgang (Graugaard, 2012). Alle disse komponenter er at spore i informanternes udtalelser om, hvilken betydning mødet har for dem. Et eksempel på at mødet har indikationer af at være en "lynaflleder" for Fie, kommer til udtryk i dette citat:

Jeg får altid at vide af min mor, så nu er det tid til, at du skal ringe til ham igen, for nu er du ved at være sur igen (griner). Hvis jeg begynder at komme der ud, hvor jeg ikke har overskud, eller hvor jeg bliver let irritabel eller sådan, så får jeg lige den der, nå nu er det ved at være tid igen se så at få taget dig sammen.

Interviewer: *Så kan du simpelthen mærke en forskel?*

Ja, og det kan min familie jo også, de kan mærke, at jeg er meget mere harmonisk og meget gladere.

Det er således ikke kun Fie, men også hendes familie som bemærker ændringer i hendes mentale tilstand, når hun får mulighed for at dyrke sex. Lignende udtalelser omkring humørændringer udtrykker Klaus:

...jeg ville nok være mere sur end jeg plejer fordi det har den indvirkning, at hvis ikke jeg får noget sex, så er jeg ikke til at have med at gøre, så bliver jeg sur om morgenen, så er jeg sur, når jeg går i seng, hvis jeg ikke får noget fisse, så går den helt galt. Det har jo også noget at gøre med, at når man har sex, så udskiller du endorfiner ik. Det synes jeg er meget vigtigt

Da jeg spørger Tim, hvilken betydning det ville have for ham, hvis han ikke længere kunne købe sig til sex, beskriver han også et andet psykologisk aspekt:

Ja, det kan jeg godt sige dig. Det har den betydning, at jeg faktisk kan leve, som man siger, fordi hvis jeg ikke kunne få lov til engang imellem at udleve nogle af mine fantasier jeg har inde i hovedet, så ville jeg blive vanvittig. Så det har den betydning. Jeg bruger det jo ikke så tit, men det har den betydning, at jeg ved, at der er en nødudgang, og hvis jeg nu får et stort behov, så kan det løses, og alene det er med til at dæmpe behovet.

Tims beskrivelse af køb af seksuelle ydelser som "nødudgang" ligger i tråd med brugen af sex som en lynaflleder. I denne sammenhæng er det dog tanker omkring, at der er denne mulighed,

som gør, at Tim rent faktisk oplever at kunne dæmpe behovet og få ro på tankerne. Det at vide, at muligheden er der, forekommer altså som beroligende og kan give mening i sig selv.

Opsummering af tema 4

De fysiske og psykiske ændringer, som informanterne med fysiske funktionsnedsættelser giver udtryk for at opleve, synes på forskellig vis at have indflydelse på deres livskvalitet. Udover de som er gennemgået i dette tema influerer de førromtalte betydninger ligeledes på den enkeltes livskvalitet. Grundet livskvalitet som omtalt er en subjektiv størrelse, er det naturligvis ikke muligt at bedømme, i hvilket omfang mødet har indflydelse på den enkeltes livskvalitet, men som citaterne indikerer har mødet en stor betydning for informanterne.

Af oplevelser med fysiske ændringer peger informanterne på øget blodcirkulation og aftagende spasmer, hvilket bidrager til en afslappende følelse, som de beskriver som dejlig. Ydermere beskrives konkrete følelser som glæde og harmoni, som er følelser, som opstår på baggrund af forskellige faktorer. Flere studier peger på en række positive effekter, som seksuel nydelse kan have på et menneske, som også ligger i tråd med det informanterne giver udtryk for. Som analysen peger på har individernes erfaringer med stigmatisering indvirkning på egen selvopfattelse, hvilket også belyses i undersøgelsen *Damaged Sexual Self-Esteem: A kind of Disability*. Her pointerer man, at individer gennem oplevelser af at føle sig seksuelle kompetente, attraktive og accepterede af andre har en positiv afsmittende effekt på det seksuelle selvværd og hermed livskvaliteten (Mayers et al., 2003). Begge målgruppers seksuelle selvværd kan være påvirket i og med det særligt afhænger af oplevelser med stigmatisering og undertrykkelse af seksualiteten (Ibid.). De nedsættende udtalelser omkring sexarbejder og den misforståede, undertrykkende og tabuiseret tilgang til personer med funktionsnedsættelsers seksualitet kan altså påvirke deres seksuelle selvværd. Undersøgelser peger også på, at seksuel nydelse kan få mennesket til at føle sig som et helt menneske og nydelse bidrager med mening til livet, hvilket i høj grad understøtter den betydning som informanter tilskriver mødet (Tepper, 2000:288).

Nærværende undersøgelsesresultater peger på, at sexarbejderne gennem deres rolle og interaktion i mødet bidrager til at acceptere og medvirker til, at den enkelte kan føle sig

seksuel kompetent. Hermed er sexarbejderen indirekte med til at påvirke den enkeltes livskvalitet og mødet bliver et rum, som i de rette omstændigheder, og hvis interaktionen tillader det, kan have en social positiv effekt. Mødet er ikke i sig selv socialt arbejde, men det, som finder sted, har indikationer af at være socialt arbejde. Den positive effekt det har på livskvaliteten kan anskues indirekte, at skyldes sexarbejdernes arbejde, hvorfor deres rolle i mødet kan gøre en social forskel for personerne med fysiske funktionsnedsættelser.

Kapitel 8 - Diskussion

Jeg har med analysen vist, at informanterne på forskellig vis oplever, at mødet mellem sexarbejdere og personer med fysiske funktionsnedsættelser har en positiv betydning.

Dette er fundet ud fra deres individuelle beskrivelser af deres erfaringer med køb og salg af seksuelle ydelser. I interviewene var der en overordnet positiv beskrivelse af mødet. Det er relevant at forholde sig kritisk til, da begge målgrupper kan have en interesse i at fremstille mødet som positivt, i og med at de har valgt at være en del af det.

Med undersøgelsen har jeg haft interesse i at give et indblik i et underbelyst møde og eventuel dekonstruere nogle af de forestillinger, fordomme og tabuer der som sociale konstruktioner påvirker og skaber den virkelighed, som målgrupperne lever i samt forståelsen af mødet. Informanterne er bevidste om, at en betydelig del af omverdenen fordømmer køb og salg af seksuelle ydelser, hvilket kan skærpe deres ønske om at legitimere deres handlinger. Et sådan behov for at tale op imod negative holdninger og konstruere forklaringer for køb af seksuelle ydelser peger forskellige studier på, at nogle kunder gør for at legitimere deres køb af sex. Her kan de blandt andet trække på samfundsdiskurser, som kan legitimere køb og salg af seksuelle ydelser (Monto, 2004;Lautrup, 2005).

Et fund, som ikke er fremstillet i analysen, er, at alle informanterne med fysiske funktionsnedsættelser gav udtryk for at have reflekteret over de etiske fordømmelser, som en stor del af befolkningen har i forhold køb og salg af seksuelle ydelser. Det interessante i denne kontekst er, at fundene peger på, at disse eventuelle udfordringer med fordømmelser fra omgivelserne af personerne med fysiske funktionsnedsættelsers valg af køb af seksuelle ydelser ikke overskygger de positive betydninger, mødet bidrager med. Et aspekt, som Sanders også peger på i hendes undersøgelse. Hun fremhæver, at de tabuer som er forbundet med køb af seksuelle ydelser og som kunne føre til skyld og øget stigmatisering, ikke forekommer som værende dominerende. De opvejes af positive oplevelser med øget livskvalitet, øget selvværd og selvtillid. De følelsesmæssige, sociale og seksuelle behov, som bliver indfriet i mødes overskygger de negative aspekter (Sanders, 2007:446-447). Samme opdagelser er fundet i nærværende undersøgelse. Samtidig beskriver informanterne som nævnt at kunne benytte erfaringerne til at tale op imod stigmatiseringen.

I begge informantgruppens beskrivelser peger analysen på, at personerne med fysiske funktionsnedsættelser kan have brug for noget særligt, herunder nærhed, omsorg og anerkendelse. Der er dog flere studier som viser, at kunder uden funktionsnedsættelser køber seksuelle ydelser grundet samme behov (Sanders, 2007; Lautrup, 2005; Monto, 2004). Hermed kan det diskuteres, om både sexarbejderne, personerne med fysiske funktionsnedsættelser og jeg som undersøger er med til at konstruere et særligt behov. Som undersøger kunne jeg bidrage til dette ved at tale handlingen ind i en kontekst, hvor den kan "legitimeres". Samtidig ville jeg i konstruktionen af de særlige behov marginalisere personer med fysiske funktionsnedsættelser som værende afvigere fra majoriteten.

I en dansk undersøgelse konkluderes der, at størstedelen af de mænd, som køber sex på regelmæssig basis, lever i et parforhold. Af samme årsag pointeres det, *"Dermed udfordres en anden udbredt opfattelse i befolkningen om, at sexkunder ikke har andre muligheder for at få sex end ved at købe sig til den"* (Lautrup, 2005:13). Informanterne i nærværende undersøgelses udtagelser kunne da udfordres ved, at der stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt de taler sig ind i en samfundsdiskurs, som lyder, at de ikke kan få sex og derfor må købe sig til det. Det er ikke min overbevisning. Dels er målgruppen et lille udsnit af kundegruppen, og samtidig er informanterne ikke repræsentative for alle personer med svære fysiske funktionsnedsættelser. Ydermere er alle kunder med eller uden funktionsnedsættelser forskellige, har forskellige behov og forskellige motiver for at købe seksuelle ydelser. Claus Lautrup pointerer også, at der kan være forskellige faktorer, som spiller ind og som gør det sværere for nogle mænd at have seksuel kontakt med kvinder uden at betale for det, herunder funktionsnedsættelser (Ibid.). Dette er netop fremhævet i analysen.

Det er ikke muligt som undersøger at forenkle betydningerne som mødet tilskrives, og der kan ikke skabes en simpel årsagsforklaring, da mange faktorer spiller ind. Jeg har i nærværende undersøgelse primært haft et individfokus men samtidig perspektiveret og forholdt mig til omgivelsernes betydning for den enkelte, dels gennem informanternes udtagelser, ved brug af teoretiske begreber og med hjælp fra eksisterende undersøgelser. Jeg er som bekendt bevidst om, at udfordringerne er situeret og ikke blot individbaseret. For at have skabt et andet perspektiv på mødet kunne observationer være blevet benyttet som

supplerende metode. Dette ville åbne op for en mere relationel tilgang til feltet i undersøgelsen af, hvorledes de to målgrupper i samspillet påvirker hinanden. Grundet den intime situation mødet finder sted under, ville det naturligvis have forekommet problematisk at få adgang til. Omvendt har fokus været på den enkeltes tilskrivelse af betydninger, og til at åbne op for disse har det kvalitative interview fungeret som et brugbart redskab.

Mit perspektiv på betydningen af mødet har haft indflydelse på, hvorledes mødet er blevet fremstillet. Den fælles kategori for kunden er i denne undersøgelse personer med svære fysiske funktionsnedsættelser. Og de forventninger som omgivelserne som beskrevet har til dem og deres seksualitet, præger konteksten som de taler ud fra. Deres udgangspunkt i egen kontekst skaber deres sandhed ud fra de individuelle interesser og forståelser de måtte have (Pedersen, 2012:191). Det væsentlige har været at nå frem til en forståelse af informanternes verden, som de selv forstår og fremstiller den.

Kapitel 9 - Konklusion

Undersøgelsen har gennem individuelle beskrivelser af erfaringer med køb og salg af seksuelle ydelser mellem sexarbejdere og personer med svære fysiske funktionsnedsættelser undersøgt betydningen af mødet for de implicerede parter.

Køb af seksuelle ydelser forekommer for alle informanterne med fysiske funktionsnedsættelser som et alternativ til sex med en partner. Dette er væsentligt i forhold til de betydninger, mødet har for den enkelte. Det er et alternativ og et tilvalg som informanterne kæder sammen med deres oplevelser med barrierer i forbindelse med at finde en kæreste. I deres møde med *ud-gruppen* beskriver de at være blevet fravalgt, nedvurderet og diskrimineret pga. deres fysiske udseende. Stigmatisering fratager informanterne en række udfoldelsesmuligheder og anerkendelse af omverdenen. Ved at træffe et valg om at købe sex bryder de aktivt selv med dette. De handler på baggrund af deres behov og mødet åbner op for nogle muligheder. Til trods for informanterne beskriver, at mødet ikke indeholder oprigtig kærlighed, men finder sted under den forudsætning, at den ene part betaler den anden, betyder køb af seksuelle ydelser, at de kan erfare nærhed og intimitet. Det er betydningsfuld men samtidig forbundet med et dilemma, da behovet for en følelsesmæssig og intim kontakt og samtidig professionelle distance er modsætningsfyldt.

Måden hvorpå deres sociale identitet er blevet mødt, influerer informanterne med fysiske funktionsnedsættelsers opfattelse af egen seksualitet. De giver alle udtryk for at have begrænsende forestillinger omkring deres seksualitet, og disse påvirker deres udfoldelsesmuligheder. De udtrykker frygt for ikke at være i stand til at dyrke sex, manglende anerkendelse af eget seksuelle behov samt manglende tro på at kunne leve op til en sexpartners forventninger. Forestillingerne bygger på deres manglende oplevelse af og/eller frygt for ikke at kunne leve op til normerne. Mødet bidrager til at mindske nogle af disse begrænsende forestillinger. Informanterne giver udtryk for, at de gennem erfaringerne med sexarbejderen får øget kendskab og forståelse for egen krop, de får en øget indsigt i, hvad de er i stand til seksuelt og får mulighed for at udforske egen seksualitet. Heri spores også en sammenhæng mellem det at købe seksuelle ydelser og forberede sig på at få en kæreste/seksualpartner.

I takt med erfaringerne øges deres selvbevidsthed, selvværd og selvsikkerhed, da de opdager, at de kan bidrage positivt til en seksuel relation. Hermed øges deres tro på egen kunnen. Nogle af personerne italesætter direkte at føle sig mere værdig som menneske. Dette skyldes, at de i interaktionen oplever at blive mødt, som den de er og mærke nærhed fra et andet menneske. Det at erfare noget, som de fleste i deres omgangskreds har prøvet, giver flere af dem udtryk for, at det bidrager til en øget følelse af at være en del af fællesskabet, en følelse af at være "normal". Heri ligger der også det aspekt, at omgivelsernes eventuelle forestillinger omkring personen som værende asexuel bliver udfordret, hvilket kan åbne op for, at dette stigma bliver nedbrudt. I interaktionen med sexarbejderen bliver de valideret som seksuelle individer. Det at købe seksuelle ydelser kan også at være en måde hvorpå, informanterne kan håndtere deres stigma, en form for *sløring*. Alle informanter med fysiske funktionsnedsættelser beskriver, at de på forskellig vis grundet erfaringerne i mødet kan tale op imod nedvurderingerne af dem som seksuelle individer, være som og føle sig mere som andre.

De positive erfaringer har ydermere betydning for informanterne med fysiske funktionsnedsættelsers livskvalitet. De giver udtryk for at blive i bedre humør, opleve mere glæde i hverdagen og udviklingen af den seksuelle identitet påvirker livskvaliteten. Informanterne med spastiske lammelser oplever en reducere af muskelspændinger og ufrivillige bevægelser. En ændring som virker befriende, fordi kroppen bliver afslappet, og den seksuelle nydelse kan også være psykisk og fysisk smertestillende.

Flertallet beskriver, at sexarbejderen har en anden rolle i mødet med personerne med fysiske funktionsnedsættelser set i forhold til kunder uden funktionsnedsættelser. Dette karakteriseres ved at sexarbejderne er mere aktive, mere omsorgsfulde, oftere ser kunden i en længere periode og derfor oftere skaber en tæt relation. En rolle som kommer til udtryk gennem fokus på berøring, nærhed, forståelse og anerkendelse af den enkeltes behov. Alle sexarbejderne beskriver, at de kan håndtere og nyde at have denne rolle i mødet grundet deres personlighed samt faglige kompetencer. Tre af sexarbejderne har erfaring med målgruppen gennem erhvervserfaring samt uddannelse, en viden som, de giver udtryk for, har betydning i deres møde med kunden.

Endvidere kan der konkluderes, at sexarbejdere er bevidste om, at de udfører et arbejde som har en værdi og betydning, som ligger udover den umiddelbare nydelse. Det har betydning for sexarbejderne, at de bidrager til at gøre en forskel for et menneske, som de oplever værdsætter det. Samtidig peger flere af sexarbejdernes beskrivelser på, at de erfarer, at de har en social funktion. Det kommer til udtryk i deres fokus på retten til sex, deres italesættelser af målgruppens særlige situation og de fysiske og psykiske ændringer, som de iagttager, de foretager. Disse iagttagelser, rollen som sexarbejderne indtager og tildeles, samt den påvirkning mødet har på personer med fysiske funktionsnedsættelsers livskvalitet gør, at mødet konkluderes at have indikationer af det sociale arbejde.

Analysen åbner op for nye perspektiver på feltet samt understøtter eksisterende forskning på området. Den åbner op for en nuancering af sexarbejderens rolle set i forhold til den stereotype fremstilling af sexarbejderen som værende fokuseret på penge, egen seksuel nydelse og en forståelse af prostitution som værende forbundet med udnyttelse og ufrihed. Endvidere gives et andet perspektiv på personer med fysiske funktionsnedsættelsers seksualitet, og de betydninger som mødet har for dem. Samtidig er undersøgelsen med til at sætte fokus på en "anden" kundegruppe, som sjældent optræder i undersøgelser vedrørende prostitution, nemlig de kvindelige kunder.

Mødet konkluderes at være mulighedsskabende for informanterne med fysisk funktionsnedsættelser, det åbner op for erfaring og mening. Det kan medvirke til at bryde den sociale orden som begge målgrupper beskriver at være delvist underlagt. Dette gælder i forhold til interne og eksterne begrænsende forestillinger omkring dem.

Litteraturliste

Appel, Jakob M. (2009): *Sex rights for the disabled?*, Department of Psychiatry, Mount Sinai Hospital, New York, USA

Bandura, Albert (1991): *Social Cognitive Theory of Self-Regulation*. Organizational behavior and human decision processes, s. 248-281, Stanford University

Bengtsson, Steen (2008), *Handicap og samfundsdeltagelse 2006*, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI)

Carstens, Eggert et. al (2007): *Skjulte sider - mod en bredere handicapforståelse*, Videnscenter for bevægelse

Dagbladet Information (2008): *En mand, vi ikke taler om*. Information 24. Oktober 2008. Hentet den 25.09.2014 fra <http://www.information.dk/169618>

Dagbladet Information (2012): *Jeg sikrer ordentlige vilkår — både for den handicappede og den prostituerede*. 31. januar 2012. Dagbladet Information
Hentet den 18. august 2014 fra <http://www.information.dk/292078>

Damgaard Malene (2013): *Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse. En analyse af sammenhængen mellem hverdagsliv, samliv, udsathed og type og grad af funktionsnedsættelse*, Det Nationale Forskningscenter Velfærd (SFI)

Egelund Tine (2011): Kapitel 22, *Socialt arbejde I*: Møller Iver Hornemann & Larsen, Jørgen Elm. *Socialpolitik*, Hans Reitzels Forlag, 3. udgave

Esmail, Shaniff et. al (2010): *Attitudes and perceptions towards disability and sexuality*, Department of Occupational Therapy, University of Alberta. I: Disability and Rehabilitation, Informa healthcare

Folketinget (2010): *Folketingsbeslutning om fremme, beskyttelse og overvågning af gennemførelsen af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap*, Beslutningsforslag nr. B 15, Vedtaget af Folketinget ved 2. (sidste) behandling den 17. december 2010

Goffman, Erving (2010): *Stigma – Om afvigerens sociale identitet*, Samfundslitteratur, 2. udgave, 2 oplag

Graugaard, Christian (2012): *Seksualitet i almen praksis*, Månedsskrift almen praksis januar 2012

Graugaard, Christian et. al (2012): *Seksualitet og Sundhed*, Vidensråd for forebyggelse

Hansen, Annette Gerner (dansk oversættelse) (1994): *De Forenede Nationer "Standardregler om lige muligheder for handicappede"*, Socialstyrelsen

Holland, Sophie (2013): *Mere viden om sex, tak*: i Fagbladet FOA nr. 8, 19 dec.

Idehen Mille (2013): *Seksualitet og livskvalitet*, Munksgard

Institut for menneskerettigheder (2014). *Handicapkonventionen*. Hentet den 16. august 2014 fra <http://menneskeret.dk/emner/handicap>

International Federation of Social Work (IFSW) (2014): *Global Definition of Social Work*. Hentet den 10. juli 2014 fra <http://ifsw.org/policies/definition-of-social-work/>

Jacobsen, Michael Hviid & Kristiansen, Søren (2002): *Erving Goffman. Sociologien og det elementære livs sociale former*, Hans Reitzels Forlag

Jakobsen, Hviid Michael & Kristiansen Søren (2004): *Social samhandling og mikrosociologi I: Erving Goffman. Erving Goffman. Social samhandling og mikrosociologi,. En tekstsamling*, Hans Reitzels Forlag

Jensen Bjelke Bjarne et al. (2009): *Handicap som krydsfelt*. Videnscenter for Bevægelseshandicap (VfB)

Jensen Liselotte (2013) et al.: Kapitel 14 - *Handicap og Rehabilitering – Et sundhedsfagligt perspektiv i krydsfeltet mellem individ, fag og politik*. I: Bonfils, Inge Storgaard et al.: *Handicapforståelser – Mellem teori, erfaring og virkelighed*, Akademisk Forlag

Juul, Søren (2012): Kapitel 4 - *Hermeneutik*, I: Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm. (Red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – En indføring*, Hans Reitzels Forlag

Juul, Søren & Pedersen Kirsten (2012): Kapitel 1 - *Hvorfor videnskabsteori?*, I: Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm (Red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – En indføring*, Hans Reitzels Forlag

Kofod, Jens et al. (2011): *Prostitution i Danmark – En kortlægning*. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI)

Kristelig dagblad (2012): *Handicappede og købesex*. Kristelig dagblad, 3. Februar. Hentet den 14. Juli 2014 fra <http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/449887:Leder--Handicappede-og-koebesex>

Kurth, Morten (2013): Kapitel 2 - *Handicap Hybrid – Mellem den medicinske model og den sociale model*. I: Bonfils, Inge Storgaard et al.: *Handicapforståelser – Mellem teori, erfaring og virkelighed*, Akademisk Forlag

Kulick, Don (2014), *Korrekt sprog kan spærre for etisk engagement*. Dagbladet Information, 1. marts 2014. Hentet den 3. Juli 2014 fra <http://www.information.dk/489685>

Kulick & Rydstöm (In press): Kapitel 5: *Paying for sexual services*, I: Loneliness and Its Opposite: Sex, Disability, and the Ethics of Engagement, Duke University Press

Kvale, Steinar (1997): *Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzels Forlag

Københavns Borgerrepræsentation (2006): *Udtalelse af Thor Buch Grønlykke ved Københavns Borgerrepræsentations forhandlinger*. Mødet 23. februar 2006. Hentet den 6. Juli 2014 fra <http://subsite.kk.dk/PolitikOgIndflydelse/Moedemateriale/Referater/Referater2006.aspx>

Københavns Kommune (2014): *Borgere i prostitution*, Københavns Kommunes hjemmeside. Hentet den 6. juli 2014 fra <http://www.kk.dk/da/om-kommunen/indsatsomraader-og-politikker/socialt-udsatte/borgere-i-prostitution>

Lautrup, Claus (2005): "*Det skal ikke bare være en krop mod krop – oplevelse...*" *En sociologisk undersøgelse om prostitutionskunder*. VFC Socialt Udsatte

Mayers, Kathleen S. et al. (2003): *Damaged Sexual Self-Esteem: A Kind of Disability*, Sexuality and Disability, Vol. 21, No. 4

Monto, Martin A. (2000): *Why men seek out prostitutes*. Kapitel 5 I: SEX for SALE, prostitution, Pornography and the Sex industry, Weitzer Ronald, Routledge

Monto, Martin A. (2004): *Female Prostitution, Customers and Violence*. Violence Against Women, Vol. 10 No. 2: 160-188

McCabe, Marita P., Cummins Robert A. & Deeks Amanda A. (2000): *Sexuality and Quality of Life Among People with Physical Disability*, Sexuality and Disability, Vol. 18, No 2

Nils, Gilje og Grimen, Harald (2002): *Samfundsvidenskabernes forudsætninger*, Hans Reitzels Forlag

Olsen, Henning (2000): *Holdninger til handicappede. En surveyundersøgelse af generelle og specifikke holdninger*, Socialforskningsinstituttet

Olsen, Henning (2002): *Kvalitative kvaler. Kvalitative metoder og danske kvalitative interviewundersøgelers kvalitet*. Akademisk Forlag

Pedersen, Kirsten Bransholm (2012): Kapitel 6 - *Socialkonstruktivisme*. I: Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm. (Red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – En indføring*, Hans Reitzels Forlag

Pedersen, Lone Marie (2007a): *Hjælper ikke handicappede til prostituerede*, I: Socialpædagogen nr. 3, 9. februar

Pedersen, Lone Marie (2007b): *Næstformand i Socialpædagogernes Landsforbund, Marie Sonne: Det er diskriminerende*. I: Socialpædagogen, nr. 3, 9. februar

Pedersen, Lone Marie (2007c): *Forstander for Reden og Reden - STOP kvindehandel, Dorit Otzen: Sex er ikke en menneskeret*. I: Socialpædagogen, nr. 3, 9. februar

Politiken (2012): *Handicappede får sværere ved at købe sex*. Politiken, 11. Maj. 2012
Hentet den 14. juli 2014 fra <http://politiken.dk/indland/politik/ECE1621753/handikappede-faar-svaerere-ved-at-koebe-sex/>

Retsinformation (2014a): *Bekendtgørelse af lov om social service*. Hentet den 12.10.14 fra <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158071#Kap1>

Retsinformation (2014b): *24. Kapitel: Seksualforbrydelser § 233a*. Hentet den 12.10.14 fra <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=152827>

Sanders, Teela (2007): *The politics of sexual citizenship: commercial sex and disability, Disability and Society*, Taylor and Francis

Sammenslutningen af Unge Med Handicap SUMH (2011): *Seksuelle rettigheder for unge med et handicap. Alle har ret til en seksualitet*. Ingen barrierer – en blog om unges handicap og seksualitet. Torsdag den 23. juni 2011. Hentet den 12. Juli 2014 fra <http://ingenbarrierer.blogspot.dk/2011/06/sumh-alle-har-ret-til-en-seksualitet.html>

Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO), *Om SIO*. Hentet den 16. juli 2014 fra: <http://www.s-i-o.dk/om-sio/>

Socialministeriet (2001): *Vejledning om Seksualitet - uanset handicap*. Socialministeriet

Socialstyrelsen (2012): *Seksualitet på dagsordenen. En håndbog om professionel støtte til voksne med funktionsnedsættelse*. Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2014): *Exit Prostitution*. Hentet den 12 juli. 2014 fra <http://www.socialstyrelsen.dk/udsatte/prostitution/prostitution-1>

Socialudvalget (2010): *Vejledning om servicelovens formål og generelle bestemmelser i loven*. Vejledning nr. 1 til serviceloven, 2010-11 SOU alm. bilag 58

Spastikerforeningen (2014): *Spastisk cerebral parese*. Hentet 25. november 2014 fra <http://www.spastikerforeningen.dk/spastisk-cerebral-parese>

Tepper, Mitchell S. (2000): *Sexuality and Disability: The Missing Discourse of Pleasure*. *Sexuality and Disability*, Vol. 18, No. 4

Wittrup-Jensen, Helle (2010): *Prostitutionsbegreber*, Servicestyrelsen

Wiederholt, Mogens Wiederholt (2005): *Dansk Handicappolitiks grundprincipper*. Det Centrale Handicapråd

World Health Organization (WHO) (2010).: *Developing sexual health programmes. A framework for action*. WHO

World Health Organisation (WHO) (2014), *Sexual and reproductive health Defining sexual health*. WHO. Hentet 9. juli 2014 fra
http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/